

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**RESERVILÄISTEN HENKILÖKOHTAISEN PUOLUSTUSTAHDON MOTIIVIT
2010-LUVULLA**

Diplomityö

Kapteeni
Sami Rautio

YEK 58
Maasotalinja

Heinäkuu 2017

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Yleisesikuntaupseerikurssi 58	Linja Maasotalinja
Tekijä Kapteeni Sami Rautio	
Tutkielman nimi RESERVILÄISTEN HENKILÖKOHTAISEN PUOLUSTUSTAHDON MOTIIVIT 2010-LUVULLA	
Oppiaine johon työ liittyy Sotilassosiologia	Säilytyspaikka MPKK:n kirjasto
Aika Heinäkuu 2017	Tekstisivuja 107 Liitesivuja 17
TIIVISTELMÄ <p>Tämän tutkimuksen tutkimusongelmana oli reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikuttavat tekijät. Tavoitteena oli saada selville ne motiivit, jotka reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikuttavat. Tavoitteena oli selvittää myös, miten nuo motiivit vaikuttavat reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon.</p> <p>Tämä tutkimus oli laadullinen tutkimus, jonka pääasiallisena aineistona käytettiin tätä tutkimusta varten kerättyä haastatteluaineistoa. Haastatteluaineiston lisäksi tutkimuksessa hyödynnettiin aiempia reserviläisiin ja muihin sotilaisiin kohdistuneita tutkimuksia sekä muuta kirjallisuutta, jonka avulla perehdyttiin tutkimuksen käsitteistöön. Haastattelun lisäksi tutkimusmenetelmänä käytettiin Grounded Theory -menetelmää, jolla haastatteluaineisto koodattiin tutkimustulosten perustaksi.</p> <p>Tutkimuksen keskeisimmät tulokset olivat, että reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahtoon joko positiivisesti, negatiivisesti tai neutraalisti vaikuttavia motiiveita on havaittavissa laajasti elämän eri osa-alueilta. Motiivit liittyvät niin reserviläisten siviilielämään, Puolustusvoimiin kuin turvallisuutta uhkaaviin kriiseihin myös Suomen ulkopuolella. Keskeisenä johtopäätöksenä tutkimustuloksista oli, että moniin reserviläisten motiiveihin on vaikea vaikuttaa yksilön ulkopuolelta. Tästä riippumatta tutkimustulosten perusteella on kuitenkin löydettävissä keinoja, joilla reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon voidaan vaikuttaa edes joiltakin osin.</p>	
AVAINSANAT Kertausharjoitus, henkilökohtainen puolustustahto, maanpuolustustahto, motiivi, reserviläinen, sotilassosiologia	

RESERVILÄISTEN HENKILÖKOHTAISEN PUOLUSTUSTAHDON MOTIIVIT 2010-LUVULLA

1.	JOHDANTO	1
2.	AIHEEN VALINTA, TUTKIMUSTARVE JA AIEMMAT TUTKIMUKSET	6
2.1.	Aiheen valinta, tutkimustarve ja rajausta	6
2.2.	Aiemmat tutkimukset	7
2.3.	Aihepiiriä koskevan tutkimuksen yhteenveto ja nykytila	19
3.	TUTKIMUKSEN KESKEISIMMÄT KÄSITTEET	22
3.1.	(Yleinen) maanpuolustustahto käsitteenä	22
3.2.	Henkilökohtainen puolustustahto maanpuolustustahdon lähikäsitteenä	28
3.3.	Motiivit yksilön toiminnan taustalla	32
4.	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN JA TUTKIMUSMENETELMÄT	37
4.1.	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	37
4.2.	Tutkimusote, tiedonintressi ja tutkimusmenetelmien valinta	38
4.3.	Tutkimusasetelma	40
4.4.	Tutkimushaastatteluiden toteuttaminen	42
4.5.	Grounded Theory aineiston analyysimenetelmänä	46
5.	HAASTATTELUAINEISTON KOODAUS	51
5.1.	Yksilön kyvyt ja itsevarmuus – joukon suorituskyky ja Puolustusvoimien nykytila	53
5.2.	Joukkohenki ja -kiinteys	54
5.3.	Aiemmat kokemukset ja toiminnan mielekkyys Puolustusvoimissa	56
5.4.	Kriisit, maailmanpolitiikka ja Puolustusvoimien kansainvälinen toiminta.....	63
5.5.	Velvollisuudentunto, sekä voimassa olevat lait ja määräykset	67
5.6.	Läheiset ja kaverit	68
5.7.	Työ, opiskelu ja ansioiden turvaaminen.....	71
5.8.	Abstraktit tekijät ja vakaumus.....	73
5.9.	Kehittämistarpeita henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikuttamiseksi.....	74
6.	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	77
6.1.	Reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikuttavat motiivit	77
6.2.	Henkilökohtaisen puolustustahdon motiivien vaikutustavat.....	79
6.3.	Taustan vaikutus reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon muutokseen.....	83
6.4.	Yhteenveto ja kehittäminen.....	85
7.	POHDINTA, KRITIIKKI JA JATKOTUTKIMUSTARPEET	90
7.1.	Tutkimusprosessin ja -tulosten pohdintaa.....	90
7.2.	Tutkimuksen ja tutkimusprosessin reliabiliteetti ja validiteetti	95
7.3.	Tutkimusmenetelmän soveltuvuus ja käyttö tässä tutkimuksessa	99
7.4.	Jatkotutkimus- ja kehittämistarpeita	104

LÄHTEET.....	108
LIITTEET	112

RESERVILÄISTEN HENKILÖKOHTAISEN PUOLUSTUSTAHDON MOTIIVIT 2010-LUVULLA

1. JOHDANTO

Puolustusministeri Jyri Häkämies asetti vuoden 2009 elokuussa työryhmän selvittämään ja arvioimaan suomalaisen asevelvollisuuden sen hetkistä tilaa ja tulevaisuutta. Selvitysryhmän tehtävänä oli arvioida asevelvollisuuden merkitystä erityisesti yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Selvitysryhmä nimettiin Asevelvollisuustyöryhmäksi ja se julkaisi raporttinsa vuoden 2010 syyskuussa.¹

Asevelvollisuustyöryhmä tuo raportissaan esille, muiden seikkojen rinnalla, asevelvollisten motivaation ja sen kehittämiseen liittyviä tekijöitä, sekä korostaa erikseen reservin motivointiin liittyviä tekijöitä². Mainittujen tekijöiden voidaan todeta olevan Suomen puolustuskyvyn kannalta erittäin tärkeitä seikkoja, sillä pääosan Puolustusvoimien poikkeusolojen³ joukkojen vahvuudesta muodostaa reservistä palvelukseen saapuva henkilöstö. Tuolta henkilöstöltä odotetaan riittävää osaamista heille käskettyyn tehtävään. Tämä puolestaan edellyttää Puolustusvoimilta riittävän koulutuksen antamista eri tehtäviin sijoitetuille reserviläisille jo normaalioloissa. Juuri normaaliolojen aikainen koulutus on myös reserviläisten henkisen kasvattamisen ja puolustustahdon kannalta merkityksellistä aikaa. Normaaliolojen aikaisen koulutuksen yhteydessä reserviläisiin on mahdollista luoda aitoa ja totuudenmukaista uskoa Puolustusvoimien kyvystä selviytyä poikkeusolojen tehtävistään. Tämän voidaan puolestaan ajatella vahvistavan myös reserviläisten uskoa henkilökohtaisiin kykyihinsä osana joukkoaan.

Puhuttaessa reserviläisten ja koko kansan luottamuksesta Puolustusvoimien ja yhteiskunnan kykyyn puolustaa Suomea sodan tai sitä alemman tason kriisin syntyessä, puhutaan usein maanpuolustustahdosta. Edellä mainittu luottamus sekä henkilökohtaiseen että Puolustusvoimien kykyyn puolustaa Suomea ovatkin avainasemassa maanpuolustustahdon kehittymisessä.

¹ Suomalainen asevelvollisuus. Asevelvollisuustyöryhmän raportti 2010, 1.

² Suomalainen asevelvollisuus. Asevelvollisuustyöryhmän raportti 2010, 96–105. Raportin sivuilla 96–100 käsitellään varusmiespalvelusta, mutta samat tekijät voitaneen katsoa liittyvän myös reserviläiskoulutukseen, koska monet varusmieskoulutukseen liittyvistä asioista vaikuttavat samalla tavalla kaikkiin asevelvollisiin.

³ Nykyisin rauhan ajan ja sodan ajan käsitteiden sijasta käytetään käsitteitä normaaliolot (NO) ja poikkeusolot (PO). Tarkemmin määriteltynä normaaliolot on tilanne, jossa viranomaiset kykenevät täyttämään tehtävänsä ilman lisätoimivaltuuksia. Sen sijaan poikkeusoloissa viranomaiset voivat tarvita lisätoimivaltuuksia tehtäviensä täyttämiseksi. Tämän tutkimuksen suorissa lainauksissa käytetään lähteen sanamuotoa. Tutkijan omassa tekstissä käytetään käsitteitä normaaliolot ja poikkeusolot.

Maanpuolustustahto on usein esillä julkisessa keskustelussa myös valtionjohdon tasolla. Muun muassa vuoden 2012 Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa korostetaan maanpuolustustahdon roolia puolustuksen perustana. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko tuo esille maanpuolustustahdon keskeisen merkityksen yhteiskunnan kriisinsietokyvyn ylläpitämiselle ja kehittämiselle sekä keinoja maanpuolustustahdon turvaamiselle.⁴

Vuonna 2017 ensimmäistä kertaa julkaistussa Valtioneuvoston puolustuselonteossa tuodaan esille, että ”maanpuolustus on koko kansa asia, ja suomalaisten korkea maanpuolustustahto on puolustuskyvyn perusta”⁵.

Valtioneuvoston julkaisemassa Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa puolestaan todetaan, että Suomen sotilaallinen puolustaminen ”perustuu yleiseen asevelvollisuuteen, vahvaan maanpuolustustahtoon ja kansainväliseen sotilaalliseen yhteistyöhön”⁶.

Myös Puolustusministeriön strateginen suunnitelma käsittelee osaltaan maanpuolustustahtoa. Suunnitelman perusteella ”maanpuolustustahtoon vaikutetaan etenkin lisäämällä kansalaisten ymmärrystä sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävistä ja merkityksestä yhteiskunnalle”⁷.

Kaikkien edellä esitettyjen Valtioneuvoston ja Puolustusministeriön asiakirjojen perusteella voidaan päätellä, että valtionjohdossa maanpuolustustahtoa pidetään merkittävänä perustana Suomen puolustuksen onnistumiselle. Pääosin esitetyt asiakirjat eivät kuitenkaan tuo esille tarkkoja ja konkreettisia seikkoja tai ratkaisuja sille miten tärkeänä pidettyyn kansalaisten maanpuolustustahtoon vaikutetaan. Poikkeuksen tähän tekevät Puolustusministeriön strategisessa suunnitelmassa mainittu kansalaisten ymmärryksen lisääminen sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävistä ja merkityksestä yhteiskunnalle⁸ sekä Puolustusvoimien doktriini, eli Kenttäohjesääntö yleinen, jossa on määritelty keinoja maanpuolustustahtoon vaikuttamiseksi.⁹ Lisäksi uudessa Valtioneuvoston puolustuselonteossa mainitaan, että ”maanpuolustustahtoa ylläpidetään asevelvollisten laadukkaalla koulutuksella”¹⁰. Mikään mainituista lähteistä ei kuitenkaan konkretisoi käytettäviä keinoja edellä mainittua enempää.

⁴ Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittikka 2012. Valtioneuvoston selonteko, 107.

⁵ Valtioneuvoston puolustuselonteko. 2017, 27.

⁶ Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. Valtioneuvoston periaatepäätös 2010, 26.

⁷ Puolustusministeriön strateginen suunnitelma, 9.

⁸ Puolustusministeriön strateginen suunnitelma, 9.

⁹ Kenttäohjesääntö yleinen 2014, 8. Ohjesäännön käyttö on rajoitettu (Suojaustaso 4 - STIV) Julkisuuslain 24.1 § 10 k:n nojalla. Lainattua tekstiä on muutettu siten, että se voidaan julkaista.

¹⁰ Valtioneuvoston puolustuselonteko. 2017, 27.

Vaikka maanpuolustustahdon kehittämistä ja ylläpitämistä ei edellä mainituissa asiakirjoissa olekaan konkretisoitu, käskee Laki Puolustusvoimista maanpuolustustahdon edistämisen Puolustusvoimien ensimmäisen lakisääteisen tehtävän (Suomen sotilaallinen puolustaminen) osaksi¹¹. Kyseiseen lakiin perustuen myös Kenttäohjesääntö yleinen mainitsee maanpuolustustahdon edistämisen samalla tavalla¹².

Kenttäohjesääntö yleisen mukaan maanpuolustustahto on asevelvollisuuteen perustuvalla sotilaalliselle maanpuolustukselle keskeinen edellytys, jota ylläpidetään osaltaan juuri asevelvollisuudella¹³. Koska maanpuolustustahdon edistämistä pidetään sekä laissa että Puolustusvoimien omassa määräyksessä Puolustusvoimien tehtäviin kuuluvana osana, on olennaista, että maanpuolustustahto syntyy ja kehittyy jo normaalioloissa asevelvollisuuden alusta alkaen. Tällöin maanpuolustustahdon voidaan olettaa olevan helpommin säilytettävissä riittävällä tasolla valmiudensäätelyn kaikissa vaiheissa.

Puolustusvoimien henkilöstöstrategia käsittelee asevelvollisuutta ja siihen liittyvää maanpuolustustahtoa, sekä sen kehittymistä Suomen turvallisuusympäristön ja sen muuttumisen näkökulmasta¹⁴. Henkilöstöstrategiassa maanpuolustustahtoa käsitellään koko yhteiskuntaan liittyvänä tekijänä. Reserviläisten osalta Henkilöstöstrategiassa puolestaan pidetään tärkeänä heidän osaamistaan ja sitoutumistaan.¹⁵ Reserviläisten sitoutumisen maanpuolustukseen on erittäin merkityksellinen tekijä puolustuksen onnistumiseksi. Sen vuoksi tämän tutkimuksen aiheena olevien maanpuolustustahtoon vaikuttavien motiivien merkitys nousee tärkeäksi.

Sen ansiosta, että varusmiespalveluksen ja reservin kertausharjoitusten aikana Puolustusvoimat saa kokoon suuren määrän asevelvollisia, ovat koulutustilanteet otollisimpia hetkiä vaikuttaa asevelvollisten käsityksiin Puolustusvoimista ja maanpuolustuksesta, sekä kehittää asevelvollisten maanpuolustustahtoa. Onnistuessaan Puolustusvoimien koulutustoiminta ja sen aikana tapahtuva kanssakäyminen asevelvollisten kanssa voivat vaikuttaa myös asevelvollisten maanpuolustustahdon taustalla vaikuttaviin tekijöihin ainakin osittain. Puolustusvoimien kokonaisvaltaisen onnistumisen myötä vaikutuksista asevelvollisten maanpuolustustahtoon saadaan pysyvämpiä ja laaja-alaisempia kuin pelkästään yksittäisiin harjoituksiin liittyvällä motivoinnilla.

¹¹ Laki Puolustusvoimista (551/2007), 2 §.

¹² Kenttäohjesääntö yleinen 2014, 10. Ohjesäännön käyttö on rajoitettu (Suojaustaso 4 - STIV) Julkisuuslain 24.1 § 10 k:n nojalla. Lainattua tekstiä on muutettu siten, että se voidaan julkaista.

¹³ Kenttäohjesääntö yleinen 2014, 8. Ohjesäännön käyttö on rajoitettu (Suojaustaso 4 - STIV) Julkisuuslain 24.1 § 10 k:n nojalla. Lainattua tekstiä on muutettu siten, että se voidaan julkaista.

¹⁴ Puolustusvoimien henkilöstöstrategia 2014, 5, 10 ja 15.

¹⁵ Lindberg 2014, 3.

Puolustusvoimien koulutustoimintaan liittyen Kenttäohjesääntö 1:ssä (Henkilöstö ja koulutus) kertausharjoituksilla todetaan olevan merkitystä henkilöstön maanpuolustustahdolle ja joukkojen suorituskyvylle¹⁶. Samassa ohjesäännössä mainitaan henkilöstön eettiseen toimintakykyyn liittyen myös, että ”Koulutuksen tavoitteena on varmistaa sodan oikeussääntöjen noudattaminen kaikissa tilanteissa, vahvistaa henkilöstön eettistä ja henkistä kestäkykyä, sekä lujittaa maanpuolustustahtoa”¹⁷. Tässä ohjesäännössä maanpuolustustahdon lujittamiseen käytettäviä keinoja ei ole mainittu lainkaan.

Kaikkien tässä luvussa aiemmin mainittujen seikkojen perusteella on ilmeistä, että maanpuolustustahtoa pidetään tärkeänä asiana kaikilla valtionhallinnon tasoilla. Niin valtionjohdon kuin Puolustusvoimien asiakirjat tuovat maanpuolustustahdon merkityksen esille melko samalla tavalla, eikä niiden välillä ole nähtävissä ristiriitoja. Erityisen tärkeäksi maanpuolustustahdon tekee se seikka, ettei maanpuolustus Suomessa perustu vapaaehtoisuuteen, vaan maanpuolustusvelvollisuus on säädetty Suomen perustuslailla jokaista kansalaista koskevaksi.¹⁸ Tämän johdosta sekä Puolustusvoimien että muun yhteiskunnan on hoidettava tehtäviään siten, ettei kansalaisten maanpuolustustahto laske missään oloissa. Tähän voidaan vaikuttaa muun muassa kansalaisten suuntaan toteutettavalla viestinnällä niin Puolustusvoimien kuin muun yhteiskunnan osalta.

Puolustusvoimien ohjesäännöistä Kenttäohjesääntö 1:n mukaan kansalaisten maanpuolustustahtoa ja poikkeusolojen joukkojen taistelutahtoa vahvistetaan tarvittavilla keinoilla. Keinoihin sisältyy ennen kaikkea tiedon jakamista kansalaisille¹⁹. Vastaavalla tavalla tätä tiedon jakamista käsittelee myös aiemmin mainittu Puolustusministeriön strateginen suunnitelma²⁰.

Kenttäohjesääntö 1:n osalta on huomionarvoista, että se jakaa maanpuolustustahdon ja taistelutahdon toisistaan eriytyviksi käsitteiksi. Tuon jaon mukaisesti maanpuolustustahdon voidaan katsoa olevan kansalaisia kokonaisuutena koskeva käsite, kun taas taistelutahtoa pidetään poikkeusolojen joukkoon liittyvä käsitteenä. Useat Suomessa ja ulkomailla tehdyt tutkimukset tuntevat maanpuolustustahdon ja taistelutahdon samanlaisina käsitteinä kuin Kenttäohjesääntö 1. Kyseinen jako ei kuitenkaan kata kaikkia puolustustahtoon liittyviä käsitteitä

¹⁶ Kenttäohjesääntö 1 2015, 16. Ohjesäännön käyttö on rajoitettu (Suojaustaso 4 - STIV) Julkisuuslain 24.1 § 10 k:n nojalla. Lainattua tekstiä on muutettu siten, että se voidaan julkaista.

¹⁷ Kenttäohjesääntö 1 2015, 20. Ohjesäännön käyttö on rajoitettu (Suojaustaso 4 - STIV) Julkisuuslain 24.1 § 10 k:n nojalla. Lainattua tekstiä on muutettu siten, että se voidaan julkaista.

¹⁸ Suomen perustuslaki (731/1999), 127 §.

¹⁹ Kenttäohjesääntö 1 2015, 17. Ohjesäännön käyttö on rajoitettu (Suojaustaso 4 - STIV) Julkisuuslain 24.1 § 10 k:n nojalla. Lainattua tekstiä on muutettu siten, että se voidaan julkaista.

²⁰ Puolustusministeriön strateginen suunnitelma, 9.

eikä näin ollen kuvaa puolustustahdon kokonaisuutta. Siksi maanpuolustustahtoon liittyviä käsitteitä on tarpeen tarkastella yksityiskohtaisemmin.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan ensisijaisesti maanpuolustustahtoon liittyviä käsitteitä, eikä niinkään itse maanpuolustustahtoa sellaisena kuin se on aiemmissa tutkimuksissa esitetty. Tutkimuksen kohteena on siis reserviläisten henkilökohtainen puolustustahto. Näin ollen ei siis puhuta koko kansaa koskevasta maanpuolustustahdosta eikä niistä tekijöistä, jotka saavat palveluksessa olevat reserviläiset taistelemaan tehokkaasti, vaan enemmänkin niiden välille sijoittuvasta tahdosta. Tarkastelun kohteena ovat reserviläisten erilaiset motiivit ja niiden vaikutukset heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa normaalioloissa käskyperusteisissa kertausharjoituksissa, sekä tilanteen niin vaatiessa osana omaa poikkeusolojen joukkoaan.

Tässä tutkimuksessa käskyperusteisilla kertausharjoituksilla tarkoitetaan kertausharjoituksia, joihin reserviläiset määrätään Asevelvollisuuslain oikeuttamalla määräyksellä²¹. Näin ollen vapaaehtoiset harjoitukset on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimuksen taustalla on ymmärrys siitä, että reserviläiset ovat suorittaneet varusmiespalveluksen, mutta varusmiespalvelusta ja varusmiehiin liittyviä tutkimuksia ei käsitellä enempää kuin reserviläisten taustojen avaamiseen liittyen on tarpeen tässä tutkimuksessa.

Yksi tämän tutkimuksen taustalla olevista ajatuksista on, että tutkimuksen valmistuttua sen tuloksista ja johtopäätöksistä esille nouseviin asioihin voidaan vaikuttaa ainakin osin jo varusmiespalveluksen aikana, mutta ennen kaikkea niitä voidaan hyödyntää kertausharjoitusten valmistelussa. Tiedostamalla mahdolliset epäkohdat, voidaan reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon taustalla vaikuttaviin motiiveihin pyrkiä vaikuttamaan siten, että tahtoa saadaan parannettua. Tällöin vastataan osaltaan tässä tutkimuksessa aiemmin mainittuun Asevelvollisuustyöryhmän esittämään tarpeeseen motivoida reserviläisiä²². Samalla vaikutetaan myös lain ja Puolustusvoimien edellyttämään maanpuolustustahdon ylläpitämisen tarpeeseen^{23 24}.

²¹ Asevelvollisuuslaki (1438/2007), 32 §.

²² Suomalainen asevelvollisuus. Asevelvollisuustyöryhmän raportti 2010, 101–105.

²³ Laki Puolustusvoimista (551/2007), 2 §.

²⁴ Kenttäohjesääntö yleinen 2014, 10. Ohjesäännön käyttö on rajoitettu (Suojaustaso 4 - STIV) Julkisuuslain 24.1 § 10 k:n nojalla. Lainattua tekstiä on muutettu siten, että se voidaan julkaista.

2. AIHEEN VALINTA, TUTKIMUSTARVE JA AIEMMAT TUTKIMUKSET

2.1. Aiheen valinta, tutkimustarve ja rajaus

Tämän tutkimuksen aiheen valinta käynnistyi tämän tutkimuksen tekijän ja Maanpuolustuskorkeakoulun silloisen sotilaspastorin keskustelusta. Tutkijan oma kiinnostus kohdistuu ennen kaikkea ihmisten mielipiteiden ja tekojen taustalla vaikuttaviin tekijöihin, siis siihen miksi ihmiset tekevät tai ajattelevat jonkin asian. Tutkija toi kiinnostuksenkohteensa esille edellä mainitussa keskustelussa tuolloin vielä tutkimuksensa tulevalle toiselle ohjaajalle. Tutkijan ajatuksena oli, että sopiva tutkimuksen aihe voisi löytyä kyseisen sotilaspastorin edustamalta toimialalta. Tutkijan tarkoituksena ei kuitenkaan ollut löytää kirkollista aihetta, vaan ennemminkin aihe, joka liittyisi ihmisten ajatteluun, valintoihin tai käyttäytymistä selittäviin tekijöihin.

Yllä mainitun keskustelun myötä tehtiin havainto, että joillakin Puolustusvoimissa palvelevilla vaikuttaa olevan käsitys, että kansalaisten maanpuolustustahdon ja reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon motiivit perustuisivat vielä nykypäivänäkin Puolustusvoimain ylipäällikkö Mannerheimin ensimmäisessä päiväkäskyssään 1.12.1939 lausumaan ”Kodin, uskonnon ja isänmaan puolesta” -tyyppiseen arvomaailmaan²⁵. Sotilaspastorin näkemyksen mukaan näin ei kuitenkaan välttämättä ole tai ainakaan kyseiset tekijät eivät nykypäivänä ole reserviläisten ensisijaisia motiiveita heidän puolustustahtonsa taustalla. Tätä ajatusta tukee myös Ahton (2005) maininta iskulauseiden merkityksestä. Ahto toteaa, että iskulauseilla on vaikutusta silloin, kun ne vastaavat ihmisten ”tunteita, tarpeita ja arvoja”. Ahton mukaan Mannerheimin lausuma ”Kodin, uskonnon ja isänmaan puolesta” oli juuri tällainen, sota-ajan suomalaisia voimistava iskulause.²⁶ Aiheeseen liittyvän tutkimustiedon puuttuessa tälle tutkimukselle todettiin olevan tarvetta, jotta asian nykytila saadaan kartoitettua.

Tutkimuksen edetessä tarve juuri tämän kaltaiselle tutkimukselle vahvistui, kun huomattiin, että useassa virallisessa lähteessä ja julkisessa keskustelussa maanpuolustustahto mainitaan usein, mutta aina ei tunnuta tietävän, mitä maanpuolustustahdon käsite täsmällisesti tarkoittaa. Välttämättä tällaiseen täsmällisyyteen ei edes pyritä, mutta kenties olisi tarpeellista määritellä, mitä maanpuolustustahdolla kulloisessakin yhteydessä tarkoitetaan. Maanpuolustustahtokäsitettä käytetään usein liian moninaisissa tilanteissa. Arkikielessä sillä kuvataan niin kansalaisten tahtoa puolustaa Suomea sotatoimien ulkopuolella kuin yksittäisten sotilaiden tahtoa puolustaa Suomea aseellisesti. Usein puhutaan myös yleisestä maanpuolustustahdosta. Julki-

²⁵ Suomen Puolustusvoimain ylipäällikkö sotamarsalkka Mannerheimin 1. päiväkäsky. <http://www.mannerheim-museo.fi/assets/Uploads/paivakaskyt/fin-no1.png>

²⁶ Ahto 2005, 19.

sessä keskustelussa sekä maanpuolustustahto että yleinen maanpuolustustahto tunnutaan mieltävän tahdoksi puolustaa Suomea aseellisesti, vaikka aiemmin Suomessa ja Suomen ulkopuolella tehtyjen tutkimusten perusteella näin ei ole.

Tarkastelemalla maanpuolustustahtoa aiemmin tehtyjen tutkimusten perusteella, voidaan todeta, että maanpuolustustahdolla on useita samankaltaisia käsitteitä joiden merkitys kuitenkin poikkeaa toisistaan. Näitä käsitteitä kutsutaan puolustustahdon lähikäsitteiksi.²⁷

Edellä mainittuihin käsitteisiin perehtymällä voidaan hieman kärjistäen todeta, ettei kansalaisten hyvä yleinen maanpuolustustahto välttämättä tarkoita sitä, että palveluksessa olevat asevelvolliset olisivat asiasta samaa mieltä yksilötasolla. Näitä puolustustahdon lähikäsitteitä tarkastellaan tämän tutkimuksen luvussa 3. Tätä näkemystä vahvistaa muun muassa Salasuon näkemys. Hän toteaa, että Maanpuolustustiedotuksen tekemien maanpuolustustahtoa mittaavien kysymysten tuottamaa tietoa ”ei ole mielekästä verrata henkilökohtaiseen maanpuolustustahtoon.”²⁸ Toki on huomioitava, että Salasuo käsittelee kirjoituksessaan varusmiespalvelusta, mutta sillä ei välttämättä ole merkittävää eroa reserviläisten vastaavaan ajatteluun verrattuna.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ole kumota edellä mainittua käsitystä kodin, uskonnon ja isänmaan merkityksestä reserviläisten motiiveina, vaan selvittää, mitkä tekijät nykypäivän reserviläiset itse kokevat henkilökohtaisen puolustustahtonsa motiiveiksi. Alkuperäistä tutkimusaihetta on tutkimusprosessin edetessä muokattu niin tutkijan ja tutkimuksen ohjaajien välisten keskusteluiden perusteella. Lisäksi tutkimuksen otsikkoa ja yksityiskohtaista sisältöä on suunnattu uudelleen sekä tutkimusseminaareissa että tutkijan omasta päätöksestä.

Kokonaisuutena ajatellen on tämän tutkimuksen rajauksiksi määritelty reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon motiivien selvittäminen henkilökohtaisilla haastatteluilla kertausharjoituksissa. Haastatteluaineisto koostetaan tuloksiksi, joiden perusteella tehdään tutkimuksen johtopäätökset.

2.2. Aiemmat tutkimukset

Useat Suomessa ja ulkomailla tehdyt tutkimukset käsittelevät varusmiesten, kadettien tai reserviläisten motivaatiota sekä kansalaisten maanpuolustustahtoa tai sotilaiden taistelutahtoa. Tehdyissä tutkimuksissa huomio kohdistuu monin paikoin yksilöön osana joukkoa, mutta

²⁷ Harinen ym. 2008, 14.

²⁸ Salasuo 2009, 193.

yksilön tausta ja sen vaikutukset jäävät usein vähemmälle huomiolle. Osassa tutkimuksista on selvitetty myös yksilöiden taustoja ja niiden vaikutuksia yksilön motivaatioon esimerkiksi kertausharjoituksissa, mutta tuolloinkin varsinaisena tarkastelukohteena on pääosin ollut taustan vaikutus motivaatioon, eikä itse motiivit. Lisäksi tutkimuskohteena on usein vain kyseiseen kertausharjoitukseen liittyvä motivaatio, eikä harjoituksen ulkopuolella reserviläisiin vaikuttavat tekijät.

Tässä alaluvussa tarkasteltavien aiempien tutkimusten perusteella lukijalle luodaan osakäsitys sotilaiden motiivien ja motivaation sekä kansalaisten maanpuolustustahdon tutkimuskentästä. On huomioitava, että tässä alaluvussa tarkasteltavat aiemmat tutkimukset eivät muodosta sotilaiden motiivien ja motivaation kaiken kattavaa kokonaisuutta, vaan ne edustavat ainoastaan tämän tutkimuksen aihetta lähellä olevan tutkimuskentän osan. Päätös tarkasteluun otetuista tutkimuksista perustuu tutkijan tekemään kartoitukseen aiemmista tutkimuksista. Sen vuoksi, että tarkasteluun on otettu vain tietty osa aiemmista tutkimuksista, edellyttää koko tutkimuskentän ymmärtäminen lukijalta perehtymistä myös muihin, kuin tässä alaluvussa tarkasteltaviin tutkimuksiin.

Samalla, kun tässä alaluvussa tarkasteltavat aiemmat tutkimukset antavat lukijalle ymmärryksen siitä, minkälaisia tutkimuksia aihepiiristä on aiemmin tehty, voidaan tehdä havaintoja siitä, mitä kyseiseen aihepiiriin liittyviä asioita ei vielä ole tutkittu. Tarkasteluun on valittu tutkimuksia, joiden on katsottu tukevan tämän tutkimuksen toteuttamista samankaltaisen sisällönsä vuoksi. Toisaalta kaikki tässä alaluvussa käsitellyt tutkimukset eivät ole kokonaan tämän tutkimuksen kaltaisia, vaan joissakin tarkasteltavissa tutkimuksissa on vain pieniä osioita, joita kyetään hyödyntämään.

Tässä alaluvussa tarkasteltavien aiempien tutkimusten osalta yksi huomioitava tekijä on, että osa tutkimuksista on tehty useita vuosia tai jopa vuosikymmeniä ennen tätä tutkimusta. Osittain kyseisten tutkimusten sisällöt vastaavat täsmälleen tämän tutkimuksen sisältöjä. Näin ollen joihinkin tässä tutkimuksessa esitettäviin kysymyksiin on jo olemassa vastauksia. On kuitenkin huomioitava, että kyseisten tutkimusten iän vuoksi tiedot ovat monilta osiltaan muuttuneet yhteiskunnan muutoksen myötä. Näin ollen tausta, jonka perusteella aiemmat tutkimukset on tehty, on huomattavasti tästä tutkimuksesta poikkeava. Tässä alaluvussa aiemmat tutkimukset käsitellään pääosin aikajärjestyksessä ensimmäisenä tehdystä viimeisimpään tutkimukseen.

Sotilaiden motiiveita ja motivaatiota koskevan tutkimuskentän ymmärtämisen lisäksi aiempiin tutkimuksiin perehtymisen tarkoituksena on tukea tämän tutkimuksen tutkimuskysymysten muodostamista. Tutkimuskysymykset on tarkoitus muodostaa aiemman tutkimuksen perusteella siten, että kysymyksiin vastaamalla on mahdollista selvittää niitä asioita, joita reserviläisten henkilökohtaisen maanpuolustustahdon osalta ei aiemmissa tutkimuksissa ole selvitetty tai, joita on selvitetty kauan aikaa sitten.

Ensimmäinen Suomessa tehty laajasti maanpuolustustahtoa ja -henkeä käsittelevä tutkimus on Valtasen laatima Sotakorkeakoulun diplomityö. Valtanen määrittelee tutkimuksessaan maanpuolustustahdon ja -hengen ennen kaikkea ulkomaalaisten lähteiden perusteella. Erona Valtasen tutkimuksen ja viimeaikaisten tutkimusten välillä on, ettei hän käsittele maanpuolustustahdon käsitettä sellaisena kuin se nykyisin tunnetaan, vaan kuvailee sen suurelta osin ulkomaalaisten lähteiden perusteella maanpuolustushenkeen sitoen.²⁹

Valtasen tutkimuksen aikaan suomenkielinen kirjallisuus ei hänen mukaansa käsitellyt maanpuolustuksen olemusta, käsitesisältöä ja perustekijöitä lainkaan. Sen sijaan aiheesta löytyi vain kirjoitelmia, jotka eivät perustelleet edellä mainittuja maanpuolustustahtoon liittyviä tekijöitä riittävästi. Ulkomaalaisten lähteiden perusteella tehdyn käsitteiden määrittelyn lisäksi Valtasen tutkimustulokset pohjautuvat tehtyyn mielipidemittaukseen, Suomen gallupilta saatuihin mittaustuloksiin sekä ulkomailta saatuihin aineistoihin.³⁰

Valtasen tutkimuksen aihe on tämän tutkimuksen kanssa sikäli samankaltainen, että siinä tarkastellaan maanpuolustustahtoon ja -henkeen vaikuttavia tekijöitä. Kansalaisten maanpuolustustahtoon ja -henkeen vaikuttavista tekijöistä ja vaikuttamismahdollisuuksista niihin Valtanen käsittelee laajasti muun muassa kodin, koulun, kaveripiirin, nuorisjärjestöjen, urheilun, Puolustusvoimien, uskonnon, tiedottamisen, politiikan sekä valtiovallan näkökulmista. Erityisen puolen Valtasen tutkimukseen tuo se, että hän ei tarkastele aineistoaan vain sosiologiselta tai psykologiselta kannalta, vaan hänen tekemässään analyysissä ja johtopäätöksissä merkittävän osan muodostaa valtio-opillinen näkökulma. Hänen esille tuomansa seikat edellä mainittujen tekijöiden osalta omaavat kuitenkin lähes ainoastaan yhteiskunnallista merkitystä eikä niistä ole tehtävissä laajoja tätä tutkimusta palvelevia johtopäätöksiä.³¹

Valtasen tutkimuksesta on löydettävissä useita kohtia, jotka käsittelevät Puolustusvoimia ja sotaa. Kertausharjoituksiin liittyviä kohtia tutkimuksesta on kuitenkin löydettävissä vain yh-

²⁹ Valtanen 1954, 9–10.

³⁰ Valtanen 1954, 4–5.

³¹ Valtanen 1954, 74–125.

den kysymyksen verran. Kysymyksen asettelu on kuitenkin sellainen, ettei se kartoita yksittäisten reserviläisten motiiveita osallistua kertausharjoituksiin, vaan sitä ovatko kertausharjoitukset kansalaisten mielestä ylipäänsä tarpeellisia.³²

Valtasen (1954) käyttämää käsitettä maanpuolustushenki ei nykyisissä maanpuolustustahtoa koskevissa tutkimuksissa ja muussa kirjallisuudessa juurikaan käytetä, vaan maanpuolustustahtoon liittyvät käsitteet on määriteltä toisin. Myös itse maanpuolustustahdon määritelmä poikkeaa nykyisin jonkin verran niistä määritelmistä, joita Valtanen (1954) on tutkimuksessaan esittänyt. Tämän vuoksi Valtasen esittämää käsitteiden määrittelyä ei tässä tutkimuksessa tehdä edellä kuvattua tarkemmin, vaan tässä tutkimuksessa käytetyt keskeiset käsitteet määritellään tuoreemman tutkimuksen perusteella. Tämän tutkimuksen keskeisimmät käsitteet on määritetty luvussa 3.

Valtasen (1954) tutkimus antaa osaltaan tämän tutkimuksen toteutukselle kattavan pohjan. Valtanen käsittelee tutkimuksessaan yhteiskuntaa monipuolisesti eri näkökulmista, jotka voivat vaikuttaa kaikkien kansalaisten ja samalla reserviläisten toimintaan ja ajatuksiin myös nykypäivänä. Tämän monipuolisuuden havaitseminen auttaa ymmärtämään, kuinka monenlaisia seikkoja tätä tutkimusta varten toteutettujen haastatteluiden valmistelussa tuli huomioida. Toisin sanoen Valtasen tutkimuksen laajuus auttoi rakentamaan tämän tutkimuksen haastatteluita varten kattavan haastattelurungon, jonka avulla reserviläisten vastauksista saatiin laajempia kuin muutoin olisi saatu. Sen vuoksi, että Valtasen tutkimus käsittelee paljon juuri yhteiskunnallisia seikkoja, auttoi se suuntaamaan tätä tutkimusta yksittäisten reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon, jotta myös siitä saadaan hankittua tietoa, joka aiemmin on jäänyt puuttumaan.

Eskola hyödyntää tutkimuksessaan samoja aineistoja kuin Valtanen (1954). Eskola kuitenkin mainitsee käyttävänsä aineistoja jatkoanalysointiin. Eskola mainitsee saaneensa käyttöönsä aiempia tutkimusaineistoja Valtasen lisäksi myös kolmelta muulta tutkijalta.³³ Vaikka Eskola käyttääkin tutkimuksessaan pääosin samoja aineistoja kuin Valtanen, on hän kenties juuri mainitun jatkoanalysoinnin vuoksi löytänyt aineistoista myös jonkin verran tämän tutkimuksen aihepiiriin liittyviä tekijöitä. Merkittävänä erona Valtasen tutkimukseen on se, että Eskola käsittelee aineistoa Valtasesta poiketen sosiologisesta ja sosiaalipsykologisesta näkökulmasta.

³² Valtanen 1954, 54.

³³ Eskola 1962, 5.

Vaikka Eskolan käyttämä tutkimusaineisto onkin yhteiskuntaan ja sen ilmiöihin painottuva, analysoi ja käsittelee hän aineistoa myös yksilön toiminnan näkökulmasta. Siksi Eskolan tutkimuksessa on kohtia, jotka ovat hyödyksi tätä tutkimusta tehtäessä. Eskola mainitsee muun muassa, että vaikka sosiologien ja sosiaalipsykologien kiinnostus kohdistuu usein ryhmään, on myös yksilön kokemaa vetovoimaa tarkasteltu.³⁴

Eskola tuo esille, että ”tavallisesti mainitaan neljä vaikutintyyppiä, jotka voivat vetää yksilöä ryhmään.” Näiksi vaikutintyypeiksi Eskola mainitsee:

- Ryhmään kuulumisesta yksilölle koituvat edut
- yksilöä kiinnostavan toiminnan, jota kyseisessä ryhmässä harjoitetaan
- ihmissuhteet, jotka tuottavat tyydytystä kyseisen ryhmän piirissä sekä
- sosiaalisen arvonnannon, jota yksilö saa kyseisessä ryhmässä.³⁵

Edellä mainituilla vaikutintyypeillä voidaan nähdä olevan yhteyksiä reserviläisten antamiin vastauksiin tätä tutkimusta varten toteutetuissa haastatteluissa. Useat reserviläiset toivat vastauksissaan esille juuri joukkoon ja siinä palveleviin yksilöihin liittyviä syitä kertausharjoitukseen osallistumisen syinä. Näin ollen Eskolan (1962) esittämät vaikutintyypit voidaan nähdä myös motiiveina, jotka saattavat vaikuttaa reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Samalla ne vahvistavat Eskolan tekemiä havaintoja ja osoittavat, että tietyt tutkimustulokset eivät välttämättä muutu, vaikka aikaa kuluisi useita vuosikymmeniä ja yhteiskunta muuttuisi toisenlaiseksi. On kuitenkin huomioitava, ettei Eskola yksilöi vaikutintyypejä edellä esitettyä tarkemmin, joten Eskolan tutkimuksen pohjalta ei voida tehdä suoraa vertailua tämän tutkimuksen tuloksiin.

Leimu toteaa, ettei normaalioloissa mitattuja puolustustahtoa sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisia asenteita voida poikkeusoloihin³⁶. Myös Eskola tuo esille, ettei varsinkaan normaalioloissa tehtyjen tutkimusten tuloksia voida sellaisenaan verrata ihmisten tahtoon poikkeusoloissa, koska normaaliolojen yhteys poikkeusoloihin ei ole kovin kiinteä. Tähän liittyen Carlsson mainitsee Ruotsissa tehdyssä kansalaisten maanpuolustusasenteita käsittelevässä tutkimuksessa seuraavasti: ”On mahdollista, että asenteiden rakenne muuttuisi, jos ongelmat äkkiä tulisivat haastatelluille todella ajankohtaisiksi, ts. kriisi- tai sotatilanteessa”.³⁷ Normaali- ja poik-

³⁴ Eskola 1962, 8.

³⁵ Eskola 1962, 8.

³⁶ Harinen ym. 2008, 85.

³⁷ Eskola 1962, 77–85.

keusolojen väliseen mielipidemuutokseen palataan myöhemmin tässä tutkimuksessa, kun tarkastellaan reserviläisten vastauksia myös tämän aiheen osalta.

Pentti käsittelee tutkimuksessaan asenteita, joista hän painottaa erityisesti opiskeluasenteita. Asenteista yleisesti hän tuo esille, että Kerlingerin (1970), Cohenin (1973) ja Himmelfarbin ym. (1974) mukaan asenne tarkoittaa yksilön tunteisiin, ajatteluun ja toimintaan liittyvää taipumusta. Asenne on yksilön tapa arvostaa tai väheksyä sen kohteena olevaa asiaa.³⁸ Esimerkiksi Klausmeierin ja Goodwinin (1975) mukaan ”asenteet ovat oppimisen tuote”³⁹. Shawn ja Wrightin (1967) mukaan asenteisiin liittyy sekä kognitiivisia että affektiivisiä vaikuttimia. Heidän näkemyksensä perusteella kognitiiviset prosessit ovat taustatekijöitä, joihin affektiiviset, eli toimintaan liittyvät reaktiot pohjautuvat. Affektiiviset reaktiot puolestaan muodostavat yksilön asenteet. Shawnin ja Wrightin mukaan affektiiviset reaktiot pohjautuvat käsityksiin ja uskomuksiin, minkä vuoksi he pitävät affektiivisiä reaktioita oppittuina asioina.⁴⁰

Asenteiden lisäksi Pentti käsittelee tutkimuksessaan myös arvoja. Hän mainitsee, että Toukomaan (1967) mukaan arvot ovat yksilön tekemiin valintoihin vaikuttavia ”ympäristöltä opittuja taipumuksia”. Arvot liittyvät laajoihin tavoitteisiin, kun taas asenteet ovat niitä tekijöitä, joita hyödyntämällä arvojen mukaisiin tavoitteisiin suunnataan.⁴¹

Vaikka asenteista ja arvoista ei tätä tutkimusta varten toteutetuissa haastatteluissa erikseen kysytty ovat sekä asenteet että arvot tekijöitä, jotka nousevat esille myös tämän tutkimuksen tuloksissa. Sen vuoksi Pentin (1982) esille nostamat edellä mainitut asenteisiin ja arvoihin liittyvät tekijät on hyvä huomioida myös tämän tutkimuksen tulosten taustalla. Asenteet ja arvot ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat jokaisen yksilön toimintaan ja ajatuksiin ja siksi niillä on taustamerkitys myös jokaisen tätä tutkimusta varten haastattelun reserviläisen osalta. Reserviläisten vastausten taustalla saattaa vaikuttaa Pentin mainitsevat ympäristölliset tekijät, jotka puolestaan vaikuttavat reserviläisten asenteisiin maanpuolustusta ja tutkimuksen kohteena olevia kertausharjoituksia kohtaan. Siksi niiden merkitys on mahdollista huomioida myös tarkasteltaessa tähän tutkimukseen liittyviä reserviläisten vastauksia.

Pentin (1982) tutkimus keskittyessä asenteisiin ja arvoihin sekä niiden kautta motivaatioon, on tutkimuksen kokonaisuus tähän tutkimukseen verrattuna jokseenkin kapea. Sen vuoksi Pentin tutkimus ei anna tälle tutkimukselle laajaa taustaa, jota voitaisiin hyödyntää. Samalla

³⁸ Pentti 1982, 12.

³⁹ Pentti 1982, 13.

⁴⁰ Pentti 1982, 13.

⁴¹ Pentti 1982, 12–13.

Pentin tutkimus jättää omalta osaltaan tälle tutkimukselle mahdollisuuden hankkia tietoa täysin uudelta alueelta. Toki on kuitenkin huomioitava, että edellä mainitut asenteet ja arvot ovat osa myös tämän tutkimuksen tuloksia, jonka vuoksi Pentin tutkimus toimii tämän tutkimuksen rinnalla kyseisen tutkimuskentän kokonaisuuden kannalta hyvänä lisänä.

Harinen ja Pentti ovat tutkimuksessaan selvittäneet reserviläisten palvelusmotivaatiota erilaisien muuttujien, kuten iän, koulupohjan, siviiliammatin ja kertausharjoitukseen lähdön aiheuttamien vaikeuksien suhteen. Lisäksi tutkimuksessa käsitellään itse kertausharjoitusten toteuttamiseen liittyvien seikkojen sekä Puolustusvoimissa aiemmin saadun koulutuksen vaikutusta reserviläisten palvelusmotivaatioon.⁴² Tutkimusaineisto on hankittu kyselyllä, joka toteutettiin useassa kertausharjoituksessa vuoden 1985 aikana⁴³. Kyselyllä saatu aineisto analysoitiin faktorianalyysillä. Kertausharjoitusmotivaatioon liittyvien tulosten analysointia jatkettiin vertaamalla aiemmin saatuja faktorianalyysin tuloksia kyselyn muihin faktoreihin varianssianalyysin avulla. Lopuksi tuloksia verrattiin reserviläisten taustoihin, jotta nähtiin, minkälaista vaikutusta taustoilla on saatuihin kyselyvastauksiin.⁴⁴

Harinen ja Pentti tuovat tutkimuksessaan esille myös varusmiesajakaisten palvelustovereiden tuntemisen merkityksen kertausharjoitusmotivaatiolle. Tutkimukseen liittyvien kyselyvastausten perusteella tuntemisen merkitys on tunnistettu, mutta vaikutus on todettu merkitykselliseksi vain osassa kertausharjoituksista.⁴⁵ Harisen ja Pentin mainitsema tuttujen palvelustoverien merkitys on nähtävissä myös tässä tutkimuksessa. Useimmat reserviläiset toivat sen esille haastattelun aikana jopa tärkeimpänä motiivina osallistua kertausharjoitukseen. Kyseisen motiivin merkitystä reserviläisille tarkastellaan tämän tutkimuksen myöhemmässä vaiheessa.

Harisen ja Pentin tutkimus käsittelee pääosin reserviläisten motivaatiota. Silti heidän selvittämiään reserviläisten taustoja voitaneen tämän tutkimuksen tavoin pitää jonkinlaisina motiiveina, vaikka niitä ei kyseisessä tutkimuksessa nostetakaan erikseen esille. Motiivit tuodaan Harisen ja Pentin tutkimuksessa esille samassa yhteydessä, kun he tarkastelevat kertausmotivaatio-käsitteen muodostumista. Harinen ja Pentti esittävät, että kertausharjoitusmotivaatio rakentuu tekijöistä, jotka ovat:

- Motiivin voimakkuus, joka muodostuu maanpuolustustahdosta

⁴² Harinen & Pentti 1986, 1, 10, 12 ja 178–179. Tutkimuksen käyttö on rajoitettu (Ei saa antaa tietoja sivullisille - ETS).

⁴³ Harinen & Pentti 1986, 1 ja 180.

⁴⁴ Harinen & Pentti 1986, 18 ja 162.

⁴⁵ Harinen & Pentti 1986, 77.

- odotusarvo, joka muodostuu kertausharjoituksessa saavutetusta luottamuksesta omaan joukkoon ja sen suorituskykyyn
- yllykearvo, joka muodostuu tyytyväisyydestä kertausharjoitukseen.⁴⁶

Edellä kuvattua Harisen ja Pentin (1986) esittämää kertausharjoitusmotivaation rakentumista voidaan pitää melko loogisena, kun tutkimuksen kohteena on juuri yksittäinen kertausharjoitus. Tämän tutkimuksen tarkoituksena olevien reserviläisten taustatekijöiden vaikutuksia Harinen ja Pentti käsittelevät tutkimuksessaan melko vähän. Vaikka heidän hankkimansa taustatiedot ovatkin melko runsaita, ovat he ottaneet tarkasteluun niistä vain muutaman. He tuovat esille, että iäkkäämmät reserviläiset olivat pääosin motivoituneempia, kuin nuoremmat reserviläiset. Toisaalta tutkimuksessa tuotiin esille, että iän vaikutus ei ollut kovin suuri ja alkoi näkyä enemmän vasta pidemmissä harjoituksissa. Harinen ja Pentti tuovatkin esille, että olisi hyvä tarkastella ikään korreloivien tekijöiden vaikutusta motivaatioon eripituisissa harjoituksissa. Ikään korreloivina tekijöinä tutkimuksessa mainitaan perhe ja muut sitoumukset.⁴⁷ Näitä tekijöitä tarkastellaan tämän tutkimuksen tuloksissa, mutta havainnot niiden vaikutuksesta reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon ovat vähäiset.

Tässäkin tutkimuksessa selvitetystä taustatekijöistä Harinen ja Pentti käsittelevät iän lisäksi reserviläisten koulutustaustaa. Heidän mukaansa koulutustaustan eroilla ei ollut merkittävää vaikutusta reserviläisten kertausharjoitusmotivaatioon. Tutkimuksen perusteella myöskään reserviläisten siviiliammateilla ei ollut merkittävää vaikutusta heidän kertausharjoitusmotivaatioonsa. Harisen ja Pentin mukaan jatkossa voitaisiin tutkia sitä, onko vuodenajalla vaikutusta siihen, miten eri ammateissa työskentelevät reserviläiset kykenevät osallistumaan kertausharjoituksiin.⁴⁸ Tämä tekijä tulee esille myös tämän tutkimuksen tuloksissa, joissa reserviläiset tuovat esille ajankohdan vaikutuksen henkilökohtaiseen puolustustahtoon.

Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että Harisen ja Pentin (1986) tutkimus on hyvin samankaltainen kuin tämä tutkimus. Verrattaessa Harisen ja Pentin tutkimusta tähän tutkimukseen tarkemmin, havaitaan, että samankaltaisuudesta huolimatta tutkimusten näkökulma poikkeaa toisistaan hieman. Harisen ja Pentin tutkimuksessa tarkastellaan reserviläisten motivoitumista juuri kyseisessä kertausharjoituksessa. Tämän tutkimuksen haastatteluissa käsiteltiin kertausharjoituksiin osallistumista myös yleisesti. Harisen ja Pentin käyttämän faktorianalyysin ansiosta, ovat heidän tutkimuksensa tulokset huomattavan tarkkoja. On ilmeistä, että molempien tässä mainittujen tutkimusten sisällöissä on useita päällekkäisiä tarkastelukohteita. Voidaan-

⁴⁶ Harinen & Pentti 1986, 8.

⁴⁷ Harinen & Pentti 1986, 162–163. Tutkimuksen käyttö on rajoitettu (Ei saa antaa tietoja sivullisille - ETS).

⁴⁸ Harinen & Pentti 1986, 163–164.

kin sanoa, että monet tätä tutkimusta varten tehdyissä haastatteluissa, sekä Harisen ja Pentin tutkimuksessa tehdyissä kyselyissä olevat sisällöt ovat lähes täysin samoja. Päällekkäisyys ei sinänsä ole ongelma, vaan päällekkäisyyksistä voidaan katsoa olevan hyötyä vähintään tutkitavien kohteiden nykytilan kartoittamiseksi.

Nykytilan kartoittaminen on aiheellista sen vuoksi, että Harisen ja Pentin (1986) tutkimus on tehty yli 30 vuotta sitten. Ainakin niiltä osin kuin nämä kaksi tutkimusta ovat sisällöiltään päällekkäisiä, voidaan tästä tutkimuksesta saatuja tuloksia kenties verrata Harisen ja Pentin tutkimuksen tuloksiin ja nähdä miten tarkastellut asiat ovat mahdollisesti muuttuneet noin 30 vuoden aikana. Harisen ja Pentin tutkimusta on Valtasen (1954) tutkimuksen tavoin hyödynnetty ajatusten herättäjänä tämän tutkimuksen haastatteluiden rungon laatimisessa.

Koivula on tutkimuksessaan selvittänyt reserviläisten kertausharjoitusmotivaatioon vaikuttavia tekijöitä. Tutkimusaineistonaan Koivula on käyttänyt vuosina 1985–1992 tehtyjä reserviläistutkimuksia ja niitä koskevia raportteja sekä kahta aiempaa kertausharjoitukseen liittyvää tutkimusta. Lisäksi Koivula on haastatellut kertausharjoitukseen perehtyneitä kantahenkilökuntaan kuuluvia upseereita.⁴⁹ Koivula (1995) käsittelee tutkimuksessaan motiiveita niiltä osin, kun ne vaikuttavat kertausharjoitusmotivaation rakentumiseen⁵⁰. Koivula käyttää lähteinään samankaltaisia tutkimuksia, kuin muissa edellä esitetyissä tutkimuksissa, joten hän ei tuo tutkimuksensa teoriaosiossa esille muista tutkimuksista poikkeavia seikkoja.

Koivulan tutkimuksesta käy ilmi muun muassa eri henkilöstöryhmiin kuuluvien reserviläisten kertausharjoitusmotivaation eroavaisuudet, mutta eroavaisuuksien taustalla olevia tekijöitä tutkimuksessa ei tuoda esille⁵¹. Tämä selittyy tutkimuksen näkökulmalla. Tutkimuksen näkökulmana on itse kertausharjoitukseen liittyvät tekijät, joilla selitetään kertausharjoitusmotivaatiota. Koivula tuo tutkimuksensa empiirisen osion johtopäätöksissä esille, että maanpuolustustahto on vaikuttanut reserviläisten kertausharjoitusmotivaatioon positiivisesti.⁵²

Koivula tuo tutkimuksessaan esille, että johtajat osallistuivat kertausharjoitukseen miehistöä mieluummin⁵³. Harinen ja Pentti (1986) puolestaan toteavat, että johtajat pitävät kertausharjoituksia tarpeellisempina kuin miehistö. Harinen ja Pentti erottelevat tutkimuksessaan johtajiston upseeristoon ja aliupseeristoon. He mainitsevat, että upseerit osallistuvat kertausharjoi-

⁴⁹ Koivula 1995, 2.

⁵⁰ Koivula 1995, 4.

⁵¹ Koivula 1995, 51.

⁵² Koivula 1995, 58.

⁵³ Koivula 1995, 51–55.

tuksiin aliupseereita ja miehistöä mieluummin.⁵⁴ Tässä tutkimuksessa vastaavaa havaintoa ei kyetty tekemään, sillä haastateltujen reserviläisten vastausten välillä ei ollut eroja, jotka selittisivät henkilöstöryhmän muutoksella. Näitä taustojen eroavaisuuksia käsitellään erikseen tämän tutkimuksen johtopäätöksissä.

Kokonaisuutena Koivulan (1995) tutkimuksesta ei käy ilmi, mitä Koivula tarkoittaa maanpuolustustahdolla. Sen vuoksi on haastavaa tehdä selkeää johtopäätöstä, onko reserviläisten kertausharjoitusmotivaatioon vaikuttanut yhteiskuntaa koskeva maanpuolustustahto vai onko kyseessä reserviläisten henkilökohtainen puolustustahto.

Vaikka Koivulan (1995) tutkimusta ei voidakaan tässä tutkimuksessa hyödyntää kovin laajasti, on sitä Valtasen (1954) sekä Harisen ja Pentin (1986) tutkimusten tavoin hyödynnetty tämän tutkimuksen haastatteluiden laatimisessa.

Kuronen on tutkinut jalkaväessä palvelevien varusmiesten palvelusmotivaatioon vaikuttavia tekijöitä. Kuronen käsittelee tutkimuksessa osaltaan myös maanpuolustustahtoa. Hän kartoittaa sitä jokaisessa kyselyssä tarkoituksenaan selvittää, miten maanpuolustustahto muuttuu varusmiespalveluksen aikana. Tutkimustulosten mukaan miehistöön kuuluvien varusmiesten maanpuolustustahto heikkeni palveluksen aikana.⁵⁵ Tutkimuksessa ei selvitetty syitä, jotka johtivat varusmiesten maanpuolustustahdon heikkenemiseen.

Kuronen tuo esille huolen, että edellä mainittu varusmiespalveluksen aikainen maanpuolustustahdon heikkeneminen saattaa vaikuttaa halukkuuteen osallistua kertausharjoituksiin reservissä⁵⁶. Tämä havainto on tämän tutkimuksen kannalta tärkeä, koska tämän tutkimuksen avulla Kurosen esittämään huoleen voidaan saada vastaus ainakin tämän tutkimuksen kohdejoukon osalta. On kuitenkin huomioitava, että tätä tutkimusta varten haastatellut reserviläiset eivät ole samat, joita Kurosen tutkimuksessa on tarkasteltu. Sen vuoksi Kurosen aineistossa esiintyvän varusmiesjoukon henkilökohtaisen puolustustahdon muutoksista reservissä ei tämän tutkimuksen perusteella voida tehdä suoria johtopäätöksiä.

Tämän tutkimuksen kannalta Kuronen tekee erään tärkeän havainnon. Kuronen toteaa israelilaistutkimukseen pohjautuen, että henkilöstön pysyvyys ja sen aikaansaama ryhmäkiinteytys on tärkeä tekijä taistelumotivaation muodostumisessa⁵⁷. Vaikka tässä tutkimuksessa ei käsitellä-

⁵⁴ Harinen & Pentti 1986, 83–85. Tutkimuksen käyttö on rajoitettu (Ei saa antaa tietoja sivullisille - ETS).

⁵⁵ Kuronen 1995, 84.

⁵⁶ Kuronen 1995, 84.

⁵⁷ Kuronen 1995, 24.

kään taistelumotivaatiota, nousee tutkimuksen tuloksissa esille, että reserviläiset toivovat poikkeusolojen tehtäviensä pysyvän samassa joukossa mahdollisimman pitkään, jotta heillä on mahdollisuus palvella entuudestaan tuttujen reserviläisten kanssa.

Edellä kuvattua reserviläisten sijoittamisen merkitystä tuttujen kanssa samaan joukkoon käsittelevät osaltaan myös Harinen ja Pentti. He tuovat tutkimuksessaan esille, että sijoittaminen samaan joukkoon vaikuttaa positiivisesti reserviläisten kertausharjoitusmotivaatioon. Harisen ja Pentin tutkimuksen osalta kuitenkin huomioitava, että havainto samaan joukkoon sijoittamisen positiivisesta vaikutuksesta ei toistu kaikissa heidän tutkimissaan kertausharjoituksissa.⁵⁸

Harinen ym. ovat koostaneet aiemmista maanpuolustustahto käsittelevistä tutkimuksista raportin, jossa tarkastellaan maanpuolustustahdosta tehtyjä tutkimuksia sekä Suomessa että Ruotsissa. Raportissa esitellään Suomen ja Ruotsin kehitystä maanpuolustustahdon tutkimuksessa. Raportti ei sinänsä luo merkittävästi uutta tutkimustietoa, vaan toimii maanpuolustustahtoa koskevaa tietoa kokoavana teoksena. Tässä tutkimuksessa raporttia hyödynnetään käsitteiden määrittelyosiossa, jossa tarkastellaan erityisesti Törnqvistin (1975) määrittelemiä puolustustahdon ja sen lähikäsitteiden kuvauksia.⁵⁹ Muilta osin raportin käsittelemät aiemmat tutkimukset on tarvittavilta osin tuotu esille aiemmin tässä luvussa. Näitä tutkimuksia ovat Valtasen (1954) ja Eskolan (1962) tutkimukset.

Envall (2009) ja Sinkko (2011) toteavat, että ”Tutkimusten mukaan suomalaisilla on verrattain korkea maanpuolustustahto, mutta se ei välttämättä konkretisoidu osallistumishalukkuudeksi reserviläistoimintaan tai kertausharjoituksiin”⁶⁰. Tässä yhteydessä ei käy selkeästi ilmi, onko osallistumishalukkuutta reserviläistoimintaan ja kertausharjoituksiin varsinaisesti tutkittu, mutta asiayhteydestä saa käsityksen, että kyseessä on vain arvio, eikä tutkittu tieto. Envallin ja Sinkon havainto on siksi tärkeä, että suurin osa Puolustusvoimien poikkeusolojen vahvuudesta koostuu reserviläisistä. Normaalioloissa reserviläisille muodostuva henkilökohtainen puolustustahto toimii pohjana poikkeusolojen henkilökohtaiselle puolustustahdolle ja siksi on tärkeää, että henkilökohtainen puolustustahto kytetään jo normaalioloissa pitämään korkealla. Tämän tutkimuksen avulla Envallin ja Sinkon edellä mainittuun arvioon reserviläisten kertausharjoitushalukkuudesta voidaan vastata suoraan ainakin haastatteluun osallistuvien reserviläisten osalta.

⁵⁸ Harinen & Pentti 1986, 77. Tutkimuksen käyttö on rajoitettu (Ei saa antaa tietoja sivullisille - ETS).

⁵⁹ Harinen ym. 2008, 10–20.

⁶⁰ Pekkarinen 2015, 31.

Uusinta maanpuolustustahtoon liittyvää tutkimusta edustaa Sinkon (2015) väitöskirja. Sinkko käsittelee tutkimuksessaan varusmiehille vuosina 2000–2010 tehtyjen kyselyiden vastauksia, jotka hän analysoi tutkimuksensa tuloksiksi. Kyseessä on niin sanottu sekundaarianalyysi.⁶¹

Sinkko (2015) esittää, ettei kertausharjoituksissa todennäköisesti synny tiettyyn kiinteyden määritelmään⁶² sopivia ryhmiä. Sinkon tavoin myös Tikkanen (2004) käsittelee tutkimuksessaan kertausharjoitusjoukkojen kiinteyttä. Tikkanen tuo esille, että suomalaisen sotilasjoukon kiinteys muodostuu jo varusmiespalveluksessa. Hän olettaa, ettei kiinteyttä todennäköisesti ehdi syntyä lyhyissä kertausharjoituksissa, mutta ei kokonaan sulje pois reserviläisryhmään mahdollisesti syntyvää kiinteyttä.⁶³

Tikkanen toteaa, että entuudestaan toisensa tunteva ryhmä on muihin ryhmiin verrattuna kiinteämpi. Hän tuo esille, että tällöin ryhmässä esiintyy kiinteyttä myös lyhyiden kertausharjoitusten aikana.⁶⁴ Myös Sinkko mainitsee, että kertausharjoitukseen tuleva varusmiehenä joukkotuotettu joukko saattaa tässä asiassa olla poikkeus⁶⁵. Tämän tutkimuksen tuloksissa Sinkon havainto vahvistuu, sillä tulosten mukaan juuri aiempi palvelus samassa joukossa on luonut kiinteyttä myös kertausharjoitusjoukolle.

Sinkko toteaa varusmiehiä koskevan aineistonsa analyysin perusteella, että ”mitattu kiinteys on nimenomaan sosiaalista kiinteyttä eikä se liity ainakaan suoraan yksittäisen varusmiehen maanpuolustustahtoon tai -motivaatioon, vaan pikemmin päivittäisestä palveluksesta suoriutumiseen”.⁶⁶ Tämän tutkimuksen tulosten perusteella näin ei ole ainakaan nyt haastateltujen reserviläisten osalta, sillä he kokivat, että tutussa joukossa palveleminen lisää heidän henkilökohtaista puolustustahtoaan. Tämä ei toki tarkoita, että reserviläisten yleinen maanpuolustustahto lisääntyisi samalla, mutta antaa viitteitä siitä, että reserviläisille tutussa joukossa palvelemisella on merkitystä muunkin kuin päivittäisen selviytymisen kannalta.

Sinkon (2015) arvioimaan ryhmäkiinteyden merkitystä varusmiesten päivittäisestä palveluksesta selviämisessä tarkastelee tavallaan myös Pipping. Sotilassosiologian klassikoksi muotoutunut Pippingin väitöskirja käsittelee sotilaiden ryhmänormeja Jatkosodan aikana. Pipping tarkastelee väitöskirjassaan, millä eri tavoin poikkeusolojen joukko muodostuu sosiaalisiksi ryhmiksi virallisen organisaation ohessa. Pippingin havaintojen mukaan tällaisia sosiaalisia

⁶¹ Sinkko 2015, i.

⁶² Ks. Sinkko 2015.

⁶³ Tikkanen 2004, 21.

⁶⁴ Tikkanen 2004, 64.

⁶⁵ Sinkko 2015, 12.

⁶⁶ Sinkko 2015, 12.

ryhmiä muodostuu arvojen, tehtävästä riippuvan paikallisuuden, henkilöiden iän, kotiseudun sekä ruokailuihin liittyvän ryhmäjaon perusteella.⁶⁷ Osaltaan nämä sosiaaliset ryhmät helpottavat rintamasotilaiden päivittäistä elämää ja ovat näin ollen merkityksellisiä Sinkon mainitsemän päivittäisestä palveluksesta selviämisen kannalta.

Vaikka tässä tutkimuksessa kerätystä haastatteluaineistosta nouseekin esille reserviläisten tahto pysyä tutussa joukossa, ja kertausharjoitusjoukossa näin ollen esiintyy ryhmäkiinteyttä, ei tässä tutkimuksessa kuitenkaan havaittu Pippingin (1947) esille nostamia epävirallisia ryhmiä. Sen sijaan reserviläisten vastaukset liittyivät poikkeuksetta viralliseen organisaatioon, ja reserviläisten tahtoon pysyä osana sitä. Toki on huomioitava, että Pippingin tutkimuksessa tarkastelujakso on lyhyen kertausharjoituksen sijasta vuosia kestänyt sota. Tämän vuoksi Pippingin tutkimuksen tarkasteluaika ja toimintaympäristö poikkeavat tästä tutkimuksesta huomattavasti.

2.3. Aihepiiriä koskevan tutkimuksen yhteenveto ja nykytila

Nykyisin maanpuolustustahtoa mitataan erillisillä kansalaisille tehtävillä kyselyillä sekä kertausharjoituksiin liittyvällä reserviläiskyselyllä. Reserviläiskyselyssä on kuusi väittämää käsiteltävä osio, joka koskee yksinomaan maanpuolustustahtoa. Väittämiin vastataan vaihtoehdoilla: täysin eri mieltä, osittain eri mieltä, siltä väliltä, osittain samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. Kuusi mainittua väittämää ovat seuraavat:

- ”Jos Suomeen hyökätään, suomalaisten olisi puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta
- Suomella pitää olla suorituskykyiset puolustusvoimat
- Katson oikeaksi, että Suomessa kansalaiset ovat velvollisia asein puolustamaan maata
- On oikein, että Suomen miespuolisten kansalaisten tulee suorittaa varusmiespalvelus osana maanpuolustusvelvollisuutta
- Suomen itsenäisyyden aseelliseen puolustamiseen varautuminen on yhtä tärkeää nyt kuin viime sotien aikana
- Yleinen asevelvollisuus on Suomessa ”arvo sinänsä”, joka pitäisi säilyttää kaikissa olosuhteissa.”⁶⁸

⁶⁷ Pipping 1947 (suom.), 115–159.

⁶⁸ Pääesikunnan Koulutusosaston määräys HL145 2015, liite 2, 2.

Ruotsista peräisin olevaan ja mukaillen suomeksi käännettyyn kyselyn kenties tunnetuimpaan väittämään, ”Jos Suomeen hyökätään, suomalaisten olisi puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta”, saatuja vastauksia on julkisessa keskustelussa yleensä pidetty jonkinlaisina maanpuolustustahdon mittareina. Muiden väittämien vastaukset ovat samalla jääneet vähemmälle huomiolle.⁶⁹

Maanpuolustustahdon lisäksi reserviläiskysely sisältää osion, jossa on kaksi reserviläisten henkilökohtaiseen motivaatioon liittyvää väittämää. Kyseiset väittämät koskevat vain osallistumista kyseiseen kertausharjoitukseen, eivätkä näin ollen tuo esille motivaation taustoja. Muilta osin reserviläiskyselyn osiot liittyvät reserviläisten taustaan, kyseisen kertausharjoituksen järjestelyihin ja sisältöön, kyseisen joukon toimintakykyyn ja kiinteeseen, kyseisen kertausharjoituksen kouluttajien ammattitaitoon, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta tiedottamiseen sekä kyseisen joukon johtajien arviointiin.⁷⁰

Kokonaisuutena voidaan havaita, että aiemmissa tämän tutkimuksen aihetta lähestyvissä tutkimuksissa ei ole tarkasteltu täsmälleen samaa asiaa. Pääosin aiemmin on tutkittu juuri maanpuolustustahtoa, mutta sen lähikäsitettä, henkilökohtaista puolustustahtoa, ei ole juurikaan tutkittu.

Aiemmista tutkimuksista on yksittäisiä kohtia ja kokonaisuuksia, joita voitaisiin hyödyntää tässäkin tutkimuksessa, mikäli tutkimusasetelmaa muutettaisiin jonkin verran esimerkiksi yhteiskunnallisemman tarkastelun suuntaan. Silloin tutkittavien asioiden mahdollisia muutoksia kyettäisiin tarkastelemaan aiempien tutkimusten ja tämän tutkimuksen välillä. Esimerkiksi Valtasen (1954) tutkimuksesta olisi todennäköisesti löydettävissä yhtymäkohtia tähän päivään, vaikka kyseinen tutkimus onkin yli 60 vuotta vanha. Tästä huolimatta tämän tutkimuksen rajaukseksi päätettiin vain reserviläisten haastattelevinen, jotta haastatteluaineistosta saataisiin mahdollisimman syvälinen, eikä tutkimus laajenisi tarpeettoman paljon.

Aiempien tutkimusten yhteiskunnallisen tarkastelutason lisäksi toinen haaste aiempien tutkimusten hyödynnettävyydessä tähän tutkimukseen oli kyseisten tutkimusten näkökulma. Monissa niin reserviläisiä kuin muitakin ryhmiä ja yksilöitä koskevissa tutkimuksissa tarkastelunäkökulmana oli pääosin tutkittavien motivaatio. Kuten aiemmin on todettu, ei tämän tutkimuksen tarkoituksena ole kuitenkaan keskittyä reserviläisten motivaatioon, vaan heidän henkilökohtaisen puolustustahtonsa taustalla vaikuttaviin motiiveihin. Kolmantena tekijänä

⁶⁹ Pääesikunnan Koulutusosaston määräys HL145 2015, liite 2, 2.

⁷⁰ Pääesikunnan Koulutusosaston määräys HL145 2015, liite 2, 1–5.

tämän tutkimuksen tarpeellisuudelle voidaan nähdä se, että tämän tutkimuksen sisältöjä vastaavat aiemmat tutkimukset ovat melko vanhoja. Tämän vuoksi aiemmista tutkimuksista ei ollut kovin paljon saatavissa tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiin.

3. TUTKIMUKSEN KESKEISIMMÄT KÄSITTEET

Tämän tutkimuksen keskeisimpiä käsitteitä ovat maanpuolustustahto, henkilökohtainen puolustustahto sekä motiivit. Näitä käsitteitä tarkastellaan tutkimuksessa siitä näkökulmasta, että reserviläisten henkilökohtaiset taustat vaikuttavat heidän motiiveihinsa palvella normaalioloissa kertausharjoituksissa sekä kriisin aikana omassa poikkeusolojen joukossaan. Normaalioloissa toteutettavien harjoitusten lisäksi tuodaan siis esille tekijöitä, jotka mahdollisesti vaikuttavat tahdon muutokseen, mikäli Suomessa alkaisi sota tai sitä alemman tason kriisi, jossa reserviläisten pitäisi palvella oman poikkeusolojen joukkonsa osana.

Seuraavissa alaluvuissa edellä mainitut käsitteet määritellään aiempien tutkimusten ja muun kirjallisuuden perusteella. Käsitteiden määrittelyn avulla ne kyetään ymmärtämään paremmin tämän tutkimuksen kokonaisuudessa ja samalla niiden yhdistämistä reserviläisten haastatteluvastauksiin tutkimuksen myöhemmissä vaiheissa helpotetaan. Käsitteiden määrittely pyritään tekemään mahdollisimman laaja-alaisesti, eikä vain yksittäisen tutkimuksen perusteella, jotta reserviläisten haastatteluvastauksen mahdolliset suuretkin eroavaisuudet kyetään saamaan saman määritelmän sisään, eikä määriteltyä käsitettä tarvitse jälkeinpäin määritellä uudelleen. Lisäksi tämän luvun on tarkoitus antaa lukijalle tämän tutkimuksen lukemiseen riittävä ymmärrys keskeisimmistä käsitteistä.

3.1. (Yleinen) maanpuolustustahto käsitteenä

Maanpuolustustahto on laaja ja monitahoinen käsite. Samalla se on myös hyvin vaikeasti määriteltävä ja kenties jopa hieman muuttuva käsite. Juuri tämän vuoksi siltä puuttuu vielä nykyisinkin selkeä, tarkka ja yhdenmukainen määrittely, vaikka maanpuolustustahtoa on Suomessakin tutkittu jo 1950-luvulta lähtien. Tässä alaluvussa tarkastellaan maanpuolustustahdon erilaisia määritelmiä, jotta saataisiin kattavampi käsitys sen piirteistä ja kyettäisiin määrittelemään, mitä maanpuolustustahdolla juuri tässä tutkimuksessa tarkoitetaan. Samalla pyritään luomaan yhteys valtiojohton ja Puolustusvoimien asiakirjoissa mainitusta maanpuolustustahto-käsitteestä muihin tämän tutkimuksen tärkeimpiin käsitteisiin.

Kuten tässä tutkimuksessa jo aiemmin todetaan, ovat valtiojohto ja Puolustusvoimat maininneet maanpuolustustahdon useissa asiakirjoissaan. Niissä ei kuitenkaan käsitellä konkreettisten keinoja, eikä sitä, mitä maanpuolustustahdolla tarkoitetaan käsitteenä. Sen vuoksi tässä tutkimuksessa tarkastellaan maanpuolustustahtoa myös käsitteenä, vaikka se ei sellaisenaan olekaan tämän tutkimuksen varsinainen kohde. Tarkastelutarve perustuu siihen, että maanpuolustustahto on tämän tutkimuksen kannalta olennainen käsite, koska monet tämän tutkimuk-

sen osatekijät linkittyvät juuri maanpuolustustahtoon. Maanpuolustustahtoa ei kuitenkaan käsitellä yksittäisenä käsitteenä, vaan sitä tarkastellaan osana puolustustahdon ja sen lähikäsitteiden kokonaisuutta. Tällöin on mahdollista hahmottaa, kuinka suuri merkitys sillä on, puhutaanko esimerkiksi yleisestä maanpuolustustahdosta vai jostakin muusta käsitteestä, joka saatetaan helposti tulkita yleiseksi maanpuolustustahdoksi. Maanpuolustustahtoa ja sen lähikäsitteitä tarkastellaan lisää tämän tutkimuksen seuraavassa alaluvussa.

Maanpuolustustahdon määritelmä riippuu paljon yksilön omasta tulkinnasta ja näin ollen se saa eri yhteyksissä erilaisia tulkintoja ja merkityksiä. Jonkinlaisen eron maanpuolustustahdon käsitteen tulkinnalle voi nähdä myös maiden välillä. Pääosin eri maiden välisessä vertailussa vaikuttaa kuitenkin siltä, että maanpuolustustahdon ja -hengen nähdään olevan koko yhteiskuntaa ja sen ylläpitämistä koskevia varsinaisten sotatoimien ulkopuolella tehtäviä asioita, vaikka yksittäiset tutkijat ovatkin nostaneet esille myös toisenlaisia tuloksia.

Lähes poikkeuksetta kaikissa maanpuolustustahdon määritelmissä on löydettävissä samat tekijät, jotka Törnqvist (1975) tuo esille. Hän esittää puolustustahdon eri käsitteiden muodostumisen määrittyvän kolmen tekijän perusteella. Nämä tekijät ovat:

- Henkilö tai ryhmä, jonka asennetta tarkastellaan,
- tilanne, jossa ollaan ja
- tilanteeseen liittyvä tarkka käyttäytyminen.⁷¹

Speier on todennut maanpuolustustahdon olevan tahtoa taistella, totella ja tehdä työtä⁷². Tuon määritelmän mukaan maanpuolustustahtoon voi siis liittyä sekä varsinaisessa sotatoimessa että sen ulkopuolella vaikuttavia tekijöitä, vaikka usein julkisessa keskustelussa vaikuttaakin siltä, että maanpuolustustahdon ajatellaan olevan aseellista puolustautumista. Toisaalta Speierin esittämä määritelmä ei ole kovin tarkka, joten myös siitä voi esiintyä tulkintaeroja.

Eri lähteissä maanpuolustustahtoon liittyviä ilmiöitä käsitellään monin eri tavoin. Muun muassa Ruotsin valtion asettaman psykologista puolustusta selvittäneen komitean mietinnön mukaan henkinen voima on sodan järkytyksiä seuraavan pelon, paniikkimielialan ja apatian voittamista. Komitean mukaan tästä kokonaisuudesta muodostuu maanpuolustushenki. Valtasen

⁷¹ Harinen ym. 2008, 15.

⁷² Valtanen 1954, 10.

(1954) mukaan puolustustahto yhdessä henkisen voiman kanssa muodostavat maanpuolustushengen, joka kumpuaa kansallisaatteesta ja sen voimasta⁷³.

Vuonna 1960 perustettiin Henkisen maanpuolustuksen komitea (HMK)⁷⁴. Vuonna 1963 se korvattiin Henkisen maanpuolustuksen suunnittelukunnalla (HMS)⁷⁵. Nykyisin edellä mainittujen tahojen tehtäväkentästä vastaa Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta (MTS), joka perustettiin vuonna 1975⁷⁶. Kaikkien kolmen organisaatio on omana aikakautenaan vastannut kansalaisten maanpuolustustahdon – ja asenteiden kartoittamisesta. Kartoittaminen on tehty mielipidekyselyinä, joista saatujen tulosten perusteella maanpuolustustahdon muutoksia on verrattu aiempiin tuloksiin.

Henkisen maanpuolustuksen komitea (1964) on mietinnössään tarkastellut maanpuolustuksen henkiseen perustaan vaikuttavia tekijöitä ja niiden aikaansaaman kokonaisuuden rakentumista. Tarkastelun perusteella komitea on nostanut tärkeimmiksi henkiseen maanpuolustustahdon vaikuttaviksi tekijöiksi suomalaisen kansanvallan perusarvot sekä valtakunnan puolueettomuuden.⁷⁷

Henkisen maanpuolustuksen komitean (1964) mietinnössä arvioidaan, että edellä mainittuja perusarvoja ja puolueettomuutta seuraa yleinen mielipide, jota voidaan kutsua maanpuolustustahdoksi. Sen seurauksena kansalaisille kehittyy:

- ”Kansallinen omanarvontunto
- solidaarisuus voimassa olevaa yhteiskuntajärjestelmää kohtaan
- maan valtiollisen vapauden ja kansallisen riippumattomuuden arvostaminen
- yhteenkuuluvuudentunne eri kansalaispiirien kesken
- luottamus maan johtoon ja poliittisiin toimenpiteisiin
- luottamus Puolustusvoimiin ja sen sotilaallisiin mahdollisuuksiin kriisitilanteessa
- tietoisuus mahdollisen sodan seurauksista johon joudutaan valmistautumattomina
- usko oman maan asian oikeuteen kriisitilanteessa ja usko mahdollisen vihollisen asian vääryyteen

⁷³ Valtanen 1954, 9–10.

⁷⁴ Harinen ym. 2008, 43.

⁷⁵ Harinen ym. 2008, 46.

⁷⁶ Harinen ym. 2008, 54.

⁷⁷ Henkisen maanpuolustuksen suunnittelukunta 1964, 100.

- kansalaisten – kriisitilanteessa välttämätön – kurinalainen tahto totella, tahto tehdä työtä ja tahto tarvittaessa taistella.”⁷⁸

Henkisen maanpuolustuksen komitea (1964) on tiivistänyt edellä kuvatun maanpuolustustahdon rakentumisen kansalaisten vapaaehtoiseksi haluiksi ”säilyttää ja kehittää omassa maassaan kansanvaltaista suomalaista elämänmuotoa”. Lisäksi komitea totesi, että maanpuolustustahto on ”seuraus kansalaisten uskosta suomalaisen demokratian sisältämän vapauden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin takeisiin sekä niiden jatkuvaan kehittymiseen”. Komitea esittää myös näkökulman, jonka mukaan edellä kuvatulla tavalla rakentuvalle maanpuolustustahdolle ei tarvita konkreettista vihollista.⁷⁹ Tämän tutkimuksen edellisessä alaluvussa esitelty maanpuolustustahdon ja sen lähikäsitteiden jaottelu ja merkitykset tukevat edellä kuvattua näkökulmaa. Erityisesti yleinen maanpuolustustahto ja henkilökohtainen puolustustahto, jotka voivat olla esillä normaalioloissa, ovat käsitteitä joille ei välttämättä löydy selkeää kohdetta, jota vastaan ne suuntautuvat. Toisaalta kyseiset käsitteet ovat esillä myös kriisien aikana, joten konkreettisen vihollisen näkyminen on toisaalta mahdollista.

Sinivuon (2011) mukaan Suomessa on vakiintunut käsitys, että maanpuolustustahto liittyy normaalioloissa ylläpidettävään valmiuteen, jonka perustana on aseellinen maanpuolustus. Hänen mukaansa maanpuolustustahdon luonteesta on Suomessa melko yhtenäinen käsitys.⁸⁰ Sinivuon esittämä näkemys ei kuitenkaan ole kaikkialla samanlainen. Esimerkiksi Törnqvistin (1975) mukaan maanpuolustustahtoa voidaan pitää yhteiskunnan tahtotilana, johon ei välttämättä liity aseellista puolustamista⁸¹.

Vaikka maanpuolustustahto onkin monien tutkimusten mukaan yhteiskunnallinen käsite, saattaa sen ajatuksellinen painotus aseelliseen puolustamiseen liittyä Suomessa siihen, että maanpuolustustahtoa mitataan tyypillisesti väittämällä, joka sisältää selkeästi aseellisen painotuksen. Tämän tuo esille myös Myyry, joka on tutkimuksessaan selvittänyt käsityksiä maanpuolustustahdosta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Myyryn tutkimus on näin ollen hyvin lähellä tämän tutkimuksen aihetta, mutta hänen tutkimuksensa kohdistuu muihin yksilöihin kuin kertausharjoituksessa oleviin reserviläisiin.⁸² Kyseinen väittämä on alun perin Ruotsissa käytetty väittämä, jota on jo vuosien ajan käytetty myös Suomessa.⁸³ Väittämän sisältö on seuraava:

⁷⁸ Henkisen maanpuolustuksen suunnittelukunta 1964, 100–101.

⁷⁹ Henkisen maanpuolustuksen suunnittelukunta 1964, 101.

⁸⁰ Sinivuo 2011, 15.

⁸¹ Harinen ym. 2008, 15–16.

⁸² Myyry 2009, 1.

⁸³ Harinen ym. 2008, 7.

”Jos Suomeen hyökätään, suomalaisten olisi puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta”⁸⁴.

Puolustusministeriön strategisessa suunnitelmassa maanpuolustustahdon käsite määritellään seuraavasti:

”Maanpuolustustahto pitää sisällään puolustuskykyä tukevat yksilön ja yhteiskunnan arvot, asenteet ja toimenpiteet, jotka perustuvat vapaaehtoiseen tahtoon toimia kotimaansa hyväksi ja puolustaa maataan myös oman tai yhteisönsä edun kustannuksella”⁸⁵.

Puolustusministeriön määritelmä kertoo ne tekijät, jotka maanpuolustustahtoon Puolustusministeriön näkökulmasta sisältyy, mutta määritelmään johtaneita taustoja ja perusteluja ei esitetä lainkaan. Määritelmästä ei myöskään löydy erottelua siitä, onko kyse kaikkien yksilöiden arvoista, asenteista ja toimenpiteistä kotimaan puolustamiseksi vai koskeeko edellä mainittu vain sotilaallista puolustamista.

Sinkko on väitöskirjassaan tarkastellut maanpuolustustahto-käsitteen merkitystä. Hän toteaa, että maanpuolustustahdolla tarkoitetaan yhteiskunnassa vallitsevaa näkemystä siitä, että yhteiskunta on puolustamisen arvoinen sekä normaali- että poikkeusoloissa. Tarvittaessa puolustaminen tehdään jopa sotilaallisilla kyvyillä ja otetaan vastuu niistä tappioista ja kustannuksista, jotka puolustautumisesta saattaa aiheutua.⁸⁶

Sinkko tuo esille myös maanpuolustustahdon kansainvälisen näkökulman. Sinkon mukaan maanpuolustustahto on kansainvälisesti jokseenkin tuntematon käsite. Erityisesti ammattiarmeijan omaavilla mailla ei ole katsottu edes tarvittavan koko kansakunnan yhteistä maanpuolustustahtoa, koska poliitikot vastaavat sotilasoperaatioista.⁸⁷ Sikäli tämä näkökulma on erikoinen, että myös ammattiarmeijan omaavissa maissa poliitikkoihin vaikuttaa äänestysten kautta myös kansalaiset. Tällöin voi olla tärkeää, että koko kansalla on puolustustahto tai muutoin he saattavat äänestää henkilöitä, jotka eivät kannata armeijan toimintaa. Tämä puolestaan voi vaikuttaa armeijan resursseihin ja niiden kautta puolustuskykyyn.⁸⁸ Sinkon mukaan suomalaisen maanpuolustustahdon taustat ja perinne on tullut Ruotsista⁸⁹.

⁸⁴ Harinen ym. 2008, 67.

⁸⁵ Puolustusministeriön strateginen suunnitelma, 12.

⁸⁶ Sinkko 2015, 7.

⁸⁷ Sinkko 2015, 7.

⁸⁸ Sinkko 2015, 8–9.

⁸⁹ Sinkko 2015, 4.

Tarkasteltaessa maanpuolustustahdosta tehtyjä tutkimuksia ja niihin sisällytettyjä maanpuolustustahdon määritelmiä kokonaisuutena, voidaan todeta, että maanpuolustustahtoa pidetään pääosin aseellisesta puolustamisesta poikkeavana asiana. Tällä tarkoitetaan sitä, että maanpuolustustahto nähdään kokonaiskäsitteksenä kansalaisten halusta ja valmiudesta puolustaa valtiota sekä sen rajojen sisällä toimivaa yhteiskuntaa usein eri tavoin jo ennen mahdollista aseellista puolustamista. Maanpuolustus ja aseellinen puolustaminen eivät siis ole toistensa synonyymejä. Voidaan siis todeta, että maanpuolustustahdosta tehdyt tutkimukset ja julkinen keskustelu eivät aina noudattele samaa käsitystä maanpuolustustahto-käsitteen sisällöstä, koska usein julkisessa keskustelussa maanpuolustustahto nähdään vain aseellisena puolustamisena.

Edellä kuvattujen maanpuolustustahtoa määrittelevien seikkojen perusteella voidaan todeta, että pääosin maanpuolustustahto ja sen lähikäsitteet ovat selkeimmin jaoteltu Törnqvistin (1975) tutkimuksessa. Törnqvistin yhteenvedot maanpuolustustahdon lähikäsitteistä eivät ole ristiriidassa hänen tutkimustaan edeltävien eivätkä sitä uudempien tutkimusten kanssa, vaan tehdyt tutkimukset tukevat toisiaan. On kuitenkin huomioitava, ettei maanpuolustustahdon käsite silti ole yksiselitteinen ja tarkasti määritelty, vaan se ilmenee tilanteesta riippuen hieman eri tavoin.

Tässä tutkimuksessa maanpuolustustahdolla tarkoitetaan koko yhteiskuntaa koskevaa tahtoa puolustaa omaa maata niin normaali- kuin poikkeusoloissa. Törnqvistin (1975) mukaan tällöin puhutaan yleisestä maanpuolustustahdosta. Tahto puolustaa omaa maata ei välttämättä ole aseellista puolustamista, vaan ennen sitä siihen voi liittyä useita eri keinoja, joilla turvataan muun muassa Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaiset suomalaiselle yhteiskunnalle elintärkeät toiminnot, joita ovat:

- ”Valtion johtaminen,
- kansainvälinen toiminta,
- Suomen puolustuskyky,
- sisäinen turvallisuus,
- talouden ja infrastruktuurin toimivuus,
- väestön toimeentuloturva ja toimintakyky sekä
- henkinen kriisinkestävyys.”⁹⁰

⁹⁰ Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. Valtioneuvoston periaatepäätös 2010, 15.

3.2. Henkilökohtainen puolustustahto maanpuolustustahdon lähikäsitteenä

Harinen ym. ovat tutkimusraportissaan käsitelleet maanpuolustustahdon mittaamista Suomessa ja Ruotsissa. Tutkimusraporttiin on koottu useiden eri tutkijoiden laatimia puolustustahtoa käsitteleviä tutkimustuloksia ja analyyseja. Näistä parhaiten tämän tutkimuksen käsitteiden määrittelyä palvelee Törnqvistin (1975) tekemä tarkastelu, joka pohjautuu useisiin vuosina 1953–1975 tehtyihin ruotsinkielisiin maanpuolustustahtoa käsitteleviin tutkimuksiin.⁹¹

On huomioitava, että Törnqvistin (1975) tutkimuksen ilmestyessä kaikkia nykyaikaisia sodankäynnin elementtejä ei tunnettu samoin kuin nykyään. Esimerkiksi nykyisin tunnettuja hybridi- ja kybersodankäyntiin liittyviä keinoja ei tuolloin ollut käytössä. Tämä ei tarkoita, ettei hybridi- ja kybersodan elementtejä olisi jo tuolloin käytetty, mutta niiden käyttö oli erilaista, eikä niitä kenties tulkittu samalla tavalla osaksi sodankäyntiä, kuin nykyisin. Tällä on Törnqvistin esittämiä puolustustahdon lähikäsitteitä tarkasteltaessa se merkitys, että keinovälikoiman muuttuessa voi normaali- ja poikkeusolojen välinen raja olla vaikeampaa tunnistaa, kuin aiemmin. Tämä korostuu myös siksi, ettei varsinaisia sodanjulistuksia ole viime vuosikymmenien kriisien yhteydessä tehty ennen toiseen valtioon vaikuttamista, vaikka vaikuttaminen olisi tehty sotilaallisia voimakeinoja käyttämällä.

Tässä alaluvussa tarkastellaan Törnqvistin (1975) esittämiä puolustustahdon lähikäsitteitä. Tarkastelun tavoitteena on muodostaa ymmärrys siitä, miten nämä käsitteet eroavat toisistaan, sekä miten niitä hyödynnetään tässä tutkimuksessa. Tarkoitus on siis löytää Törnqvistin esittämien käsitteiden joukosta tässä tutkimuksessa mahdollisimman hyvin hyödynnettävissä oleva puolustustahdon lähikäsite, jonka avulla reserviläisten mielipiteitä heidän omista motiiveistaan voidaan selvittää.

Törnqvistin (1975) tutkimus ei käsittele tarkalleen samaa aihetta kuin tämä tutkimus, mutta useat sen elementit kuvaavat tämän tutkimuksen keskeisiä käsitteitä hyvin. Ennen kaikkea jaottelu, jonka Törnqvist tekee kuvaamiensa käsitteiden välille antaa mahdollisuuden hyödyntää niitä tämän tutkimuksen käsitteitä määriteltäessä. Pääkäsitteenä Törnqvist pitää puolustustahtoa, mutta käsittelee sitä kuuden erilaisen lähikäsitteen kautta, joihin hän päätyy tutkimuksessaan erilaisten puolustustahdon vaikuttimiin liittyvien luokitteluiden analysoinnilla. Törnqvistin määrittelemät puolustustahdon lähikäsitteet ovat:

- ”Yleinen puolustustahto rauhan aikana,
- henkilökohtainen puolustustahto,

⁹¹ Harinen ym. 2008, 13–20.

- vastarintatahto,
- vastarintahenki,
- taistelutahto ja
- taisteluhenki.”⁹²

Yleisellä puolustustahdolla Törnqvist (1975) tarkoittaa ”yksilön käsitystä tai tahtoa, että meidän kollektiivina, yhteiskuntana pitää käyttää sotilaallisia voimavarojamme puolustaaksemme maata ulkopuolelta tulevaa sotilaallista hyökkäystä tai uhkaa vastaan.” Lisäksi Törnqvist toteaa, että yleinen puolustustahto voi ilmetä joko rauhan, sodan uhkan tai sodan ja vieraan vallan miehityksen yhteydessä. Hän korostaa, että tarkasteltaessa yleistä puolustustahtoa on huomioitava, mikä edellä mainituista tilanteista vallitsee. Normaalioloissa yleinen puolustustahto ilmenee Törnqvistin mukaan siten, että yksilöiden mielestä yhteiskunnan sotilaallisia resursseja tulee käyttää, mikäli maahan hyökätään. Törnqvistin tulkinnan mukaan poikkeusoloissa yleinen puolustustahto puolestaan tarkoittaa, että puolustautumista hyökkääjää vastaan tulee jatkaa.⁹³

Henkilökohtaisesta puolustustahdosta Törnqvist (1975) toteaa, että se on ”yksilön asennoitumista omaan toimintaansa sodassa, eli asenne, että hän osallistuu aktiivisesti sotilaalliseen maanpuolustukseen hyökkäyksen sattuessa ja että hän siksi henkilökohtaisesti osallistuu tämän valmisteluihin”. Törnqvistin tutkimuksen mukaan kaikilla kansalaisilla ei voi olla henkilökohtaista puolustustahtoa, vaan sitä voi olla vain niillä, jotka ovat palveluskelpoisia ja ovat saaneet sotilaskoulutuksen.⁹⁴

Törnqvist nostaa esille myös muutaman tekijän, jotka voivat ilmentää henkilökohtaista puolustustahtoa. Nämä tekijät ovat sotilasammattiin hakeutuminen, osallistuminen vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön, varusmiespalveluksen suorittaminen sekä aktiivisuus ja myönteisyys varusmiespalvelukseen osallistuessa.⁹⁵ Törnqvistin esittämien seikkojen lisäksi voidaan ajatella, että edellä mainittu sotilaallisen maanpuolustuksen valmisteluihin osallistuminen tarkoittaa myös osallistumista käskyperusteisiin kertausharjoituksiin mielellään, vaikka Törnqvist tuokin esille vain vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön osallistumisen⁹⁶.

Harisen ym. esittämän Törnqvistin (1975) analyysin mukaan vastarintatahto on yksilöä koskeva käsite, joka voidaan ymmärtää yksilön tietynlaisena taipumuksena ja tahtona osallistua

⁹² Harinen ym. 2008, 14–15.

⁹³ Harinen ym. 2008, 15–16.

⁹⁴ Harinen ym. 2008, 16.

⁹⁵ Harinen ym. 2008, 16–17.

⁹⁶ Harinen ym. 2008, 16–17.

”kotirintaman tukemiseen tai puolustamiseen sodassa” erilaisilla tavoilla. Huomioitavaa on, että vaikka Törnqvist kokeekin vastarintatahdon olevan henkilökohtaisen puolustustahdon tavoin yksilöä koskeva käsite, voi vastarintatahtoa ilmetä muillakin kuin asevelvollisilla. Lisäksi eroavaisuutena henkilökohtaiseen puolustustahtoon on, että vastarintatahto liittyy Törnqvistin mukaan vain sodan uhkaan tai sotaan, ei siis koskaan normaalioloihin. Vastarintatahdosta poiketen Törnqvist kokee vastarintahengen koskevan yhteiskunnallista, yhteisöllistä tai ryhmätasoa. Vastarintahenki muodostuu yksilöistä, joilla on riittävä vastarintatahto ja jotka ovat yksimielisiä ja solidaarisia oman ryhmänsä sisällä.⁹⁷

Viimeisinä puolustustahdon lähikäsitteinä Harinen ym. esittelevät Törnqvistin (1975) käsittelemät taistelutahdon ja taisteluhengen. Törnqvistin tutkimuksen mukaan ne vastaavat käsitteinä vastarintatahtoa ja vastarintahenkeä, mutta liittyvät siviiliväestön sijasta sotilaisiin. Törnqvistin mukaan taistelutahto ilmenee yksittäisellä sotilaalla poikkeusoloissa ja on normaalioloissa ilmenevän henkilökohtaisen puolustustahdon jatke. Riittävän taistelutahdon edellytyksenä on siis riittävä henkilökohtainen puolustustahto. Törnqvistin mukaan vastarintahengen tavoin myös taisteluhenki on yksilöä suuremman joukon ominaisuus. Se muodostuu taistelutahdon omaavien sotilaiden muodostaessa erikokoisia joukkoja.⁹⁸

Törnqvististä poiketen Sinivuo esittää taistelutahdon olevan myös muihin yksilöihin, kuin sotilaisiin liittyvää. Hänen mukaansa taistelutahto liittyy arkikielessä myös tilanteisiin, joissa ei ole hengenvaaraa. Hänen mukaansa se on eri elämäntilanteissa näkyvää pyrkimistä päämäärään, johon voi liittyä esimerkiksi taloudellisia, psykologisia tai sosiaalisia riskejä tai muita vaikeuksia.⁹⁹

Seuraavaan taulukkoon (Taulukko 1) on koottu Törnqvistin (1975) kuvailema puolustustahto ja sen lähikäsitteet. Taulukosta käy ilmi, mihin eri toimintaympäristöihin ja tarkastelutasoihin kyseiset käsitteet liittyvät. Taulukon ja sen sisältämät tiedot on koostanut tutkija Törnqvistin mukaan.

⁹⁷ Harinen ym. 2008, 17–18.

⁹⁸ Harinen ym. 2008, 19.

⁹⁹ Sinivuo 2011, 10.

Taulukko 1. Puolustustahto ja sen lähikäsitteet¹⁰⁰

Käsite	Toimintaympäristö			Tarkastelutaso				Tarkennuksia
	Nor-maa-liot	Sodan uhka	Sota ja vieraan-vallan miehitys	Yhteiskunta / koko väes-tö / yhteisö	Soti-las-joukko	Yksilö (soti-laskoulutuk-sen saanut ja palvelus-kelpoinen reserviläi-nen)	Yksilö (muu kuin sotilas-koulutuk-sen saa-nut ja palvelus-kelpoinen)	
Yleinen puolus-tustahto	x	x	x	x	x	x	x	
Henkilökohtai-nen puolustus-tahto	x	x	x			x		
Vastarintatahto		x	x			x	x	
Vastarintahenki		x	x	x	x			Vastarinta-henki muo-dostuu vasta-rintatahtoisten yksilöiden kautta.
Taistelutahto			x			x		
Taisteluhenki			x		x			Taisteluhenki muodostuu taistelutahtoisten yksilöiden kautta.

Edellä esitettyjä Törnqvistin (1975) määritelmiä mukaillen on tämän tutkimuksen kohteena ennen kaikkea henkilökohtainen puolustustahto, josta Harinen ym. tosin käyttävät otsikkotasolla nimeä ”henkilökohtainen puolustustahto rauhan aikana”.¹⁰¹ Tuo lisäys Törnqvistin esittämään käsitteeseen antaa tälle tutkimukselle juuri sen näkökulman, jota tutkimuksella ensisijaisesti halutaan selvittää. Huomioitavaa on, että vaikka Törnqvistin käyttämien puolustustahdon lähikäsitteiden määrittelyn yhteydessä puhutaan myös varusmiehistä ja vapaaehtoiseen maanpuolustukseen osallistuvista yksilöistä, voidaan samojen määritelmien katsoa soveltuvan yhtäläillä kaikkiin asevelvollisiin. Tällöin henkilökohtaisen puolustustahdon voimakkuus saattaa vaihdella yksilöstä riippuen merkittävästi, mutta on kuitenkin olemassa jollakin tavalla.

Tätä tutkimusta tehdessä on myös tiedostettu, ettei Törnqvistin (1975), tai muiden tutkijoiden, joiden tutkimuksia Harinen ym. raportissaan käsittelevät, tutkimuksista yksikään vastaa täydellisesti tämän tutkimuksen tarpeita sellaisenaan. Tämä näkyy muun muassa siten, että Törnqvist, jonka esittämä määritelmä on lähimpänä tässä tutkimuksessa hyödynnettäväksi tarvitta-

¹⁰⁰ Taulukko ja sen sisältö ovat tutkijan koostamia. Ks. myös Harinen ym. 2008, 13–20.

¹⁰¹ Harinen ym. 2008, 13–20.

vaa määritelmää, korostaa henkilökohtaista puolustustahtoa käsitellessään paikoin erityisesti poikkeusoloja. Tämä ei kuitenkaan ole tässä tutkimuksessa keskeisin käsiteltävä näkökulma. Toisaalta Törnqvistkään ei käsittele yksinomaan sota-aikaa, sillä Harisen ym. mukaan Törnqvist toteaa, että henkilökohtaisessa puolustustahdossa on sotilaalliseen maanpuolustukseen osallistumisen lisäksi kyse myös sotilaalliseen maanpuolustukseen valmistautumisesta.¹⁰² Tällaiseksi voitaneen tulkita esimerkiksi osallistuminen kertausharjoitukseen käskyperusteisesti.

Edellä kuvatut Törnqvistin (1975) määritelmät ovat tuolloin edustaneet aikakautensa näkemystä maanpuolustustahdon ja sen lähikäsitteiden sisällöstä. Suomessa varusmiehille suoritettavat varusmieskyselyt ja niihin liittyvät henkilökohtaista puolustustahtoa koskevat kysymykset päivitettiin vuonna 2010. Vuosina 2000–2009 henkilökohtaisen puolustustahdon kysymykset käsitelivät poikkeusoloja. Vuonna 2010 kyselyä muutettiin, koska normaalioloissa annettu vastaus, joka käsittelee omaa toimintaa poikkeusoloissa, on hyvin vaikea muotoilla realistisesti ja luotettavasti. Nykyisin kysymykset on muotoiltu siten, että ne käsittelevät varusmiesaikaa, käskyperusteisia kertausharjoituksia sekä vapaaehtoista maanpuolustusta.¹⁰³ Myös tämä näkemys tukee henkilökohtaisen puolustustahdon käyttämistä tämän tutkimuksen keskeisenä reserviläisiä koskevana käsitteenä.

Yhteenvedon voidaan todeta, että vaikka edellä esitetyistä puolustustahdon käsitteistä yksikään ei kata täysin tämän tutkimuksen tarvitsemaa yksilön puolustustahtoon liittyvää tarvetta, voidaan edellä esitettyä henkilökohtaisen puolustustahdon käsitettä pitää siinä määrin sopivana, että sitä käytetään tässä tutkimuksessa kuvaamaan haastateltujen yksilöiden ajatuksia koavana käsitteenä. Tässä tutkimuksessa henkilökohtaista puolustustahdolla tarkoitetaan siis reserviläisten henkilökohtaista puolustustahtoa normaalioloissa, ja sen ilmentymistä tahtona osallistua kertausharjoituksiin.

3.3. Motiivit yksilön toiminnan taustalla

Henkilökohtaiseen puolustustahtoon liittyen motiivi on tämän tutkimuksen tärkein käsite. Motiivien vaikutus yksilön toimintaan on tämän tutkimuksen ydin, koska niitä tarkastelemalla pyritään selvittämään, mitkä tekijät vaikuttavat reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Noita tekijöitä kutsutaan tässä tutkimuksessa motiiveiksi.

Jotta tutkimuksen myöhemmissä vaiheissa ymmärrettäisiin paremmin, mitkä reserviläisten vastauksista esille nousevat motiivit merkitsevät, tuodaan tässä alaluvussa esille mitä motiivi-

¹⁰² Harinen ym. 2008, 13–20.

¹⁰³ Harinen 2013, 22–23.

käsite tarkoittaa. Motiivi-käsitteen sisältöä avataan aiempien tutkimusten perusteella sekä käsitteen sanakirjamääritelmiä tarkastelemalla. Motiiveita ei tässä alaluvussa käsitellä suoraan reserviläisiin liittyvinä, vaan käsittely on yleistä motiivi-käsitteen tarkastelua. Tällä luodaan siis taustaa tutkimuksen seuraaville vaiheille. Reserviläisiin kohdistuvia motiiveita tarkastellaan yksityiskohtaisemmin tämän tutkimuksen myöhemmissä luvuissa.

Motiivi on kantasana muun muassa sanalle motivaatio. Motiiveilla viitataan esimerkiksi ”tarpeisiin, haluihin, vietteihin ja sisäisiin yllykkeisiin sekä palkkioihin ja rangaistuksiin”¹⁰⁴. Toisin sanoen, ne vaikuttavat yksilön käyttäytymiseen ja suuntaavat yksilön käyttäytymistä kohti päämääriä, jotka voivat olla joko tiedostettuja tai tiedostamattomia¹⁰⁵.

Lawlerin (1973) mukaan ”motiivit ohjaavat yksilön toimintoja kohti tiettyjä päämääriä ja sitovat tietyn osan ihmisen energiasta niiden saavuttamiseksi”¹⁰⁶. Ihminen myös muodostaa omanlaisensa elämännäkemyksen omiin motiiveihinsa pohjautuen. Silloin motiivit ovat ihmisen toiveita, unelmia ja elämänjärjestystä. Elämännäkemys muodostuu elämän erilaisista toimintakentistä, joita voivat olla esimerkiksi perhe, ystävät, työ, terveys ja harrastukset sekä yksilön persoona. Jokaisen yksilön kohdalla nämä toimintakentät painottuvat ajallisesti ja henkilökohtaisesti eri tavoin. Elämännäkemys siis muokkaa ihmisen motiivit yksilölliseen muotoon ja ilmentää sen, missä asioissa yksilön motiivit toteutetaan.¹⁰⁷

Salo-Gunst ja Vilkkö-Riihelä esittävät motiivit vaikuttimina, jotka ohjaavat yksilön toimintaa sisäisesti. He myös toteavat, että motiivit ovat vuorovaikutuksessa tunteiden kanssa. Sen vuoksi ihminen voi kokea motiivit tunteina, jotka saattavat siten ohjata ihmisen toimintaa. Kaikki tunteet eivät kuitenkaan ole tietoisia.¹⁰⁸ Tämän vuoksi yksilöllä saattaa olla niin sanottuja motiivikonflikteja. Motiivikonflikti syntyy, kun ihminen ei osaa päättää, mikä motiivi on toista voimakkaampi. Tällöin toisistaan eriävät motiivit vievät yksilön mielihaluja vastakkaisiin suuntiin ja syntyy ristiriita, eli konflikti. Konfliktin ratkaisuun ja seurauksiin puolestaan vaikuttavat motiivien voimakkuus, yksilön henkilökohtaiset kyvyt ratkaista ristiriidat, sekä ristiriitojen kesto ja vaikutus yksilön henkiseen toimintakykyyn.¹⁰⁹ Salo-Gunst ja Vilkkö-Riihelä tuovat esille Madsenin motiiviryhmittelyn, johon kuuluvat orgaaniset motiivit, tunne-

¹⁰⁴ Peltonen & Ruohotie, 1992, 16.

¹⁰⁵ Peltonen & Ruohotie, 1992, 16.

¹⁰⁶ Peltonen & Ruohotie, 1992, 16.

¹⁰⁷ Niermeyer & Seyffert, 2004, 30–33 ja 40.

¹⁰⁸ Salo-Gunst & Vilkkö-Riihelä, 1998, 99–100.

¹⁰⁹ Salo-Gunst & Vilkkö-Riihelä, 1998, 106–107.

peräiset motiivit, sosiaaliset motiivit ja toimintamotiivit. Näistä motiiveista tämän tutkimuksen tuloksissa nousevat esille ainakin sosiaaliset motiivit.¹¹⁰

Reiss (2000) aloitti motiiveihin ja motivaatioon liittyvät tutkimuksensa 1990-luvulla. Reissin kiinnostuksen kohteenaan on ollut ennen kaikkea, miksi ihmiset tekevät tai eivät mielellään tee joitakin asioita. Reiss on tutkimustensa myötä luonut muun muassa työkalun, jolla mitataan ja tarkastellaan yksilöllisiä motiiveita. Työkalua kutsutaan Reissin motivaatioprofiiliksi.¹¹¹

Reiss (2000) määrittelee motiivit haluiksi, pyrkimyksiksi ja psykologisiksi tarpeiksi. Reissin mukaan motiivit kertovat, miksi ihmiset toimivat ja ajattelevat niin kuin toimivat ja ajattelevat.¹¹² Näiden asioiden tutkimiseksi Reiss puolestaan koki parhaaksi menetelmäksi ihmisten henkilökohtaiset haastattelut, joissa motiiveita tutkittiin esittämällä haastatelluille tarkasti rajattuja kysymyksiä, jotka pakottivat haastateltavat valitsemaan, mitkä asiat he kokivat kaikkein tärkeimmiksi. Näin ollen esitettyjen tekijöiden välille syntyi aina eroja, kun haastateltavilla ei ollut mahdollisuutta asettaa eri vaikuttimia samanarvoisiksi.¹¹³

Hyödyntämällä aiempia tutkimuksia sekä omia laajoja tutkimuksia tekemällä Reiss (2000) löysi lopulta 16 perusmotiivia, jotka ohjaavat ihmisten toimintaa. Nämä kaikkia ihmisiä koskevat ”elämän perusmotiivit” ovat Reissin mukaan laajempi käsite kuin motiivit, joihin vaikuttavat erilaiset tekijät.¹¹⁴ Reissin mukaan kyseiset motiivit ohjaavat ihmisen toimintaa jatkuvasti ja ne vaativat tyydyttämistään yhä uudelleen. Yksi tekijä Reissin tutkimusten tuloksissa on, että mainituista 16 perusmotiivista 14:ään vaikuttaa geeniperimä ja vain kaksi ovat motiiveita, joihin geeniperimällä ei ole vaikutusta. Reiss ajattelee myös, että kaikki yksilön motiivit ovat sisäisiä.¹¹⁵ Huomioitavaa on, että vaikka 16 perusmotiivia on kaikilla ihmisillä samat, painottuvat ne yksilöiden välillä eri tavalla. Sen sijaan jokaisen yksilön omat perusmotiivit ovat yleensä melko pysyviä, joskaan eivät täysin muuttumattomia.¹¹⁶ Reissin esittelemät 16 perusmotiivia on esitetty tiivistetysti tämän tutkimuksen luvussa 7, jossa käsitellään jatko-tutkimustarpeita.

Reiss (2000) tuo esille, että koska perusmotiivien pohjautumisesta pääosin geeniperimään ei motiivien painottumisessa yleensä ole nähtävissä suuria muutoksia yksilön elämän aikana.

¹¹⁰ Salo-Gunst & Vilkkö-Riihelä 1998, 103.

¹¹¹ Mayor & Risku 2015, 29–30.

¹¹² Mayor & Risku 2015, 37.

¹¹³ Mayor & Risku 2015, 30–31.

¹¹⁴ Mayor & Risku 2015, 40.

¹¹⁵ Mayor & Risku 2015, 31–32.

¹¹⁶ Reiss 2000, 22–25. Käännös: tutkija.

Käytännössä tämä tarkoittaa, että yksilön käytös on aina suhteellisen samankaltaista, eivätkä yksilön perustavoitteet muutu koko elämän aikana kovinkaan paljon. Vaikka Reiss tällä tavoin korostaakin paljon geeniperimän merkitystä motiivien muotoutumisessa, ei hän koe geeniperimän olevan ainoa asia, joka vaikuttaa yksilön toimintaan. Reiss toteaa, että ihmisen motiivit ovat kompleksisia ja pohjautuvat geeniperimään. Ne kuitenkin muokkautuvat kulttuurin, uskomusten, arvojen ja kokemusten vaikutuksesta.¹¹⁷

Tieteellisten tutkimusten lisäksi myös erikieliset sanakirjat määrittelevät sanan motiivi merkityksen. Suomalaisia sanoja sisältävän Kielitoimiston sanakirjan mukaan motiivi on jonkin asian ”vaikutin, syy tai peruste”¹¹⁸. Samalla tavalla motiivin määrittää myös Suomisanakirja, joka on useasta eri lähteestä koottu hakupalvelu. Kielitoimiston sanakirjan mainintojen lisäksi motiivi on Suomisanakirjan mukaan ”syy jonkin tekemiseen”.¹¹⁹

Sekä kotimaiset että ulkomaiset sanakirjat määrittelevät motiivin lähes samalla tavalla. Muun muassa englantilaisen Cambridgen yliopiston sanakirja määrittelee motiivin olevan syy jonkin asian tekemiseen¹²⁰. Tähän Oxfordin yliopiston sanakirjassa on lisäyksenä, että motiivi on erityisesti syy, joka ei ole ilmeinen tai se ei ole näkyvissä.¹²¹ Englanninkielinen businesssanakirja puolestaan määrittelee psykologiaan liittyvän motiivin olevan huoli, halu, tunne tai tarve, joka käynnistää ihmisen toiminnan ja määrittää tavan, jolla ihminen käyttäytyy.¹²² Kaiken kaikkiaan voidaan siis ajatella, että motiivi on jotain, joka saa ihmisen toimimaan tietyllä tavalla, jonka ihminen tuntee johtavan haluamansa asian saavuttamiseen.

Tarkasteltaessa motiivi-käsitettä edellä kuvatun tieteellisen tutkimuksen ja sanakirjamääritelmien perusteella, voidaan todeta käsitteen merkityksen olevan molemmissa hyvin samankaltainen. Sanakirjamääritelmät ovat tyypillisesti melko lyhyitä, mutta niissä tiivistetään se sisältö, jota tieteelliset tutkimukset käsittelevät laajasti. Tieteellisissä tutkimuksissa motiivikäsitteet sisältö on myös melko samankaltainen, mutta kenties tutkijan tulkinnoista tai toisistaan poikkeavien lähteiden vuoksi määritelmässä saattaa olla pieniä eroavaisuuksia. Kokonaisuutena ymmärrys motiiveista käsitteenä tuntuu kuitenkin olevan toisten tutkimusten tulosten kanssa yhteneviä.

¹¹⁷ Reiss 2000, 22–25. Käännös: tutkija.

¹¹⁸ Kielitoimiston sanakirja. www.kielitoimistonsanakirja.fi

¹¹⁹ Suomisanakirja. <http://www.suomisanakirja.fi/motiivi>

¹²⁰ Cambridgen yliopiston sanakirja. <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/motive>

¹²¹ Oxfordin yliopiston sanakirja. http://www.oxforddictionaries.com/us/definition/american_english/motive

¹²² Yritys- ja liiketoimintasanakirja. <http://www.businessdictionary.com/definition/motive.html>

Edellä esitettyjen motiiveita selittävien tekijöiden perusteella tässä tutkimuksessa motiiveilla tarkoitetaan niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon jollakin tavalla. Reserviläisten motiivien ajatellaan vaikuttavan siihen, miksi he osallistuvat kertausharjoituksiin, eivätkä etsi perusteluita vapautuksen hakemiseksi kertausharjoituksesta. Samalla voidaan ajatella, että reserviläisten henkilökohtainen puolustustahto on heidän osaltaan tekijä, joka osaltaan rakentaa myös yhteiskunnan yleistä maanpuolustustahtoa. Tässä tutkimuksessa ei käsitellä konkreettisen toiminnan tavoitteisiin sidottuja, niin sanottuja suorituspäätöksiä.

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN JA TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1. Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Maanpuolustusta käsittelevää arkikeskustelua seuraamalla voidaan havaita, että Suomessa on viime sodista saakka pidetty koko kansan perinteisinä arvoina kotia, uskontoa ja isänmaata. Samalla niitä on pidetty myös motiiveina Suomen puolustamiselle. Kyseisten käsitteiden käyttö yleistyi Suomen Puolustusvoimain ylipäällikkö, sotamarsalkka Mannerheimin käytettyä niitä ensimmäisessä päiväkäskyssään Talvisodan alettua vuonna 1939.¹²³ Kyseiset käsitteet ovat siis tulleet käyttöön vain yksittäisen tekstin kautta, eikä niitä näin ollen voida nykypäivänä pitää täysin valideina puolustustahdon motiiveina. Tätä seikkaa ei muuta se, että jotkut tahot myös Puolustusvoimissa pitävät kotia, uskontoa ja isänmaata tekijöinä, jotka vielä nykypäivänäkin motivoivat reserviläisiä osallistumaan kertausharjoituksiin.

Tutkimuksen aiheeseen liittyvän aiemman tutkimuksen vähäisyyden sekä nykyaikaisen tutkimustiedon puuttumisen vuoksi tämän tutkimuksen tutkimusongelmaksi muodostui reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon 2010-luvulla vaikuttavien tekijöiden, eli motiivien selvittäminen.

Edellä mainitun tutkimusongelman myötä tutkimuksen päätutkimuskysymykseksi ja sen alakysymyksiksi muotoutuivat seuraavat kysymykset:

- Päätutkimuskysymys: Minkälaiset ovat reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon motiivit?
- Alatutkimuskysymykset:
 1. Mitkä tekijät vaikuttavat reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon?
 2. Miten mainitut tekijät vaikuttavat reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon?
 3. Ovatko reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon motiivit erilaiset, mikäli heidän taustansa on erilainen kuin muilla reserviläisillä?
 4. Miten reserviläisten taustan eroavaisuudet mahdollisesti vaikuttavat heidän henkilökohtaisen puolustustahtonsa motiiveihin?
 5. Mitä reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon kehittämiseksi voidaan heidän mielestään tehdä?

¹²³ Suomen Puolustusvoimain ylipäällikkö sotamarsalkka Mannerheimin 1. päiväkäsky.
<http://www.mannerheim-museo.fi/assets/Uploads/paivakaskyt/fin-no1.png>

4.2. Tutkimusote, tiedonintressi ja tutkimusmenetelmien valinta

Tutkimusotteeltaan tämä tutkimus on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksella ei siis ole tarkoitus vastata esimerkiksi siihen kuinka moni on tutkimuksessa esitetyistä asioista jotakin mieltä. Sen sijaan tällä tutkimuksella on tarkoitus selvittää mitä mieltä tutkimuksen kohteena olevasta asiasta ollaan. Toki tuolloin käsitellään väistämättä myös saatujen vastausten määrää, mutta vastausten määrät eivät muodosta tutkimuksen varsinaisia tuloksia.

Tämän tutkimuksen menetelmävalinnat perustuvat tutkimuksen tiedonintressiin. Tiedonintressi on kiinteässä suhteessa menetelmävalintaan ja siksi niiden käsittely rinnakkain heti tutkimusprosessin alussa on tärkeää. Tiedonintressi kertoo sen, millaista tietoa tutkimuksella halutaan hankkia ja tutkimusmenetelmä määrittää osaltaan, miten se tehdään. Tämän tutkimuksen tiedonintressinä on reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon motiivien selvittämien ja ymmärtäminen.¹²⁴ Tässäkin tutkimuksessa reserviläisten motiivien ymmärtäminen on tärkeää, jotta niistä kyetään yhdessä aiemman teorian kanssa tekemään oikeanlaisia johtopäätöksiä.

Tutkimuksen alkuvaiheessa tutkimusmenetelmäksi kaavailtiin reserviläisille tehtävää kyselyä. Tuolloin tutkimuksen keskeisimpänä käsitteenä ajateltiin olevan maanpuolustustahto, jonka taustaa kyselyllä alettaisiin selvittämään. Kyselyn vastauksia oli tarkoitus analysoida fenomenografisen analyysin avulla ja saada siten tuloksia, joiden perusteella kyettäisiin päättämään onko reserviläisten maanpuolustustahdon taustalla vaikuttavat motiivit edelleen koti, uskonto ja isänmaa vai jotain muuta.

Aiempiin tutkimuksiin perehtyessä havaittiin, että maanpuolustustahto ei välttämättä ole tämän tutkimuksen keskeisin käsite, vaan maanpuolustustahtoon ja sen lähikäsitteisiin täytyy perehtyä tarkemmin. Tämän tarkastelun myötä tutkimuksen keskeisimmäksi käsitteeksi ja varsinaiseksi tutkimuskohteeksi osoittautui aiemmin esitelty reserviläisten henkilökohtainen puolustustahto. Erityisesti haluttiin tutkia, mitkä tekijät vaikuttavat henkilökohtaisen puolustustahdon muodostumiseen ja muuttumiseen, sekä miten ne siihen vaikuttavat.

Myös tutkimukseen soveltuvia tutkimusmenetelmiä tarkasteltiin tutkimusaiheen tarkentumisen myötä uudelleen. Sen seurauksena todettiin, että kyselyn toteuttaminen ei välttämättä anna niin syvällisiä vastauksia, kuin haluttaisiin. Näin ollen päädyttiin vaihtoehtoon, että kyselyn toteuttamisen sijasta reserviläisiä haastateltaisiin.

¹²⁴ Vilka 2005, 49–51.

Haastattelun toteuttamiseksi on olemassa erilaisia malleja, joita käytetään tarpeen mukaan. Eskola ja Suoranta (1998) ovat jakaneet ne neljään luokkaan. Heidän mukaansa nämä luokat ovat strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu sekä teemahaastattelu ja avoin haastattelu. Strukturoitu haastattelu on hyvin tiukasti määritelty, ja vastausvaihtoehdot on esitetty valmiiksi. Puolistrukturoitu haastattelu puolestaan antaa mahdollisuuden vastata ilman ennalta määrättyjä vastausvaihtoehtoja, mutta kysymykset on esitetty lomakekyselyn tapaan. Teemahaastattelussa on ennakkoon määritellyt teemat, jotka haastateltavan kanssa käydään läpi. Avoin haastattelu puolestaan on keskustelunomainen tilanne, jossa keskustelua käydään valitusta aihealueesta.¹²⁵

Haastattelun valmistelun yhteydessä pohdittiin mahdollisuutta lähettää haastateltaville reserviläisille ennakkoon taustatietolomake, jolla kerättäisiin reserviläisiltä ne taustatiedot, joita tutkimustulosten analysoinnin aikana on tarkoitus vertailla saatuihin haastatteluvastauksiin. Lopulta tätä ei tehty, vaan taustatietojen kerääminen toteutettiin kunkin haastattelun alussa. Tämän menettelyn eduksi todettiin, että taustatietoja kerätessä haastattelija pystyy tutustumaan haastateltaviin ja varsinainen haastattelu voi siten alkaa sujuvammin, kun haastateltavan mahdollinen alkujännitys lievittyy alkukeskustelun yhteydessä.

Haastattelua valmisteltaessa lähdettiin ajatuksesta, että haastattelusta tehdään mahdollisimman avoin, eikä käsiteltäviä aiheita rajata tarkasti. Sen sijaan reserviläisten annettaisiin vastata vapaasti, jotta erilaiset motiivit tulisivat esille mahdollisimman monipuolisesti vapaan keskustelun myötä.

Seurauksena tutkimuksen aineistonkeruumenetelmän vaihtamisesta, päätettiin vaihtaa myös haastatteluaineiston analysointimenetelmä. Alun perin analysointimenetelmäksi suunnitellun fenomenografisen analyysin sijasta päätettiin haastatteluaineiston analysointiin käyttää Grounded Theory -menetelmää, joka mahdollistaa avoimen haastattelun. Tällöin haastattelua ei tarvitse pakottaa käsittelemään jotain tiettyä ilmiötä, vaan haastattelu etenee keskustelun omaisesti ja mahdollisimman luonnollisesti. Näin ollen reserviläisten vastauksista saataisiin monipuolisempia ja haastatteluaineistosta kattavampi. On kuitenkin huomioitava, että avoimessakin haastattelussa haastattelija voi tarvittaessa suunnata keskustelua siten, ettei haastattelu suuntaudu täysin aiheen ulkopuolelle ja haastateltavalta saadaan vastauksia, jotka palvelevat kyseisen tutkimuksen tutkimusongelman ratkaisemista.

¹²⁵ Kananen 2008, 73.

Kumpikaan käytetyistä tutkimusmenetelmistä ei ollut tutkijan aiemmin käyttämiä, mikä teki menetelmien käytöstä haastavaa. Aiemmissa tutkimuksissaan tutkija on käyttänyt tiedonkeruumenetelmänä puolistrukturoitua kyselyä ja analyysimenetelminä sisällönanalyysia sekä fenomenografista analyysia.

Erityisesti haastattelun toteuttamisesta oli käytettävissä paljon luotettavia lähteitä, joissa kuvattiin haastattelun toteuttamisen periaatteet siten, että niiden perusteella oli helppo ymmärtää haastattelun tekemisen haasteet. Aluksi Grounded Theory -menetelmän käytöstä löytyi kohtalaisen vähän painettua oppimateriaalia, jonka avulla aiheeseen olisi voinut perehtyä perusteellisesti. Internetlähteistä sen sijaan oli saatavilla melko paljon hyödyllistä tietoa kyseisen tutkimusmenetelmän käytöstä. Tutkimuksen edetessä myös painettua materiaalia saatiin käyttöön sekä suomeksi että englanniksi. Tämä mahdollisti Grounded Theory -menetelmän laadukkaamman käytön.

4.3. Tutkimusasetelma

Seuraavassa esitetty kuva (Kuva 1) tämän tutkimuksen tutkimusasetelmasta havainnollistaa tutkimuksen rakentumisen ja tämän tutkimuksen koko tutkimuskokonaisuuden. Haastateltavien reserviläisten taustatietojen, tutkimuksen käsitteiden ja tutkimushaastatteluiden keskinäistä merkitystä on kuvattu kyseisten elementtien koolla. Elementtien koot eivät ole tarkassa suhteessa toisiinsa, vaan kokoerolla on suuntaa antavasti osoitettu kyseisen elementin osuus tutkimuksen kokonaisuudesta verrattuna muihin osuuksiin.

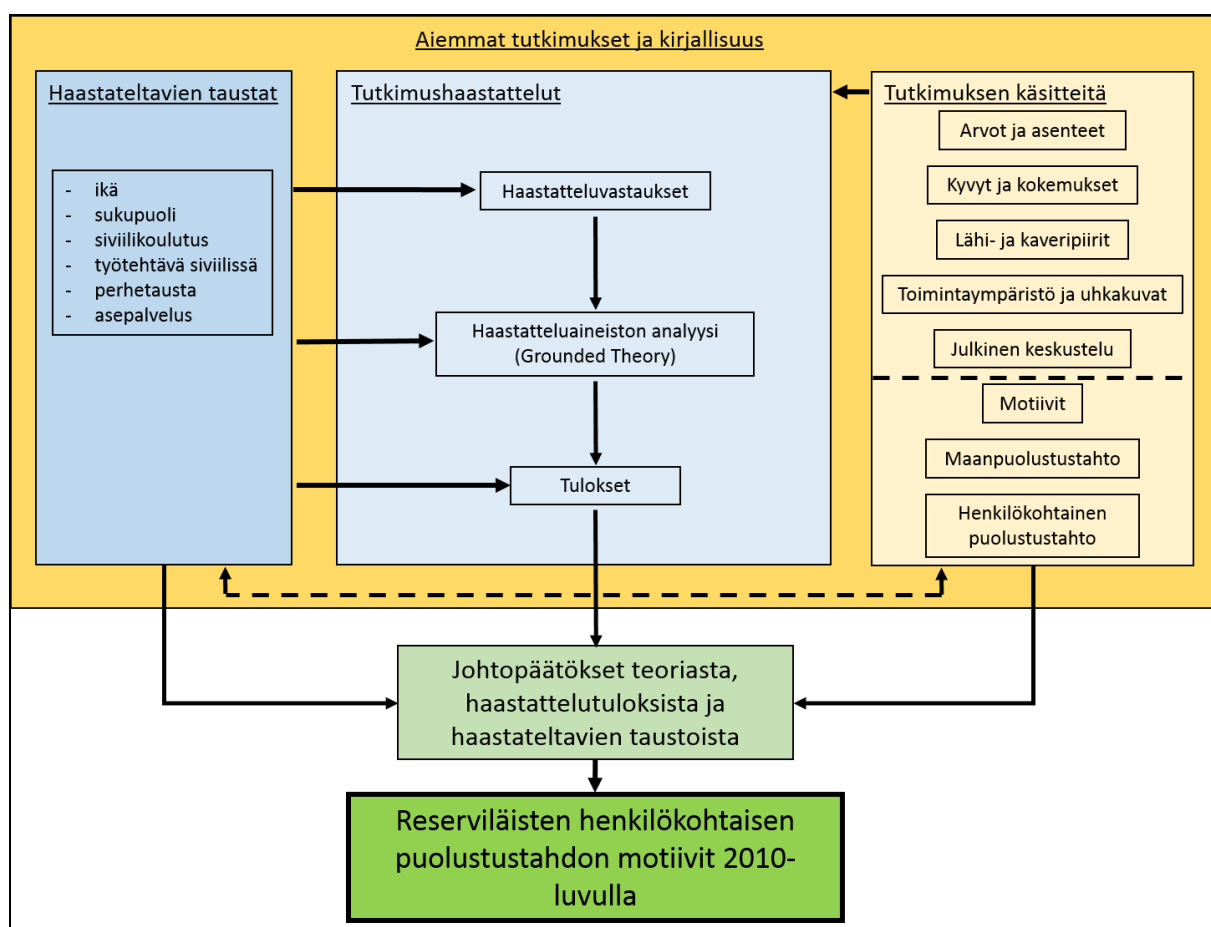
Tutkimusasetelmassa kaikkien osioiden taustalla vaikuttaa aiemmin tehdyt tutkimukset ja muu kirjallisuus, jotka luovat pohjan tutkimuksen teoriaosiolle, aineiston keräämiselle, analysoinnille ja johtopäätöksille. Niin tutkimusasetelmassa kuin teoriaosion sisällössä korostuu tutkimuksen käsitteiden määrittely. Käsitteiden määrittely on siksi tärkeää, että ymmärtämällä tutkimuksen käsitteet, on tutkimusraporttia lukiessa helpompaa ymmärtää, mitä eri käsitteillä tarkoitetaan esille tuotavissa asiayhteyksissä.

Tutkimuksen käsitteistö on tutkimusasetelmassa kuvattu omana osionaan, mutta huomionarvoista on, ettei kaikkia tutkimusasetelmassa mainittuja käsitteitä ole määritelty tutkimuksen tekstiosioissa. Tutkimusraportissa on määritelty ainoastaan tutkimuksen keskeisimmät käsitteet. Myös muita tutkimusasetelmassa mainittuja käsitteitä on myös hyödynnetty tutkimushaastatteluiden valmistelussa, tutkimushaastatteluiden aikana, aineiston analyysivaiheessa ja johtopäätöksiä tehdessä.

Tutkimushaastattelun yhteydessä reserviläisten taustatietoja kerättiin tarkemmin, kuin tutkimusasetelmassa esitetään. Käytännössä nämä tarkennukset olivat tutkimusasetelmakuvassa esitettyjen kohtien yksityiskohtia, joita olivat esimerkiksi haastateltavien reserviläisten aiempien kertausharjoitusten määrä. Näin ollen tutkimusasetelmassa esitetyt taustatiedot ovat koonnos käytetyn taustatietolomakkeen kohdista.

Tämän tutkimuksen merkittävin osio on esitetty tutkimusasetelmakuvan keskellä. Tutkimushaastattelut, niiden tulokset ja tulosten perusteella tehdyt johtopäätökset muodostavat pääosan tutkimuksen sisällöstä. Teoriasta, haastateltavien taustoista ja haastattelutuloksista tehdyt johtopäätökset sekä tutkimuksen kokonaisuus eli vastaus tutkimusongelmaan on esitetty tutkimusasetelmakuvassa omina osioinaan.

Kaikkien mainittujen tutkimusasetelman osien suhde toisiinsa on esitetty nuolilla, jotka kuvaavat suuntia, joista sisältö tutkimuksen eri osioihin tulee. Katkoviivanuolet kuvaavat niitä sisältöjä, jotka eivät ole konkreettisia, vaan tässä tutkimuksessa kohteeseensa tiedostamatta vaikuttavia sisältöjä.

Kuva 1. Tutkimusasetelma

4.4. Tutkimushaastatteluiden toteuttaminen

Kuten aiemmin tässä tutkimuksessa todettiin, suunniteltiin tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi tutkimusprosessin alkuvaiheessa reserviläisille tehtävää kyselyä, mutta alustavien suunnitelmien perusteella sen koettiin antavan liian pinnallisia vastauksia. Vaihtoehtoisena aineistonkeruumenetelmänä kyselyn kanssa vertailtiin ensisijaisesti haastattelua.

Haastattelun eduksi nähtiin, että se mahdollistaa kyselyä syvällisemmän kaksipuolisen keskustelun haastateltavan kanssa. Samalla haastattelun molemmat osapuolet voivat tarkentaa kysymyksiään ja vastauksiaan, mikäli jokin asia jää epäselväksi. Henkilökohtaisessa haastattelussa haastattelija voi samalla helpommin luoda haastateltavan kanssa luottamuksellisen suhteen, joka edesauttaa kyselyä laajempien vastausten saamisessa. Tällöin vastausaineistosta tulee huomattavasti runsaampi ja monipuolisempi kuin kyselyä käyttämällä tulisi. Näillä perusteilla aineistonkeruumenetelmäksi päädyttiin valitsemaan haastattelu.

Haastattelun eduksi nähtiin myös, että haastattelu ei edellytä asioiden tiettyä käsittelyjärjestystä, vaan haastattelun sisällöt voidaan käsitellä keskustelunomaisesti siinä järjestyksessä kuin on luonnollista ja sujuvaa. Sen vuoksi aineistonkeruu voi olla joustavampaa, mikä tekee itse haastattelutilanteesta rennomman. Sillä voi puolestaan olla merkitystä haastateltavan avoimuudelle ja sen kautta edelleen parempien vastausten saamiselle.¹²⁶

Edellä mainitun haastattelun käsittelyjärjestystä koskevan seikan tuovat esille myös Hirsjärvi ja Hurme. Heidän mukaansa haastattelussa ”haastatteluaiheiden järjestystä on mahdollista säädellä”. Heidän mukaansa haastattelijalla on myös mahdollisuus suunnata tiedonhankintaansa haluamallaan tavalla vielä haastattelutilanteessakin. Lisäksi haastattelija voi myös saada selville haastateltavan henkilön vastausten taustalla vaikuttavia motiiveita. Haastattelijan voi olla myös helpompaa ymmärtää haastateltavan vastauksia, kun hän näkee myös haastateltavan ei-kielellisen ilmaisun.¹²⁷

Haastateltavaksi päädyttiin valitsemaan reserviläisiä niin upseeristosta, aliupseeristosta kuin miehistöstä, jotta tutkimuksen tuloksissa voitaisiin nähdä mahdollisia eroja eri henkilöstöryhmien välillä. Henkilöstöryhmien lisäksi mahdollisia eroavaisuuksia selvitettiin myös muutamien muiden taustatekijöiden avulla. Näitä tekijöitä olivat ikä, siviilikoulutus, asema nykyisessä työpaikassa sekä koulutus- ja tehtävätausta Puolustusvoimissa.

¹²⁶ Kananen 2008, 73–75.

¹²⁷ Hirsjärvi & Hurme 2014, 34 ja 92.

Tutkimukseen käytettävissä olevan tietyn kokonaisajan vuoksi ja muiden opintojen vaikutuksesta tutkimuksen toteuttamiseen, päätettiin kaikki tutkimushaastattelut tehdä yhdessä kertausharjoituksessa. Tutkimusprosessin alkuvaiheessa yhtenä ajatuksena oli tehdä haastatteluita useammassa kuin yhdessä kertausharjoituksessa, mutta edellä mainituista syistä useassa kertausharjoituksessa tehdyistä haastatteluista päätettiin luopua. Harjoitukseksi valikoitui toukokuussa 2016 järjestetty Kaakko 16 -harjoitus, jossa kertausharjoitusjoukkojen runsaan määrän vuoksi reserviläisten haastatteluille oli otolliset edellytykset. Harjoitukseen liittyvän joukon perustamisen, harjoituksen ohjelman, joukon rakenteen sekä tutkijan omien aikataulujen yhteensovittamisen myötä haastateltavaksi valikoitui yksi osina tuotettu joukkotuotantoujoukko, johon oli myöhemmin jatko- ja henkilösijoitettu reserviläisiä myös alun perin muualla tuotetuista joukoista.

Vaikka Kaakko 16 -harjoitus valikoitui haastatteluiden kohteeksi, päätettiin lisäksi kartoittaa muita mahdollisia harjoituksia, joissa haastatteluita on mahdollista toteuttaa. Tällä pyrittiin siihen, että mikäli haastatteluiden toteuttaminen Kaakko 16 -harjoituksessa jostain syystä estyy, on valmiina varasuunnitelma, jolla muutoksesta johtuva ajan menetys saadaan mahdollisimman lyhyeksi.

Haastatteluiden toteuttamiseen soveltuvien harjoitusten kartoittamisen jälkeen tutkija laati tutkimushaastatteluita koskevan, Puolustusvoimien ohjeeseen¹²⁸ perustuvan tutkimuslupahakemuksen¹²⁹. Tutkimuslupahakemus osoitettiin Pääesikunnalle. Sen vuoksi, että tutkimuslupahakemuksessa mainitut harjoitukset olivat Maavoimien joukkojen harjoituksia, osoitti Pääesikunta tutkimuslupahakemuksen edelleen Maavoimien esikunnalle. Maavoimien esikunta teki määräaikaisten tutkimuslupapäätöksen, jossa se esitti myös lupaehdoja, jotka tutkimuksessa tulee huomioida¹³⁰. Tutkimuslupapäätös on esitetty tämän tutkimuksen liitteenä 1.

Tutkimuslupan myöntämisen jälkeen kartoitettiin Kaakko 16 -harjoitukseen osallistuvista joukoista ne, jotka soveltuvat haastateltaviksi. Valintakriteerinä pidettiin sitä, että kyseisen joukon tulee pääosin olla asevelvollisista koostuva joukkotuotettu joukko. Samalla kuitenkin tiedostettiin, että osa joukkoon kuuluvista reserviläisistä voi olla jatko- tai henkilösijoitettuja. Tällaisen joukon valitsemisella pyrittiin siihen, että joukko vastaisi koostumukseltaan suurinta osaa kaikista suomalaisista reserviläisistä koostuvia joukkoja. Tällöin haastatteluaineistosta esiin nousevat tulokset vastaisivat mahdollisimman laajasti kaikkia reserviläisjoukkoja, vaik-

¹²⁸ Pääesikunnan Suunnitteluosaston ohje HJ286 2013.

¹²⁹ Tutkimuslupahakemus AM5615 2016.

¹³⁰ Tutkimuslupapäätös MM9265 2016. Tutkimuslupapäätös on esitetty tutkimuksen liitteenä 1.

ka tämän tutkimuksen tuloksia ei ensisijaisesti olekaan tarkoitus kyetä yleistämään muihin joukkoihin.

Ennen Kaakko 16 -harjoitusta haastatteluajat ja -paikat sovittiin haastatteluihin valikoituneiden joukkojen pääkouluttajien kanssa, jotta haastatteluista olisi mahdollisimman vähän haittaa reserviläisten koulutukselle. Käytännössä yksityiskohtainen sopiminen tehtiin puhelimitse sekä joukkojen perustamisen jälkeen ryhmitysalueilla.

Jokainen haastattelu aloitettiin täyttämällä haastateltavaa reserviläistä koskeva taustatietolomake sekä haastatteluosuustomuslomake. Lomakkeiden täytön yhteydessä jokaiselle haastateltavalle kerrottiin suullisesti, että haastattelulle on hankittu Maavoimien esikunnan tutkimuslupa. Samalla haastateltaville kerrottiin mihin tutkimukseen haastattelu liittyy ja miten hankittua haastatteluaineistoa tullaan käsittelemään. Haastateltaville korostettiin, että haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja haastattelu on mahdollista keskeyttää milloin tahansa. Myös haastateltavien tietosuojan ja yksityisyyden varjelemisen korostuminen mainittiin jokaiselle haastateltavalle erikseen. Lisäksi tuotiin esille, että tutkimuksessa noudatetaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyväksymiä eettisiä periaatteita ja hyvää tieteellistä käytäntöä. Kaikki nämä tekijät oli esitetty kirjallisesti haastatteluosuustomuslomakkeessa, josta sekä tutkija että jokainen haastateltava saivat itselleen molempien osapuolten allekirjoittaman kappaleen.

Kaikki haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Ryhmähaastattelut rajattiin pois, jotta muiden haastateltavien vastaukset eivät vaikuttaisi muiden haastateltavien vastauksiin. Tällä pyrittiin siihen, että jokaiselta haastateltavalta reserviläiseltä saataisiin vastauksia, jotka kertoisivat juuri heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa vaikuttavista tekijöistä. Tähän liittyen on huomioitava, että haastattelun jälkeen reserviläiset palasivat omaan joukkoonsa. Näin ollen on mahdollista, että jo haastatellut reserviläiset keskustelivat haastattelun sisällöstä myös niiden reserviläisten kanssa, joita ei vielä ollut haastateltu. Tämä ei kuitenkaan näkynyt haastatteluiden aikana siten, että haastateltavat olisivat vastanneet toistensa kanssa samalla tavalla. Toki reserviläisten vastauksissa oli toisiinsa nähden samankaltaisuutta, mutta sitä vastauksissa olisi voinut ilmetä joka tapauksessa.

Haastattelupaikkana oli sitä tarkoitusta varten käytössä ollut tila-auto, joka vietiin kulloinkin haastateltavien reserviläisten tehtävän mukaiselle ryhmitysalueelle. Joitakin kertoja haastattelut jouduttiin keskeyttämään lyhyeksi ajaksi ja vaihtamaan haastattelupaikkaa, jotta ilmaantuneet häiriötekijät, kuten aseiden laukausmelu tai autojen äänet, kyettäisiin minimoimaan.

Tutkimushaastattelut oli tarkoitus toteuttaa avoimena haastatteluna, josta käytetään lähteestä riippuen myös nimiä syvähaastattelu tai informaali haastattelu. Tällainen haastattelu voi olla hyvin keskustelunomainen ja vapaasti etenevä.¹³¹ Näin ollen reserviläisillä oli mahdollisuus kertoa henkilökohtaisen puolustustahtonsa vaikuttamista vapaasti. Avoimen haastattelun synonyyminä edellä mainitun syvähaastattelun osalta tulee huomioida, että sitä pidetään haastattelun erikoismuoto, joka edellyttää useita haastattelukertoja, jotta haastattelussa päästään riittävän syvälliseen keskusteluun.¹³²

Sen varalta, etteivät reserviläisten vastaukset olisi olleet tutkimuskysymyksiin vastaamisen kannalta riittävän laajoja, laadittiin haastatteluita varten haastattelurunko. Haastattelurunkoon kirjattiin useita erilaisia tekijöitä, joiden nähtiin mahdollisesti vaikuttavan yksilön henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Kuten aiempien tutkimusten yhteydessä mainittiin, hyödynnettiin haastattelurungon laatimisessa aiempia tutkimuksia, joista haettiin ajatuksia siihen, mistä asioista reserviläisten kanssa kannattaa keskustella. Haastatteluita ei kuitenkaan ollut tarkoitus toteuttaa suoraan tuon rungon mukaisesti, vaan sitä pyrittiin käyttämään vain tarvittaessa keskustelun ylläpitämiseen. Muutoin haastattelun annettaisiin edetä mahdollisimman vapaasti. Tällöin reserviläisten vastauksia kyettäisiin täydentämään ja laajentamaan mahdollisimman paljon, jotta myös henkilökohtaisen puolustustahdon vaikuttimia löytyisi mahdollisimman kattavasti.

Lopulta haastattelurunkoa jouduttiin käyttämään melko paljon, koska haastatteluiden aikana kävi ilmi, että ilman ennakkovalmistautumista haastatteluihin osallistuvat reserviläiset kykenivät pääosin vastaamaan esitettyihin avoimiin kysymyksiin vain hyvin suppeasti. Tämä seikka sai osaltaan aikaan sen, että avoimeksi tarkoitettu haastattelu oli paikoin teemahaastattelun kaltainen. Tämä taas johti siihen, että haastatteluiden sisällöt muotoutuivat samankaltaiseksi ennakkoon laaditun haastattelurungon kanssa. Toisaalta muutama reserviläinen toi vastauksissaan melko hyvin esille juuri niitä asioita, joita tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi tarvittiin. Tällöin haastattelurunkoakaan ei tarvinnut käyttää keskustelun edistämiseksi, vaan keskustelu jatkui luontevasti. Haastattelurunko on esitetty tämän tutkimuksen liitteenä 2.

Haastatteluita tehtiin kahden päivän aikana yhteensä yhdeksän kappaletta. Haastattelut kestivät lyhimmillään 34 minuuttia ja pisimmillään 64 minuuttia, haastattelun pituuden ollessa keskimäärin 45 minuuttia. Haastattelut tallennettiin äänitiedostoina, jotka varmuuskopioitiin

¹³¹ Metsämuuronen 2008, 41.

¹³² Kananen 2008, 74.

jokaisen haastattelun jälkeen sekä tietokoneen kovalevyille että muistitikulle. Haastatteluiden päätyttyä äänitiedostot lähetettiin litteroitavaksi Puolustusvoimien ulkopuoliselle yritykselle kyseisen yrityksen verkkopalvelussa. Yritys puolestaan lähetti litteroidut tiedostot tekstitiedostoina takaisin tutkijalle samassa verkkopalvelussa. Ulkopuolisen yrityksen käyttämisessä huomioitiin haastateltavien tietosuoja ja yksityisyys siten, ettei äänitiedostoissa mainittu haastateltavien henkilötietoja, vaan haastatteluiden aikana käytettiin vain haastateltavien peitenumeroita, joiden avulla tutkija pystyy myöhemmin yhdistämään saadut vastaukset kyseisen haastateltavan taustatietolomakkeeseen. Näin ollen tutkijan ja ulkopuolisen yrityksen välillä lähetettiin vain julkista tietoa. Kaikkiaan äänitiedostojen perusteella tehty tarkka litterointi tuotti analysoitavaksi noin 120 sivua tekstiä, josta tutkimusongelman ratkaisemiseksi alettiin etsiä reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon kannalta merkitseviä tekijöitä.

4.5. Grounded Theory aineiston analyysimenetelmänä

Haastattelun lisäksi tässä tutkimuksessa käytettiin tutkimusmenetelmänä Grounded Theory -menetelmää. Grounded Theory -menetelmä on Glaserin ja Straussin 1960-luvulla kehittämä työkalu, jonka avulla pyrittiin luomaan uutta teoriaa tutkimuksen kohteena olevasta aiheesta. Grounded Theory -menetelmän tarkoituksena oli lähentää teoreettista ja empiiristä tutkimusta toisiinsa. 1960-luvun jälkeen Grounded Theory -menetelmä on Glaserin ja Straussin erimielisyyksien takia kehittynyt eri suuntiin. Grounded Theory -menetelmän tarkoitus ja sen eri suuntaukset ovat Glaserin ja Straussin erimielisyyksistä riippumatta kuitenkin säilyneet pääpiirteissään samanlaisina ja edelleen menetelmän tarkoituksena on luoda tutkimusaineistoon ja teoreettisiin käsitteisiin perustuva teoria. Näistä tekijöistä pääpaino on tutkimusaineistossa, joka tuo tutkimukseen sen varsinaisen tiedon.¹³³

Grounded Theory -menetelmä on luonteeltaan induktiivinen, eli aineistolähtöinen menetelmä. Vaikka menetelmää pyritään käyttämään teorianmuodostukseen, ei teorianmuodostus välttämättä ole yleistä teoriaa, vaan monin paikoin paikallista tai tapauskohtaista.¹³⁴

Grounded Theory -menetelmää on sen esittämisen jälkeen käytetty useissa tutkimuksissa viime vuosiin saakka. Suomalaisista tutkijoista menetelmää ovat 1990-luvulla käyttäneet muun muassa Leino-Kilpi hoitotyön tutkimuksessa, Rostila tunnettyön tutkimuksessa ja useat tutkijat kasvatustieteissä. Ulkomaisista tutkijoista menetelmää ovat käyttäneet muun muassa Strauss ja Corbin sekä Charmaz ja Bryant.¹³⁵

¹³³ Metsämuuronen 2008, 23–25.

¹³⁴ Luomanen 2010, 351–352.

¹³⁵ Metsämuuronen 2008, 23–24.

Grounded Theory -tutkimuksessa aineiston hankinnassa on olennaista miettiä jo ennen tutkimusaineiston hankkimista, milloin, mistä ja miten aineistoa hankitaan ja mitä tietoa aineistosta halutaan saada selville. Grounded Theory -tutkimuksessa on tärkeää, että tutkimusaineiston hankintatavasta riippumatta hankinta on avointa ja joustavaa. Tällä pyritään siihen, että aineisto palvelisi mahdollisimman hyvin käynnissä olevaa teorian muodostamista. Grounded Theory -tutkimuksessa prosessin on oltava jatkuvaa ja iteratiivista siihen saakka, kunnes aineistosta on löydetty tarvittava tieto. Grounded Theory -tutkimukselle on tyypillistä, että analyysin edetessä aineistosta nousee jatkuvasti esille uusia tarkastelusuuntia ja näkökulmia, jotka tutkijan pitää huomioida.¹³⁶

Tutkimuksessa voidaan hankkia ja analysoida aineistoa useita kertoja vuorotellen. Jokaisen analyysikierroksen jälkeen voidaan hankkia uutta aineistoa sen perusteella, mitä analyysistä on noussut esille.¹³⁷ Tässä haasteena on, ettei prosessi periaatteessa pysähdy koskaan, mikä on tutkimuksen teon ajallisen rajaamisen vuoksi ongelmallista. Tässä tutkimuksessa juuri tuon tutkimukseen käytettävissä olevan ajan rajallisuus vaikutti siihen, että aineiston hankintaa tehtiin vain yhden kerran. Sen sijaan analyysivaiheessa aineistosta esille nousseita tekijöitä on analysoitu yhä uudelleen kategorioiden saturoimiseksi.

Ennen kaikkea Grounded Theory -menetelmää käytettiin tässä tutkimuksessa haastatteluaineiston luokitteluun ja koodaukseen, vaikka menetelmästä löytyy periaatteita ja ohjeita myös aineiston keruuseen ja tutkimuksen kokonaisuuden tekemiseen. Tässä tutkimuksessa Grounded Theory -menetelmää hyödynnettiin siten, kuin Metsämuuronen (2008) on sen esittänyt, mutta joitakin seikkoja on tuotu esille myös Luomasen (2010) mukaan. Huomioitavaa on, että Metsämuuronen on esittänyt Grounded Theory -menetelmän Rostilan (1991) mukaan.¹³⁸

Rostilan (1991) mukaan Grounded Theory -menetelmässä aineiston koodaus alkaa litteroidun aineiston yksityiskohtaisella tarkastelulla. Aineistosta pyritään löytämään tutkimuksen tavoitteiden kannalta merkityksellisiä indikaattoreita niin sanotun avoimen koodauksen avulla. Avoimen koodauksen tarkoituksena on löytää aineistosta alustavia käsitteitä, joiden muodostaminen tehdään vapaasti ilman tietyllä tavalla päätettyä jäsennystä. Indikaattoreita löydetessä tarkastellaan, ovatko ne toisiinsa verrattuna samanlaisia vai erilaisia ja millä tasolla ne

¹³⁶ Corbin & Strauss 2015, 134–136. Käännös: tutkija.

¹³⁷ Corbin & Strauss 2015, 134–136. Käännös: tutkija.

¹³⁸ Metsämuuronen 2008, 26–27.

liittyvät toisiinsa. Tällaista tarkastelua tarvitaan indikaattoreiden luokitteluun ja jatkokokoudukseen.¹³⁹

Seuraavassa vaiheessa indikaattoreista koodataan niiden ominaisuuksien perusteella alakategorioita, jotka nimetään. Alakategorioiden nimet kertovat kyseiseen alakategoriaan kuuluvien indikaattoreiden yhteydestä toisiinsa. Toisiinsa liittyvät alakategoriat puolestaan yhdistetään kategorioiksi, joille myös annetaan nimet. Alakategorioiden nimien on tarkoitus kertoa, minkälaisia indikaattoreita ne sisältävät. Vastaavasti kategorioiden nimien on tarkoitus kertoa, minkälaisia alakategorioita ne sisältävät.¹⁴⁰

Indikaattoreiden perusteella tuotettujen alakategorioiden ja kategorioiden jälkeen tuotetaan kategorioita yhdistämällä ydinkategoriat. Ydinkategoriat pitävät sisällään tutkittavan ilmiön vaihtelut ainakin suurimmalta osin. Nämä ydinkategoriat ovat tutkimuksessa niitä käsitteitä, joiden ympärille tutkimuksen teoria lopulta muodostuu. Ydinkategoriat ovat koko aineiston läpileikkaavia ja kokoavia pääteemoja.¹⁴¹

Grounded Theory -menetelmässä kaikissa analyysivaiheissa uudet esille nousseet havainnot tuodaan mukaan analyysiin ja vertaillaan niitä sekä aineiston muihin osiin että analyysin aiemmissa vaiheissa tuotettuihin kategorioihin. Indikaattoreita, alakategorioita, kategorioita ja niihin liittyviä uusia havaintoja vertaillaan ja analysoidaan jatkuvasti niin kauan, kunnes mitään uutta ei enää ilmene, eli kategoria saturoituu.¹⁴²

Edellä mainitun vertailun ja analysoinnin avulla indikaattorit ja niistä muodostuvat eritasoiset kategoriat pyritään saamaan juuri oikeiden ylemmän tason kategorioiden alle ja muodostamaan oikeanlaisen loogisen ketjun indikaattoreista aina ydinkategorioihin saakka. Näin tutkimuksen tarkoituksena olevan teorian muodostaminen perustuu ehyeen ja loogiseen analyysiin, mikä puolestaan lisää tutkimuksen reliabiliteettia.

Tässä tutkimuksessa Grounded Theory -menetelmää hyödynnettiin edellä kuvatulla tavalla. Aluksi litteroidusta haastatteluaineistosta etsittiin indikaattoreita, jotka ovat tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiin vastaamisen kannalta olennaisia. Pyrittiin siis löytämään reserviläisten mainitsemia tekijöitä, jotka vaikuttavat heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoon joko positiivisesti tai negatiivisesti tai ovat vaikutukseltaan neutraaleita.

¹³⁹ Metsämuuronen 2008, 26–27. Ks. myös Luomanen 2010, 357–360.

¹⁴⁰ Metsämuuronen 2008, 26–27. Ks. myös Luomanen 2010, 360–364.

¹⁴¹ Metsämuuronen 2008, 27. Ks. myös Luomanen 2010, 364–366.

¹⁴² Metsämuuronen 2008, 27–28.

Edellä mainituista indikaattoreista muodostettiin alakategorioita, jotka nimettiin siten, että nimi osoittaa sisältämiensä indikaattoreiden sisällön. Näistä alakategorioista muodostettiin edelleen kategorioita, jotka nimettiin kuvaamaan alakategorioiden kokonaisuutta. Lopuksi kategorioista muodostettiin vielä ydinkategorioita, jotka nimettiin samalla tavoin, kuvaamaan sisältämiensä kategorioiden kokonaisuutta.

Tehdyn koodauksen kaikissa vaiheissa eritasoisten kategorioiden sisältöä tarkasteltiin ja muutettiin tehtyjen havaintojen mukaisesti. Yleisimmin tämä tarkoitti joidenkin indikaattoreiden siirtymistä eri alakategorioiden alle ja joidenkin alakategorioiden siirtymistä eri kategorioiden alle. Kuten edellä kuvattiin, oli muutosten tarkoituksena löytää indikaattoreille ja eritasoisille kategorioille niiden sisältöön perustuva oikea paikka koodauksen seuraavia vaiheita ja niiden pohjalta muodostuvia tutkimustuloksia varten. Kun edellä kuvattuja indikaattoreiden ja niistä muodostettujen kategorioiden muutostarpeita ei enää löydetty, todettiin haastatteluaineiston saturoituneen. Tutkimuksen reliabiliteetin kannalta on kuitenkin hyvä huomioida, että joidenkin tutkijoiden mukaan teoreettisen saturaatiopisteen saavuttaminen on käytännössä mahdotonta, koska heidän mukaansa ihmistieteissä ei voida saavuttaa tilannetta, jossa lisäaineisto ei saisi aikaan lisäkysymyksiä.¹⁴³

Haastatteluaineistosta tehdyn luokittelun saavutettua lopullisen saturaationsa, oli aineistosta löydetty yhteensä 283 indikaattoria, jotka vaikuttivat reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon jollakin edellä mainitulla tavalla. Näiden indikaattoreiden lisäksi haastatteluaineistosta kyettiin löytämään 17 indikaattoria, jotka osoittavat reserviläisten mielipiteitä siitä, miten henkilökohtaisen puolustustahdon ylläpitämiseen tai kehittämiseen voitaisiin vaikuttaa positiivisesti. Kolmantena kokonaisuutena haastatteluaineistosta tunnistettiin 20 indikaattoria, jotka esittivät reserviläisten ajatuksia maanpuolustustahdon ja isänmaallisuuden käsitteistä. Kaikki nämä indikaattorit liitettiin eritasoisiin kategorioihin edellä kuvatulla tavalla.

Tässä tutkimuksessa edellä kuvatun luokittelun ja koodauksen työkaluna käytettiin analyysitaulukkoa, johon litteroidusta haastatteluaineistosta löydetty henkilökohtaisen puolustustahdon indikaattorit koottiin omille riveilleen. Seuraavassa vaiheessa toisiinsa liittyvät indikaattorit ryhmiteltiin uudelleen siten, että ne ovat peräkkäisillä riveillä. Seuraavaksi samaan aiheeseen liittyvät indikaattoreiden joukot nimettiin alakategorioiksi, joiden nimet kirjattiin analyysitaulukossa indikaattoreita seuraavaan sarakkeeseen.

¹⁴³ Ks. Luomanen 2010, 354.

Alakategorioiden ryhmittelyn jälkeen samaan aiheeseen liittyvien alakategorioiden joukoista muodostettiin kategoriat, jotka kirjattiin analyysitaulukkoon alakategorioita seuraavaan sarakkeeseen. Lopuksi kategorioiden joukot koottiin ydinkategorioiksi, joiden nimet kirjattiin analyysitaulukon kategorioita seuraavaan sarakkeeseen. Kenties tärkeimpänä huomiona Grounded Theory -menetelmän mukaisen koodauksen lopputuotteena syntyneistä ydinkategorioista voidaan todeta, että ne muodostavat tämän tutkimuksen tulosten rungon. Samalla ne toimivat osaltaan vastauksina tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiin. Toisin sanoen, jo ydinkategorioita tarkastelemalla voidaan saada käsitys siitä, mitkä kokonaisuudet ovat reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon motiiveita.

Näiden ydinkategorioiden perusteella muodostettiin vielä aiheiden yhdistelmiä, jotka muodostavat haastatteluaineiston koodausta käsittelevät alaluvut. Toisin sanoen, seuraavan luvun alaosikot on nimetty samalla tavalla, kuin aiheiden yhdistelmät. Nämä aiheiden yhdistelmät eivät tässä tutkimuksessa siis ole varsinaisen analyysin osia, vaan seuraavan alaluvun rakennetta selventämään tarkoitettuja raportointi kokonaisuuksia.

Tämän tutkimuksen luvussa 5 on esitetty taulukoina Grounded Theory -menetelmällä luodut eritasoiset kategoriat, mutta ei niihin johtaneita indikaattoreita. Luvussa 5 indikaattorit on avattu tekstinä yleisellä tasolla. Liitteenä 3 on tässä tutkimuksessa analyysityökaluna käytetty taulukko, josta ilmenee myös reserviläisten haastatteluvastauksista esille nousseet henkilökohtaisen puolustustahdon indikaattorit. Taulukon varsinaisen sisällön lisäksi taulukon perusteella on mahdollista muodostaa käsitys Grounded Theory -menetelmän käytöstä tässä tutkimuksessa.

5. HAASTATTELUAINEISTON KOODAUS

Reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon motiivien selvittämiseksi reserviläisiltä kysyttiin syytä kertausharjoitukseen osallistumiselle. Kysymys esitettiin avoimena, jolloin reserviläisillä oli mahdollisuus vastata täysin oman mielipiteensä mukaisesti ilman johdattelua. Kysymyksen taustalla oli ymmärrys, että reserviläiset olivat saapuneet kertausharjoitukseen, koska olivat saaneet lakiin perustuvan kertausharjoituskäskyn. Siksi haastattelun avulla pyrittiinkin selvittämään, oliko kertausharjoitukseen osallistumisen taustalla myös muita syitä, kuin käsky.

Tässä luvussa reserviläisten antamia haastatteluvastauksia tarkastellaan Grounded Theory -menetelmällä luokitellun ja koodatun aineiston pohjalta. Alalukujen on tarkoitus esittää reserviläisten antamat haastatteluvastaukset sekä osoittaa, miten haastatteluaineisto on koodattu Grounded Theory -menetelmän mukaisesti. Edellisessä luvussa esitetyn koodauksen lopputuloksena syntyneiden ydinkategorioiden yhdistelmät muodostavat tämän luvun alaotsikot, joiden alla tuodaan esille kunkin ydinkategorian sisältämät eritasoiset kategoriat. Haastatteluaineiston käsittely etenee reserviläisten yksittäisistä vastauksista esille nousevista indikaattoreista niistä muodostettuihin alakategorioihin, edelleen kategorioihin ja lopuksi koodauksen päätepisteeseen, ydinkategorioihin. Varsinaiset tulokset, niiden analysointi ja sen perusteella tehdyt johtopäätökset on esitetty tutkimuksen seuraavassa luvussa, jossa tehdään johtopäätöksiä koko aineistosta esille nousseista tärkeimmistä havainnoista.

Reserviläisten vastauksista löydettyjen indikaattoreiden suuren määrän vuoksi niitä ei kokonaisuudessaan esitetä tässä luvussa. Sen sijaan ne kuvaillaan tässä luvussa vain yleisellä tasolla. Indikaattoreista koodatut eritasoiset kategoriat sekä niiden muodostumisperiaatteet on esitetty taulukoina. Kaikki haastatteluaineistosta esille nousseet indikaattorit on esitetty tämän tutkimuksen liitteenä 3 olevassa analyysitaulukossa.

Sen vuoksi, että yhtään reserviläisten haastatteluvastausta ei ole nähty toisia vastauksia arvokkaampina, vaan kaikkia vastauksia on käsitelty samanarvoisina, ei tässä tutkimusraportissa esitetä suoria lainauksia haastatteluvastauksista. Sen sijaan tämän tutkimuksen tutkimusongelman ratkaisemisen kannalta merkitykselliset indikaattorit on nostettu haastatteluvastauksista esille liitteenä 3 olevaan taulukkoon, johon on koottu kaikki tutkimusongelman ratkaisemisen kannalta merkitykselliset indikaattorit. Tähän esitystapaan vaikutti se, että tässä tutkimuksessa suorien lainausten merkitys olisi ollut vain tekstiä elävöittävä, eivätkä lainaukset näin

ollen olisi yksittäisinä vastauksina antanut tutkimusongelman ratkaisemiseen riittävän arvokasta lisätietoa.¹⁴⁴

Tämän luvun käsittelyjärjestyksestä ei ole pyritty rakentamaan reserviläisten motiivien tärkeysjärjestystä, koska eri haastateltavat korostivat vastauksissaan eri asioita, eikä varsinaista tärkeysjärjestystä haastattelussa mitenkään tuotu esille. Haastatteluissa ei myöskään pyritty löytämään henkilökohtaisen puolustustahdon eri vaikuttimien välistä suhdetta, vaan reserviläiset saivat tuoda esille juuri ne henkilökohtaisen puolustustahdon motiivit, jotka he itse kokivat tärkeiksi. Vaikka jotkin asiat korostuivatkin haastatteluvastauksissa useammin kuin toiset, ovat ne haastatteluaineiston analyysivaiheessa sulautuneet osaksi vastausten joukkoa, jossa yksittäiset vastaukset tai niistä muodostuneet kategoriat eivät nouse esille merkittävästi muita vastauksia paremmin.

Karkeasti jaoteltuna reserviläisten motiivien käsittelyjärjestys jakautuu siten, että ensin käsitellään reserviläisten suhdetta Puolustusvoimiin ja yhteiskuntaan, sekä niiden vaikutusta reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Seuraavaksi käsitellään reserviläisten lähipiirin ja muun siviilielämän vaikutusta reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon.

Tarkemmin jaoteltuna tutkimustuloksissa käsitellään aluksi reserviläisiä yksilöinä, osana sodan joukkoaan ja edelleen osana Puolustusvoimia. Toisena esitetään reserviläisten esille tuomia ryhmä- ja joukkohenkeen liittyviä tekijöitä. Kolmantena tarkastellaan reserviläisten kokemuksia Puolustusvoimista ja sen toiminnasta. Neljäntenä käsitellään yhteiskunnan ja sen määräysten, Puolustusvoimien kansainvälisen toiminnan sekä reserviläisten siviilielämän vaikutusta reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Lopuksi tarkastellaan reserviläisten mainitsemia abstrakteja ja selittämättömiä henkilökohtaisen puolustustahdon motiiveita sekä reserviläisten ehdottamia keinoja henkilökohtaisen puolustustahdon kehittämiseksi.

Seuraavissa alaluvuissa esiteltävien reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon motiivien lisäksi tätä tutkimusta varten toteutettujen haastatteluiden lopussa reserviläisiltä kysyttiin myös heidän käsityksiään siitä, mitä haastatteluiden yhteydessä mainitut käsitteet maanpuolustustahto ja isänmaallisuus tarkoittavat. Näiden käsitysten kartoittaminen tehtiin erillisinä kysymyksinä, eikä niistä pyritty löytämään vastauksia tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiin, joten niitä ei käsitellä tämän tutkimuksen tuloksissa tai johtopäätöksissä. Sen sijaan ne on esitetty tämän tutkimuksen liitteenä 4. Tämän tutkimuksen muun haastatteluaineiston tavoin

¹⁴⁴ Sarajärvi & Tuomi 2009, 21–22.

reserviläisten käsitykset maanpuolustustahdosta ja isänmaallisuudesta on koodattu Grounded Theory -menetelmällä.

5.1. Yksilön kyvyt ja itsevarmuus – joukon suorituskyky ja Puolustusvoimien nykytila
Monet reserviläisten haastatteluvastauksista liittyivät heihin itseensä ja heidän omiin kykyihinsä. Kysyttäessä reserviläisiltä syitä heidän tahtoonsa osallistua kertausharjoituksiin nousi useassa vastauksessa esille, että kertausharjoituksissa reserviläiset kokevat pääsevänsä haastamaan itseään ja saavat uusia kokemuksia. Haastamiseen liittyi heidän mukaansa fyysisen kunnon testaamista sekä oman iän vaikutusten havainnointia kertausharjoituksen aikana. Osa reserviläisistä koki, että kertausharjoituksessa heillä on hyvä mahdollisuus päästä jopa rääkkäämään itseään fyysisesti ja sitä kautta kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan.

Edellä kuvatun fyysisten ominaisuuksien riittävyyden ja kehittämisen lisäksi reserviläiset toivat esille myös kertausharjoitusten vaikutuksen henkisille ominaisuuksille. He kokivat, että kertausharjoituksiin osallistuminen tukee henkistä kasvua ja parantaa henkisiä voimavaroja. Joidenkin reserviläisten mielestä kertausharjoitukset parantavat myös stressinsietokykyä, jonka he kokivat erityisen tärkeäksi kyvyksi myös siviilielämässä. Reserviläisten mukaan henkisen kasvun ja henkisten voimavarojen parantumisen tärkein tekijä on kanssakäyminen muiden reserviläisten kanssa.

Yksilöllisten kykyjen osalta reserviläiset toivat esille omaan poikkeusolojen tehtäväänsä liittyvien kykyjen toteuttamisen ja kehittämisen kertausharjoituksessa. Puhuttaessa yksilön taidoista, totesi selvästi suurin osa haastatelluista reserviläisistä, että yksi kertausharjoitukseen osallistumisen syistä oli halu selvittää, kykeneekö suoriutumaan omasta poikkeusolojen tehtävästään. Osalla reserviläisistä kertausharjoitukseen liittyi siis oman osaamistason selvittäminen. Toisaalta suuri osa reserviläisistä halusi osaamistason selvittämisen lisäksi myös kehittää osaamistaan poikkeusolojen tehtävässään. Osaamisen kehittäminen tuotiin esille niin tiedollisten kuin taidollisten ominaisuuksien osalta.

Osa reserviläisistä näki henkilökohtaisten ominaisuuksiensa kehittämisen tärkeänä osana omassa poikkeusolojen tehtävässä selviytymistä, kun osa taas näki itsensä kehittämisen vaikutukset koko poikkeusolojen joukkoon ja sen kautta Suomen puolustuskykyyn. Lisäksi reserviläiset yksilöivät, että heille on tärkeää tietää mikä oma poikkeusolojen tehtävä on ja mitä asioita siinä toimiessaan tullee tehdä. Noiden tietojen myötä he kokivat saavansa varmuutta sekä oman tehtävänsä että joukkonsa toimintaan.

Reserviläisten mukaan heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikutti negatiivisesti se, ettei heillä ollut käytössään koko heille tarkoitettu poikkeusolojen tehtävän edellyttämä kalusto. Suurimpana puutteena nousi esille joiltakin taisteluläheteiltä puuttuneet moottoripyörät.

Vaikka useat reserviläiset olivat osallistuneet kertausharjoituksiin jo aiemmin, oli edellisestä kertausharjoituksesta kulunut useita vuosia tai poikkeusolojen tehtävä oli muuttunut, jonka vuoksi reserviläiset kokivat, etteivät tiedä millaista toiminta kyseisessä joukossa ja Puolustusvoimissa on. Sen vuoksi yksi reserviläisten esille nostamista kertausharjoitukseen osallistumisen motiiveista oli nähdä kertausharjoitusten muutos ja Puolustusvoimien nykytila. Erityisesti mainittiin kalustoon, organisaatioon ja toimintakulttuuriin liittyvät muutokset.

Yksilön henkilökohtaisia kykyjä, joukon suorituskykyä ja Puolustusvoimien nykytilaa koskevat reserviläisten esille tuomat henkilökohtaiseen puolustustahtoon liittyvät indikaattorit koodattiin eritasoisiksi kategorioiksi seuraavan taulukon (Taulukko 2) mukaisesti.

Taulukko 2. Yksilön kyvyt ja itsevarmuus sekä joukon suorituskyky ja Puolustusvoimien nykytila

Alakategoriat	Kategoriat	Ydinkategoria
Uusien kokemusten hankkiminen	Yksilön kyvyt ja kehittyminen	Yksilön kykyjen ja itsevarmuuden sekä joukon suorituskyvyn ja Puolustusvoimien nykytilan vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
Henkinen kasvu		
Itsensä haastaminen		
Oman kunnon toteaminen		
Oman osaamisen toteaminen ja kehittäminen		
Oman tehtävän tunteminen		
Osaamisvarmuuden kehittäminen	Yksilön itsevarmuus	
Joukon suorituskyvyn toteaminen ja kehittäminen	Joukon suorituskyky	
Puolustusvoimien toiminnan ja kertausharjoitusten nykytila	Puolustusvoimien nykytila	

5.2. Joukkohenki ja -kiinteys

Reserviläisille toteutettujen haastatteluiden yksi useimmin mainituista syistä osallistua kertausharjoitukseen oli tahto kuulua siihen joukkoon, johon on sijoitettu ja, jonka kanssa on palvellut jo aiemmin joko varusmiehenä tai kertausharjoituksissa. Suurin osa haastateltavista toi tämän esille ensimmäisenä, kun heiltä kysyttiin, miksi he saapuivat kertausharjoitukseen.

Osa tarkensi vastauksensa koskevan juuri kyseistä joukkoa. Toisaalta osa taas piti tärkeämpänä nähdä palveluskavereita, kuin olla osa tiettyä joukkoa. Jälkimmäisessä tapauksessa voitaaneen ajatella, että näille reserviläisille tärkeintä ei ole palvella tietyssä tehtävässä tai joukossa, kunhan saa palvella tuttujen kanssa. Toisaalta pelkästään tuttujen kanssa palveleminen ei ole kuin yksi osa reserviläisten ajatuksia. Tämä käy ilmi siinä, että useat haastateltavat toivat esille, että juuri kyseiseen joukkoon kuuluminen on tärkeää. Kyseiseen joukkoon kuulumisen tärkeys liittyi siihen, että joukko edustaa sitä aselajia, jossa on palvellut varusmiehestä lähtien myös useissa kertausharjoituksissa. Voidaan siis todeta, että myös aselajihenki ja -ylpeys ovat reserviläisille henkilökohtaisen puolustustahdon kannalta tärkeitä asioita.

Tarkemmin esitettynä reserviläisten vastauksista nousivat esille aiemmissa kertausharjoituksissa koettu ryhmähenki. He kokivat, että kertausharjoituksissa asioita tehdään omasta tehtävästä riippumatta jatkuvasti yhdessä, mikä puolestaan parantaa ryhmähenkeä entisestään. Tämän reserviläiset kokivat myös vaikuttavan siihen, että omaa joukkoa ja siinä palvelevia kavereita ei haluta jättää yksin. Reserviläiset kokivat, että ryhmähenki lisää entisestään halua osallistua kertausharjoituksiin, kun halutaan olla tukemassa kavereita tehtävän toteuttamisessa ja auttaa koko omaa joukkoa omalla osaamisella.

Liittyen tässä alaluvussa aiemmin mainittuihin henkilökohtaisen puolustustahdon motiiveihin reserviläiset toivat erikseen esille sijoittamisen poikkeusolojen tehtäviin. Heidän mukaansa tahtoon osallistua kertausharjoituksiin liittyy voimakkaasti se, että reserviläiset sijoitetaan tehtäviin siviiliopintojen, työkokemuksen ja muun henkilökohtaisen osaamisen perusteella. Toisaalta tämän voidaan nähdä olevan osittain ristiriidassa sen kanssa, että reserviläiset halusivat myös palvella samassa joukossa tuttujen kanssa.

Mikäli tehtäviin sijoitetaan esimerkiksi siviiliosaamisen perusteella, saattaa poikkeusolojen sijoitus muuttua eri joukkoon. Sijoittaminen aiempaan joukkoon ja henkilökohtaisen osaamisen perusteella mahdollisesti eri tehtävään eivät kuitenkaan ole toisensa pois sulkevia tekijöitä, koska lähes joka joukossa on useita erilaisia tehtäviä, joissa tarvitaan monipuolisesti eri alojen osaajia.

Kuten edellisessä alaluvussa mainittiin, kokivat reserviläiset tärkeäksi henkilökohtaisen puolustustahdon motiiviksi, että he kykenevät suoriutumaan poikkeusolojen tehtävistään. Tämän seikan he toivat esille myös sijoittamiseen liittyvässä keskustelussa. Ennen kaikkea osaaminen nousi esille joidenkin niiden reserviläisten osalta, jotka oli edellisen kertausharjoituksen jälkeen sijoitettu uuteen joukkoon ja tehtävään, jossa he kokivat osaavansa liian vähän. Muun

muassa yksi jalkaväkijoukon taistelulähetiksi sijoitettu reserviläinen koki, ettei hänellä ole tehtävänsä riittävää koulutusta, koska oli saanut koulutuksen eri aselajiin, eikä ollut osallistunut taistelutehtäviin oman peruskoulutuskautensa jälkeen. Hän koki myös, että sijoittamien kyseiseen tehtävään on laskenut hänen henkilökohtaista puolustustahtoaan.

Joukkohenkeä- ja kiinteyttä koskevat reserviläisten esille tuomat henkilökohtaiseen puolustustahtoon liittyvät indikaattorit koodattiin eritasoisiksi kategorioiksi seuraavan taulukon (Taulukko 3) mukaisesti.

Taulukko 3. Joukkohenki ja -kiinteytys

Alakategoria	Kategoria	Ydinkategoria
Aselajiylypeys ja -henki	Tahto kuulua omaan aselajiin	Joukkohengen- ja kiinteyden vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
Ryhmähenki	Kuuluminen osaksi joukkoa	
Toimiminen osana omaa joukkoa		
Kaverit		
Sijoittaminen tuttuun joukkoon	Sijoittaminen	

5.3. Aiemmat kokemukset ja toiminnan mielekkyys Puolustusvoimissa

Yksi suuri kokonaisuus, jonka haastateltavat reserviläiset toivat esille henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikuttavana tekijänä, oli reserviläisten kokemukset Puolustusvoimista. Reserviläiset kokivat, että heidän henkilökohtainen puolustustahtonsa paranee, mikäli kokemukset Puolustusvoimista ovat positiivisia. Reserviläiset mainitsivat henkilökohtaista puolustustahtoa parantavina positiivisina kokemuksina kantahenkilökunnan osoittama kuuntelemisen taito ja vastuun saamisena näkyvä luottamus niin varusmiespalveluksessa kuin kertausharjoituksissa. Varusmiespalveluksen ja kertausharjoitusten aikainen luottamus ja kuuntelemisen taito näkyivät muun muassa siinä, että asevelvolliset saivat enemmän toiminnanvapautta ja pääsivät kokeilemaan erilaisia toimintamalleja, verrattuna siihen, mihin olivat varusmiespalveluksessa tottuneet. Asevelvollisten erilaisia ehdotuksia kuunneltiin hyvin, mikä vaikutti henkilökohtaiseen puolustustahtoon positiivisesti.

Reserviläiset kertoivat, että ollessaan varusmiespalveluksessa he olivat saaneet positiivisia kokemuksia siitä, kuinka kouluttajat olivat innostuneita ja asialleen omistautuneita. Reserviläiset totesivat myös, että hyvät kouluttajat eivät huutaneet turhaan ja osasivat motivoida koulutettaviaan hyvin. Myös varusmiespalveluksen aikaiset varusmiesjohtajat olivat omalla toiminnallaan vaikuttaneet reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon positiivisesti. Va-

rusmiesjohtajat olivat pääsääntöisesti olleet osa joukkoa ja siten luoneet omalta osaltaan johdettaviinsa hyvää henkeä. Varusmiesjohtajat olivat olleet tehtävässään periksi antamattomia ja jäməköitä, mutta tarvittaessa huumorintajuisia ja joustavia. Varusmiesjohtajat olivat myös tarvittaessa osanneet perustella, miksi heidän vaatimiaan asioita tehtiin. Reserviläisten mukaan tämä vaikutti siihen, ettei varusmiespalvelus tuntunut pakonomaiselta tekemiseltä, vaan asioita tehtiin järkevästi.

Yhtenä varusmiespalvelusta koskevana yksityiskohtana reserviläisten kanssa keskusteltiin sotilasvalasta ja sen vaikutuksesta reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Yksikään haastatelluista reserviläisistä ei muistanut sotilasvalan sisältöä, eikä myöskään ollut varusmiespalveluksen aikana tai sen jälkeen pohtinut sitä. Näin ollen kaikki reserviläiset totesivat, ettei sotilasvalan sisällöllä ole ollut vaikutusta heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa.

Samalla tavoin kuin varusmiespalveluksessa, olivat reserviläiset saaneet positiivisia kokemuksia myös kertausharjoituksissa. He kokivat, että kertausharjoituksissa heillä on todellinen mahdollisuus vaikuttaa toimintatapoihin ja asioita tehdään aidosti yhdessä kantahenkilökunnan kanssa. Juuri vaikuttamisen mahdollisuuden reserviläiset kokivat motivaation kannalta erittäin tärkeäksi. Kantahenkilökunnasta reserviläiset toivat esille myös, että kantahenkilökunnan esimerkillisyys on tärkeää. Reserviläiset olivat kiinnittäneet huomiota siihen, että kertausharjoituksissa toimiviksi johtajiksi sijoitettu henkilökunta harjoittelee tehtäväänsä tosisaan. Tällä haastateltavat totesivat olevan positiivinen vaikutus reserviläisten omaan motivaatioon. Myös kertausharjoituskouluttajien koettiin poikkeuksetta olleen hyviä kaikissa kertausharjoituksissa.

Kantahenkilökunnan ja reserviläisten keskinäisen toiminnan lisäksi haastateltavat reserviläiset kokivat, että myös reserviläisten välinen toiminta on ollut hyvää. Haastatteluiden aikana mainittiin muun muassa kyseisten joukon johtajien olevan erinomaisia johtajia, jotka hoitavat tehtävänsä hyvin, mutta osaavat toimia oikealla tavalla rennosti, niin sanotusti pilke silmäkulmassa. Erityisesti tuotiin esille myös reserviläisten kehittämishaluisuus. Tällä tarkoitettiin sitä, että reserviläisten motivoituneisuus johtaa heidän haluunsa kehittää toimintatapoja edelleen, jotta asiat kyettäisiin tekemään mahdollisimman hyvin. Reserviläisten koettiin myös kokonaisuutena toimivan varusmiesaikaa kypsemmin, mikä vaikutti kertausharjoituskokemuksiin positiivisesti ja lisäsi omalta osaltaan reserviläisten motivaatiota.

Reserviläiset toivat esille, että nykyisin heidän mielestään reserviläisiin suhtaudutaan kokonaisuudessaan aiempaa positiivisemmin. He kokivat sen johtuvan siitä, että ulkoisen maailman uhkiin varautumisessa reserviläisiä nähdään tarvittavan aiempia vuosia enemmän. Kaiken kaikkiaan reserviläiset kokivat kertausharjoituskokemusten olleen niin hyviä, että kertausharjoituksista on lähtenyt hyvillä mielin ja seuraavaan kertausharjoitukseen on tullut mielellään.

Tekijöiksi, jotka heikentävät henkilökohtaista puolustustahtoa, reserviläiset mainitsivat varusmiespalveluksen aikaiset kokemukset kouluttajista, jotka motivoivat rangaistuksen pelolla. Myös varusmiesjohtajat, joihin ei saanut kunnollista henkilökohtaista kontaktia, reserviläiset kokivat vaikuttaneen henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa negatiivisesti.

Aiempia kokemuksia Puolustusvoimista ja sen henkilöstöstä asevelvollisuus aikana koskevat reserviläisten esille tuomat henkilökohtaiseen puolustustahtoon liittyvät indikaattorit koodattiin eritasoisiksi kategorioiksi seuraavan taulukon (Taulukko 4) mukaisesti.

Taulukko 4. Aiemmat kokemukset Puolustusvoimista

Alakategoriat	Kategoriat	Ydinkategoria
Henkilökunnan positiivinen suhtautuminen	Luottamus asevelvollisiin	Puolustusvoimiin ja sen henkilöstöön liittyvät kokemukset koko asevelvollisuusajana sekä niiden vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
Vastuun saaminen ja luottamus		
Toiminnanvapaus		
Kehittämishaluisuus		
Toimintatapoihin vaikuttaminen	Vaikuttamismahdollisuudet	
Hyvät kokemukset kouluttajista varusmiesajana	Kouluttajien vaikutus varusmiehenä	
Huono kokemus kouluttajasta varusmiesajana		
Hyvät kokemukset varusmiesjohtajista varusmiesajana	Varusmiesjohtajien vaikutus varusmiehenä	
Huono kokemus varusmiesjohtajasta varusmiesajana, mutta neutraali vaikutus		
Positiiviset kokemukset varusmiespalveluksesta	Varusmiesajan vaikutus kokonaisuutena	
Hyvä kokemus kouluttajasta kertausharjoituksessa	Reservian ja kertausharjoitusten vaikutus	
Hyvät kokemukset muista reserviläisistä		
Positiiviset kokemukset kertausharjoituksesta		
Sotilasvalan neutraali vaikutus	Sotilasvalan vaikutus	

Puolustusvoimiin ja kokemuksiin sen henkilöstöstä liittyy myös toiminnan mielekkyys. Toiminnan mielekkyys on yksi tekijä, jonka reserviläiset myös nostivat esille haastatteluiden aikana. Reserviläiset totesivat, että kertausharjoituksiin osallistumisen mielekkääksi kokemisen taustalla tulee olla jotain muutakin kuin patriotismia¹⁴⁵. He totesivat, että patriotismin lisäksi mielekkyys tulee siitä, että kertausharjoituksiin osallistuminen on jollakin tavalla kivaa. On kuitenkin ymmärrettävä, mitä kiva tarkoittaa kussakin asiayhteydessä. Kertausharjoituksiin osallistuessa kivaa voi olla esimerkiksi aiempien palveluskavereiden tapaaminen, fyysisen kunnon ylläpitäminen ja uusien asioiden oppiminen. Koska kertausharjoituksissa on pohjimmiltaan kyse sotaan valmistautumisesta, ei kivaa siis pidä ymmärtää vain siten, että kertaus-

¹⁴⁵ Patriotismilla tarkoitetaan rakkautta isänmaata kohtaan.

harjoituksissa on mukavaa ja hauskaa, vaan kertausharjoitus koetaan kokonaisuutena hyödylliseksi.

Maanpuolustuksen yleisen mielekkyyden lisäksi reserviläiset tarkensivat mielekkyyden liittyvän myös koulutukseen sekä kertausharjoituksissa toteutettaviin tehtäviin. He totesivat, että kertausharjoituksessa tehdyt asiat ovat olleet järkeviä ja niillä on ollut selkeä tarkoitus. Reserviläiset kokivat myös, että harjoitukset ovat sisältäneet tekemistä koko ajalle, eikä turhaa odottelua ole ollut. Yhtenä osana tehtävien mielekkyyttä kertausharjoituksissa on reserviläisten mielestä se, että vaikka tekemistä on ollut koko harjoituksen ajaksi, on tarpeeton kurjuus pyritty poistamaan. Tällä tarkoitettaneen sitä, että reserviläisten mielestä heiltä on vaadittu omien tarpeellisten tehtäviensä täyttämistä, mutta sen lisäksi ei ole keksitty lisätehtäviä vain siksi, että aika saataisiin kulumaan. Kokonaisuudessaan reserviläiset ajattelivat, että pitkäkin harjoitus on mielekäs, kun tehtävät ovat järkeviä.

Reserviläisten mielestä heidän kokemuksiinsa kertausharjoitusten mielekkyydestä vaikuttaa myös heidän henkilökohtaiset mieltymyksensä. Useat reserviläiset totesivat, että ovat lapsesta alkaen pitäneet metsässä liikkumisesta. Osalla tottumus luonnossa liikkumiseen oli peräisin lapsuuden partioharrastuksesta tai maaseudulla vietetyistä lapsuuskesistä. Osa puolestaan koki, että kertausharjoituksen aikainen luonnossa liikkuminen on hyvää vastapainoa kaupunkielämälle ja kiireiselle työarjelle.

Toiminnan mielekkyyttä koskevat reserviläisten esille tuomat henkilökohtaiseen puolustustahtoon liittyvät indikaattorit koodattiin eritasoisiksi kategorioiksi seuraavan taulukon (Taulukko 5) mukaisesti.

Taulukko 5. Toiminnan mielekkyys

Alakategoriat	Kategoriat	Ydinkategoria
Harjoitusten mielekkyys	Mielekkyyden kokeminen	Toiminnan mielekkääksi kokemisen vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
Tehtävien mielekkyys		
Harrastusten vaikutus	Harrastuneisuus ja tottumus	
Ulkona liikkumisen into		
Vaihtelua arkeen	Arkirutiineista poikkeamisen vaikutus	

Yksi osa reserviläisten kokemuksia Puolustusvoimia on Puolustusvoimien lähettämä reserviläiskirje. Puolustusvoimat lähetti kesällä 2015 noin 900 000 reserviläiselle henkilökohtaisen

kirjeen. Kirjeen tarkoitus oli tiedottaa reserviläisiä heille suunnitellusta poikkeusolojen tehtävästä. Lisäksi kirje sisälsi asevelvollisuusrekisteriin perustuvia reserviläisiä koskevia tietoja.¹⁴⁶

Sen lisäksi, että reserviläiskirjeellä tiedotettiin reserviläisiä edellä mainituista asioista, oli kirjeessä pyyntö ilmoittaa Puolustusvoimille, mikäli reserviläisen terveydentilassa on tapahtunut merkittävä muutos, joka vaikuttaa reserviläisen kykyyn suoriutua hänelle merkitystä poikkeusolojen tehtävästä. Reserviläisten tuli ilmoittaa Puolustusvoimille myös, mikäli jokin muu asia heidän tiedoissaan edellyttää muutosta. Asioita, jotka reserviläiset saivat halutessaan ilmoittaa Puolustusvoimille, olivat tiedot ammatissa tai harrastuksessa syntyneestä osaamisesta ja kiinnostuksesta tietynlaisiin reservin tehtäviin.¹⁴⁷

Reserviläiskirje sai aikaan laajaa keskustelua, niin valtakunnallisissa uutisissa kuin sosiaalisessa mediassa ja vaikka reserviläisiä pyydettiin pitämään kirjeen sisältö omana tietonaan, julkaisi moni siitä ainakin osia esimerkiksi Facebookissa. Lisäksi muun muassa Puolustusvoimien Twitter-sivustolle kertyi runsaasti reserviläisten kommentteja liittyen reserviläiskirjeeseen.

Huomioitavaa on, että samalla kun Puolustusvoimat tiedotti reserviläiskirjeellä lähes miljoonaa reserviläistä, oli yksi kirjeen tärkeimmistä tarkoituksista pyytää Puolustusvoimille tietoja edellä mainituista reserviläisten asioista. Tämä seikka on monissa keskusteluissa jäänyt lähes huomiotta. Sen sijaan julkisuudessa keskusteltiin paljon vain siitä, että Puolustusvoimat tiedotti reserviläisiä.

Tiedottamisen seurauksena osa reserviläisistä on saattanut pettyä itselleen suunniteltuun poikkeusolojen tehtävään. Sen vuoksi osa reserviläisistä on saattanut kokea, ettei heitä ”haluta” tai ”tarvita” poikkeusoloissa puolustamaan Suomea. Tämä on voinut aiheuttaa turhautumista, eivätkä kaikki reserviläiset näin ollen välitä tietojensa korjaamisesta. Näillä edellä mainituilla tekijöillä saattaa olla merkitystä kyseisten reserviläisten maanpuolustustahdon kehittymiselle negatiiviseen suuntaan.

¹⁴⁶ Pääesikunnan Operatiivisen osaston käsky AL2465 2015, liite 1. Pääasiakirjan käyttö on rajoitettu (ST IV) Julkisuuslain 24.1 § 10 k:n nojalla. Asiakirjan liite 1, Reserviläiskirjeen malli, on julkinen. Tässä tutkimuksessa on käytetty lähteenä vain Reserviläiskirjeen mallia.

¹⁴⁷ Pääesikunnan Operatiivisen osaston käsky AL2465 2015, liite 1. Pääasiakirjan käyttö on rajoitettu (ST IV) Julkisuuslain 24.1 § 10 k:n nojalla. Asiakirjan liite 1, Reserviläiskirjeen malli, on julkinen. Tässä tutkimuksessa on käytetty lähteenä vain Reserviläiskirjeen mallia.

Edellä mainittuihin reserviläiskirjettä koskeviin seikkoihin liittyen yksi tässä tutkimuksessa selvitettävistä asioista on reserviläisten kokemukset reserviläiskirjeestä. Haastatteluiden yhteydessä selvitettiin, miten reserviläiskirje vaikutti haastateltavien reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Haastatelluilta reserviläisiltä kysyttiin, miten he kokivat saamansa reserviläiskirjeen henkilökohtaisesti, sekä mitä he yleisesti ajattelevat Reserviläiskirjekampanjasta ja sen toteutuksesta. Lisäksi pyrittiin selvittämään, miten reserviläiset kehittäisivät kampanjaa paremmin reserviläisiä palvelevaksi, kuitenkin huomioiden, että kampanjan tulee tukea Puolustusvoimien tarvetta reserviläisten tiedottamisessa ja reserviläisten ajantasaisten tietojen kokoamisessa, eikä vain tiedottaa reserviläisiä.

Pääosin reserviläiset kokivat, että reserviläiskirjeellä ei ollut vaikutusta heihin. Joidenkin mielestä reserviläiskirjeessä ei myöskään ollut mitään erityistä uutta tietoa, vaan sillä ainoastaan vahvistettiin aiemmat käsitykset reserviläisten poikkeusolojen toiminnasta. Osalla syynä oli se, että he olivat entuudestaan tietoisia omasta poikkeusolojen tehtävästään. Lisäksi he kokivat, että puolustukseen liittyvät asiat ovat kokonaisuudessaan heille selviä, eivätkä he näin ollen kaivanneet asioista lisätietoa.

Yksittäinen reserviläinen koki, että reserviläiskirje oli sisällöltään liian epäselvä, minkä vuoksi kyseinen reserviläinen ei ollut ymmärtänyt kaikkea kirjeen sisältöä. Ennen kaikkea kyseinen reserviläinen koki haasteeksi kirjeen sisältämien lyhenteiden ymmärtämisen. Yksi reserviläinen toi myös reserviläiskirjettä koskevan keskustelun yhteydessä esille oman poikkeusolojen sijoituksensa. Hän oli jo aiemmin maininnut, ettei ollut tyytyväinen muuttuneeseen poikkeusolojen sijoitukseensa ja reserviläiskirje oli osaltaan vaikuttanut kyseisen reserviläisen ajatuksiin sijoituksen epäonnistumisesta. Tästä huolimatta kyseinen reserviläinen koki reserviläiskirjeen vaikutuksen hänen henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa olleen neutraali.

Reserviläisten vastauksista kävi ilmi, että he suhtautuivat reserviläiskirjeeseen positiivisesti, mutta kokivat, että kirje ja siihen liittyvä kampanja sai julkisuudessa liian suuren huomion. Useat haastateltavat kokivat, että kirje olisi tullut vain lähettää, eikä tehdä siitä ”julkisuus-kampanjaa”. Keskustelun aikana reserviläiset toivat kuitenkin esille ymmärryksensä siitä, että julkisuus ei ollut yksin Puolustusvoimien aikaan saamaa, vaan Puolustusvoimien asiasta laattima tiedote sai median toimesta runsaasti julkisuutta.

Kaiken kaikkiaan reserviläiset pitivät reserviläiskirjeen saamista varmistuksena itselleen siitä, että tehtävä poikkeusolojen kokoonpanosta löytyy. Tämän koettiin vahvistavan henkilökohtaista puolustustahtoa.

Reserviläiskirjettä koskevat reserviläisten esille tuomat henkilökohtaiseen puolustustahtoon liittyvät indikaattorit koodattiin eritasoisiksi kategorioiksi seuraavan taulukon (Taulukko 6) mukaisesti.

Taulukko 6. Reserviläiskirje

Alakategoriat	Kategoriat	Ydinkategoria
Reserviläiskirje ei ollut vaikutusta	Reserviläiskirjeen neutraali vaikutus	Reserviläiskirjeen vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
Reserviläiskirje vaikutti positiivisesti	Reserviläiskirjeen positiivinen vaikutus	
Reserviläiskirje-kampanja		

5.4. Kriisit, maailmanpolitiikka ja Puolustusvoimien kansainvälinen toiminta

Reserviläisten haastatteluiden aikana keskusteltiin myös julkisuudessa esillä olleista lakivalmisteluista. Reserviläiset totesivat, että mahdollisesti tiukentuvat aselait saattavat vaikuttaa negatiivisesti reserviläisten mahdollisuuksiin harrastaa ammuntaa ja sen myötä parantaa kykyään toimia poikkeusolojen tehtävässään. Mainittuja mahdollisia negatiivisia vaikutuksia he pitivät huonona asiana, mutta totesivat, ettei julkinen keskustelu ole vaikuttanut heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa.

Haastatteluissa esille tuotu mahdollinen uusi asevelvollisuuslaki, joka mahdollistaisi varusmiesten ja reserviläisten käytön aiemmasta laista poikkeavissa tilanteissa, oli reserviläisten mielestä tarkastelun arvoinen asia. He kokivat, että suunniteltu muutos on hyvä, koska se osoittaa Suomen ottavan maansa puolustamisen tosissaan ja reagoivan muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen. Kuitenkaan julkisuudessa käyty keskustelu ei reserviläisten mielestä ollut vaikuttanut heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa millään tavoin. Osaltaan tähän vaikutti se, etteivät he nähneet mahdollisen lakiuudistuksen nykyisessä turvallisuustilanteessa vaikuttavan heihin itseensä kovin konkreettisesti.

Lakiuudistuksiin liittyvän julkisen keskustelun ja uutisoinnin lisäksi reserviläiset toivat esille mielipiteensä uutisoinnin vaikutuksesta yleisesti. Jotkut reserviläiset kokivat, ettei kriiseihin ja turvallisuuteen liittyvillä maailman tapahtumien uutisoinnilla ole vaikutusta heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa. Tähän he näkivät syyksi sen, että he olisivat joka tapauksessa halukkaita puolustamaan Suomea, eivätkä erilaiset tapahtumat heidän mielestään vaikuta tuo-

hon halukkuuteen. Toisaalta, suurempi osa reserviläisistä oli sitä mieltä, että maailman kriisit ja niistä uutisointi on vaikuttanut heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa. Lisäksi he näkivät, että maailman turvallisuustilanne on vahvistanut Suomen puolustamisen tarvetta, jonka vuoksi puolustusta täytyy pitää yllä ja vahvistaa.

Tarkasteltaessa maailmanpoliittista tilannetta laajemmin kuin uutisoinnin näkökulmasta, kokivat reserviläiset, että maailmanpoliittisella tilanteella on paljonkin merkitystä heidän henkilökohtaiselle puolustustahdolleen ja on vaikuttanut heidän ajatuksiinsa. He kokivat, että poliittinen ilmapiiri on kiristynyt niin paljon, että puolustusta tulee tehostaa. Tähän he näkivät keinoina esimerkiksi kertausharjoitukset ja niiden tuottaman valmiuden toimia erilaisissa kriisitilanteissa.

Reserviläiset kokivat, että nykyinen maailmanpoliittinen tilanne on saanut heidät ajattelemaan, että jopa Suomessa sodan mahdollisuus on todellinen. Maailmanpolitiikan yhtenä haasteena reserviläiset pitivät sen nykyistä epävarmuutta ja sekavuutta. Muun muassa tämän vuoksi he kokivat, että puolustusvalmiuden tulee olla korkealla, jotta myös odottamattomiin tilanteisiin kyetään reagoimaan mahdollisimman hyvin.

Yhteen vetona edellä käsitellyistä maailmanpolitiikan vaikutuksista reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon voidaan todeta, että suurimmalla osalla haastatelluista reserviläisistä muutamassa vuodessa tapahtunut maailmanpoliittinen muutos on nostanut heidän henkilökohtaista puolustustahtoaan. Muutama reserviläinen kuitenkin mainitsi, ettei maailmanpoliittinen tilanne vaikuta heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa. Tätä he perustelivat sillä, etteivät ulkomaiset uhkat tai Suomen naapurivaltioiden uhkat tällä hetkellä kohdistu Suomeen.

Yksi reserviläinen, joka toi jo haastattelun aiemmissa vaiheissa esille, että on mielestään tullut sijoitetuksi vääränlaiseen tehtävään koki, ettei maailmanpoliittinen tilanne vaikuta hänen henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa. Kyseisen reserviläisen mielestä hän oli saanut tehtävänsä liian vajavaisen koulutuksen. Sen vuoksi hän koki, ettei hänen henkilökohtaisella puolustukseen osoittamalla panoksella ole juurikaan vaikutusta. Tästä huolimatta kyseinen reserviläinen ei kokenut maailmanpoliittisen tilanteen vaikuttaneen hänen henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa. Hänen sijoittamisensa kyseiseen tehtävään sen sijaan vaikutti kyseisen reserviläisen henkilökohtaiseen puolustustahtoon laskevasti.

Edellä käsiteltyyn maailmanpoliittiseen tilanteeseen liittyen haastatellut reserviläiset mainitsivat seikkoja erityisesti vuonna 2014 alkaneesta Ukrainan sodasta. Reserviläisten mukaan Uk-

rainan sota osoitti, että vastaavanlainen uhka Suomea kohtaan on mahdollinen. Reserviläisten kokema uhkan kasvaminen Suomea kohtaan on vaikuttanut heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa sitä voimistavasti. Toisaalta, yksi haastatelluista reserviläisistä totesi, että Ukrainan sota herätti ajattelemaan sodan merkitystä Suomelle, mutta Ukrainan sodan vaikutus kyseisen reserviläisen henkilökohtaiseen puolustustahtoon oli edelleen neutraali.

Huomion arvoista on, että Ukrainan sodasta käydyn keskustelun yhteydessä reserviläiset toivat uudelleen esille arvaamattomaksi muuttuneen maailmanpolitiikan, jonka vuoksi puolustusvalmiutta täytyy pitää yllä.

Suomen ja maailmanpolitiikkaa, maailman kriisejä, sekä niihin liittyvää uutisointia koskevat reserviläisten esille tuomat henkilökohtaiseen puolustustahtoon liittyvät indikaattorit koodattiin eritasoisiksi kategorioiksi seuraavan taulukon (Taulukko 7) mukaisesti.

Taulukko 7. Suomen ja maailman tapahtumat sekä niihin liittyvä julkinen keskustelu

Alakategoriat	Kategoriat	Ydinkategoria
Aselain valmistelun neutraali vaikutus	Lakikeskustelun vaikutus	Suomen ja maailman tapahtumien sekä niihin liittyvän julkisen keskustelun vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
Asevelvollisuuslain valmistelun neutraali vaikutus		
Uutisoinnin neutraali vaikutus	Uutisoinnin vaikutus	
Uutisoinnin puolustustahtoa lisäävä vaikutus		
Maailmanpolitiikan puolustustahtoa lisäävä vaikutus	Maailmanpolitiikan ja kriisien vaikutus	
Maailmanpoliittisen tilanteen neutraali vaikutus		
Ukrainan sodan puolustustahtoa lisäävä vaikutus		
Ukrainan sodan neutraali vaikutus		

Olennaisena osana Puolustusvoimien nykypäivää on myös kansainvälinen toiminta. Osa kansainvälisestä toiminnasta on osallistumista kriisinhallinta- ja rauhanturvaamisoperaatioihin ja osa on osallistumista kansainvälisiin harjoituksiin sekä koti- että ulkomailla.

Reserviläisten mielestä Suomen on hyvä osallistua kriisinhallintaoperaatioihin muun muassa siksi, että kaikki reserviläiset eivät pääse kertausharjoituksiin. Reserviläiset olivat myös sitä

mieltä, että kriisinhallintaoperaatioista voidaan saada arvokasta kokemusta, jota voidaan hyödyntää kotimaan puolustuksessa.

Reserviläiset näkivät kriisinhallintaoperaatiot hyvänä kansainvälisten yhteyksien luomisen kannalta. Toisaalta reserviläiset kokivat, että jos suomalaiset sotilaat ovat jossakin kriisinhallintaoperaatiossa kriisin osapuoli, eikä neutraali toimija kiistaosapuolten välissä, ei se ole Suomelle hyvä asia. Kaiken kaikkiaan reserviläiset näkivät Suomen osallistumisen kriisinhallintaoperaatioihin hyvänä asiana, mutta totesivat, ettei Suomen osallistumisella mainittuihin operaatioihin kuitenkaan ole vaikutusta reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon.

Kriisinhallintaoperaatioiden lisäksi reserviläiset näkivät kansainvälisiin harjoituksiin osallistumisen positiivisena asiana. Kansainväliset harjoitukset nähtiin hyvänä keinona kansainvälisten yhteyksien ja kumppanuuksien kehittämisessä. Jotkut reserviläiset kokivat kriisinhallintaoperaatioiden tavoin, että kansainväliset harjoitukset voivat tuoda hyödyllisiä oppeja myös kotimaan puolustamiseen. Joidenkin reserviläisten mielestä erityisesti Suomessa toteutettavat kansainväliset harjoitukset voivat toimia mahdollisille Suomea uhkaaville toimijoille näyttönä siitä, että Suomi varautuu puolustamaan itseään. Tämä puolestaan voi toimia ennalta ehkäisevänä pidäkkeenä Suomea vastaan suunnitelluille toimille. Vaikka reserviläiset pitivät kansainvälisiin harjoituksiin osallistumista Suomen kannalta positiivisena asiana, ei harjoituksiin osallistumista koettu henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikuttavaksi tekijäksi.

Puolustusvoimien kansainvälisen toiminnan vaikutuksia koskevat reserviläisten esille tuomat henkilökohtaiseen puolustustahtoon liittyvät indikaattorit koodattiin eritasoisiksi kategorioiksi seuraavan taulukon (Taulukko 8) mukaisesti.

Taulukko 8. Puolustusvoimien kansainvälinen toiminta

Alakategoriat	Kategoriat	Ydinkategoria
Positiivinen suhtautuminen kriisinhallintaoperaatioihin, mutta neutraali vaikutus puolustustahtoon	Kriisinhallinta operaatioiden neutraali vaikutus	Puolustusvoimien kansainvälisen toiminnan vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
Positiivinen suhtautuminen kansainvälisiin harjoituksiin, mutta neutraali vaikutus henkilökohtaiseen puolustustahtoon	Kansainvälisten harjoitusten neutraali vaikutus	

5.5. Velvollisuudentunto, sekä voimassa olevat lait ja määräykset

Reserviläisten määrääminen kertausharjoituksiin perustuu Asevelvollisuuslakiin¹⁴⁸. Myös tätä tutkimusta varten haastatellut reserviläiset olivat kertausharjoituksessa, koska olivat saaneet Puolustusvoimilta Asevelvollisuuslain oikeuttaman kertausharjoituskäskyn. Vain kaksi haastatelluista reserviläisistä totesi, että saapui kertausharjoitukseen, koska käskettiin. Heilläkään kertausharjoituskäsky ei kuitenkaan ollut ainoa syy osallistua kertausharjoitukseen, vaan molemmat heistä saapuivat harjoitukseen mielellään.

Yksi reserviläisistä toi esille, että hän osallistuu kertausharjoituksiin mielellään, mikäli niitä ei ole joka vuosi. Hän oli ollut kertausharjoituksessa myös edellisenä vuonna ja koki, että mikäli kertausharjoituksia on jatkossa yhtä usein, saattaa se vaikuttaa henkilökohtaiseen puolustustahtoon sitä heikentävästi. Muut aikaan liittyvät reserviläisten havainnot koskivat ennen kaikkea siviilielämän ja kertausharjoituksen yhteen sovittamista. Reserviläiset kokivat, että kun perheeseen ja työhön liittyvät asiat saa sujumaan myös kertausharjoituksen aikana, on kertausharjoitukseen osallistuminen mahdollista. Yhtenä kertausharjoitusinnokkuuteen liittyvänä tekijänä reserviläiset kokivat sen, että kertausharjoitukset ovat melko lyhyitä. Toisaalta, jotkut reserviläiset kokivat, että vuoden ajalla on vaikutusta kertausharjoitusinnokkuuteen. He totesivat, etteivät välttämättä osallistuisi kertausharjoituksiin yhtä mielellään talvella.

Reserviläiset totesivat, että kokevat Suomessa olevan paljon sellaista, mikä on puolustamisen arvoista. Tällaisia asioita todettiin olevan vapaus liikkua koko maassa, lasten suojeleminen ja yleisesti suomalaiset arvot ja vapaus sekä tahto pitää maa omassa hallussa.

Jotkut reserviläiset näkivät maanpuolustuksen kuuluvan luontaiseksi osaksi suomalaista elämää. Osalle puolustukseen osallistuminen taas oli velvollisuudentunnetta ja omalta osaltaan vastuunkantamista. Osa reserviläisistä koki, että oma maailmankatsomus on muuttunut varusmiesajasta ja sen vuoksi lähtökohta-asenne maanpuolustukseen ja kertausharjoituksiin on positiivinen.

Haastatteluiden aikana reserviläisten kanssa keskusteltiin myös siitä, miten heidän ajatuksensa puolustukseen osallistumisesta kenties muuttuisi, mikäli jouduttaisiin oikeaan kriisiin tai sotaan. Jokainen reserviläinen oli sitä mieltä, että heidän henkilökohtainen puolustustahtonsa olisi hyvällä tasolla myös poikkeusoloissa.

¹⁴⁸ Asevelvollisuuslaki (1438/2007), 32 §.

Osa reserviläisistä ajatteli, että sodan uhatessa puolustustahto jopa lisääntyisi ja uhkan kasvaessa osa haluaisi myös vapaaehtoisin kertausharjoituksiin. Reserviläiset toivat esille myös, että heidän ajatuksensa sodasta vakavoituisivat, eikä sotaan haluttaisi iloisena tai mielellään, mutta he olisivat valmiit antamaan oman osaamisensa käyttöön Suomen puolustamiseksi.

Puolustusvoimien kansainvälisen toiminnan vaikutuksia koskevat reserviläisten esille tuomat henkilökohtaiseen puolustustahtoon liittyvät indikaattorit koodattiin eritasoisiksi kategorioiksi seuraavan taulukon (Taulukko 9) mukaisesti.

Taulukko 9. Yhteiskunnan määräysten asettamat vaatimukset ja yksilön velvollisuudentunto

Alakategoriat	Kategoriat	Ydinkategoria
Kertausharjoituskäsky	Lain velvoite	Yhteiskunnan määräysten asettamien vaatimusten ja yksilön velvollisuuden tunnon vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
Kertausharjoitusten sopivat ajankohdat ja kestot	Ajallinen sopivuus	
Suomalaisten arvojen ja vapauden puolustaminen	Arvomaailma sekä vastuu ja velvollisuus Suomea kohtaan	
Maanpuolustus kuuluu osaksi suomalaista elämää		
Vastuun- ja velvollisuudentunto		
Oman maailmankatsomuksen ja asennoitumisen kehittyminen		
Tahto osallistua puolustukseen myös poikkeusoloissa	Sodan vaikutus	

5.6. Läheiset ja kaverit

Reserviläisten haastatteluissa keskusteltiin myös vanhempien suhtautumisesta puolustukseen ja tuon suhtautumisen vaikutuksesta reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Osan reserviläisistä toi esille oman isänsä kertomukset omasta varusmiespalveluksestaan. Näistä kertomuksista oli lähes poikkeuksetta ilmennyt positiivinen suhtautuminen palvelusta ja Puolustusvoimia kohtaan.

Haastateltavat mainitsivat, että vanhempien suhtautuminen puolustukseen ja sen vaikutus reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon on kokonaisuudessaan ollut hyvin neutraalia. Toisaalta, vanhemmilla on ollut lapsiaan kohtaan myös jonkinlaisia odotuksia, joista on kuvastunut joko vanhempien halu saada lapsensa menemään palvelukseen tai halu saada lapsensa miettimään, tahtooko tämä oikeasti mennä palvelukseen vai valita jonkin muun vaihtoeh-

don. Näistä odotuksista vanhemmat eivät ole reserviläisten mukaan erikseen puhuneet, vaan ne ovat ilmenneet muiden keskusteluiden yhteydessä. Riippumatta odotusten ja keskusteluiden sisällöistä, ne eivät ole reserviläisten mukaan vaikuttaneet heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa.

Lähes kaikki haastatellut reserviläiset toivat esille, että heidän vanhemmillaan on puolustukseen melko neutraali suhtautuminen. Vanhemmat pitävät puolustusta tärkeänä, mutta sitä ei erikseen korosteta kasvatuksessa tai muutenkaan lapsuuden aikana. Tämä kävi ilmi myös yhden reserviläisen vastauksesta, jossa hän toi esille, että hänen vanhempansa suhtautuvat väkivaltaa sisältävään puolustukseen hyvin negatiivisesti. Tästä huolimatta kyseinen reserviläinen totesi, ettei hänen vanhempiansa mielipide vaikuttanut hänen mielipiteeseensä, vaan hän haluaa osallistua kertausharjoituksiin. Kaiken kaikkiaan haastateltavat totesivat, että heidän vanhempiansa mielipiteiden vaikutus reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon on ollut hyvin neutraali.

Reserviläisten kanssa keskusteltiin vanhempien lisäksi myös koko lähipiirin vaikutuksesta reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Vanhempien lisäksi lähipiiriin kuuluviksi katsottiin puoliso tai tyttöystävä ja isovanhemmat sekä lapset. Haastateltavat kokivat tärkeäksi, että lähipiiri tukee kertausharjoituksiin osallistumisessa. Osaltaan tuki nähtiin kertausharjoituksiin osallistumista tukevinä kommentteina ja osaltaan vain yleisenä positiivisena asenteena kertausharjoituksia ja puolustusta kohtaan. Tällöin harjoituksiin lähteminen on helpompaa niin koko lähipiirille kuin reserviläiselle itselleen. Toisaalta jotkut reserviläiset kokivat, ettei tuelle ole tarvetta, koska oma henkilökohtainen puolustustahto on niin korkea, että kertausharjoituksiin halutaan osallistua tilanteesta riippumatta.

Kuten muidenkin haastattelussa käsiteltyjen aiheiden osalta, niin myös lähipiirin osalta koettiin, että lähipiirin vaikutus reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon on hyvin neutraali. Puolustukseen ja sotaan liittyvistä asioista ei juurikaan ollut puhuttu, eikä kertausharjoituksiin osallistumiseen liittyvää painostusta mihinkään suuntaan ollut koettu. Jonkun reserviläisen isovanhemmat olivat suhtautuneet maanpuolustukseen erittäin kriittisesti, mutta siitä ei juurikaan puhuttu lapsille. Näin ollen kyseisen reserviläisenkin osalta lähipiirin vaikutus oli ollut varsin neutraali. Osa reserviläisistä toi esille myös, että koska heillä ei vielä ole lapsia, on kertausharjoituksiin osallistuminen helppoa.

Lähipiiriin liittyvistä asioista muutamat olivat sellaisia, joilla oli reserviläiset näkivät mahdollisesti olevan negatiivista vaikutusta henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Tällaisiksi asioiksi

reserviläiset totesivat kriittiset perhetilanteet, kuten läheisten kuolemantapaukset, vakavat loukkaantumiset ja terminaalivaiheessa olevat sairaudet.

Lähipiirin suhtautumisen ja lähipiirin aikaansaamien vaikutusten lisäksi reserviläiset toivat esille, että myös arkisten asioiden järjestelyiden onnistuminen vaikuttaa haluun osallistua kertausharjoituksiin. Tällaisiksi asioiksi reserviläiset mainitsivat muun muassa lemmikkien hoidon järjestymisen sekä oman yrityksen toiminnan jatkumiseen liittyvät järjestelyt. Myös kertausharjoituksen aikaisen yhteydenpito mahdollisuuden perheeseen nähtiin vaikuttavan haluun osallistua kertausharjoituksiin.

Kaveripiirin osalta reserviläiset totesivat, että he ovat vaihtaneet kokemuksia varusmiespalveluksen suorittaneiden kavereiden kanssa. Reserviläisten mukaan kokemuksen vaihdot eivät yksin ole vaikuttanut heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa, mutta osa kavereiden kanssa käydyistä positiivisista keskusteluista ovat olleet osatekijöinä henkilökohtaisen puolustustahdon kehittämisessä.

Pääosa haastatelluista reserviläisistä toi esille, että heidän kaveripiirissään Puolustusvoimilla ja sen toiminnalla on kannatusta. Osalla reserviläisistä on kavereita, jotka ovat varusmiespalveluksen lisäksi osallistuneet rauhanturvaoperaatioihin. Monet kavereista ovat hakeutuneet myös vapaaehtoiisiin harjoituksiin. Joidenkin reserviläisten mukaan heidän kaveripiireissään käytyjen keskustelujen perusteella esimerkiksi Ukrainan sodan tapahtumilla on ollut kasvattavaa vaikutusta kaveripiirin ja sen myötä kyseisten reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Lisäksi muutamalla reserviläisellä oli Puolustusvoimissa työskenteleviä tuttavita, joiden esimerkki vahvistaa kyseisten reserviläisten henkilökohtaista puolustustahtoa.

Reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon positiivisesti vaikuttaneiden kavereiden lisäksi kaveripiireistä löytyi myös useita kavereita, joiden vaikutus reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon oli neutraali. Useat reserviläiset toivat esille, että heidän kaveripiireihinsä kuuluu sekä varusmiespalveluksen että siviilipalveluksen suorittaneita henkilöitä. Varusmiespalveluksen suorittaneiden joukossa oli henkilöitä, jotka haluavat osallistua kertausharjoituksiin ja henkilöitä, jotka halusivat välttää joutumasta kertausharjoituksiin. Osa kavereista suhtautui puolustukseen ja kertausharjoituksiin osallistumiseen varsin negatiivisesti. Riippumatta näistä kaveripiirissä esille tulevista erilaisista mielipiteistä moni haastateltava koki, ettei kaveripiirin mielipiteillä ole mitään vaikutusta reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon.

Lähi- ja kaveripiirin vaikutuksia koskevat reserviläisten esille tuomat henkilökohtaiseen puolustustahtoon liittyvät indikaattorit koodattiin eritasoisiksi kategorioiksi seuraavan taulukon (Taulukko 10) mukaisesti.

Taulukko 10. Lähi- ja kaveripiirit

Alakategoriat	Kategoriat	Ydinkategoria
Vanhempien omat kokemukset	Vanhempien vaikutus	Lähi- ja kaveripiirien vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
Vanhempien odotukset ja sen neutraali vaikutus		
Vanhempien positiivinen vaikutus		
Vanhempien neutraali vaikutus		
Lähipiirin tuki	Lähipiirin vaikutus	
Lähipiirin positiivinen vaikutus		
Lähipiirin neutraali vaikutus		
Perhetilanteen negatiivinen vaikutus		
Siviiliasioiden järjestelyn onnistumisen vaikutus	Siviiliasioiden vaikutus sekä mahdollisuus yhteydenpitoon	
Yhteydenpitomahdollisuuksien vaikutus		
Kaveripiirin positiiviset kokemukset	Kaveripiirin ja tuttavien positiivinen vaikutus	
Kaveripiirin positiivinen vaikutus		
Tuttavien positiivinen vaikutus		
Kaveripiirin neutraali vaikutus	Kaveripiirin neutraali vaikutus	
Kaveripiirin monipuolinen suhtautuminen		
Kaveripiirin negatiivinen suhtautuminen		

5.7. Työ, opiskelu ja ansioiden turvaaminen

Työn ja opiskelun vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon olivat yksi asiakokonaisuus, josta haastateltujen reserviläisten kanssa keskusteltiin. Yksi reserviläinen toi esille, että hänen edustamallaan turvallisuusalalla on laaja tuki maanpuolustukselle ja moni hänenkin työkavereistaan on halukas osallistumaan kertausharjoituksiin.

Moni reserviläinen kertoi myös, että heidän työpaikallaan niin esimiehet kuin muutkin työntekijät suhtautuvat puolustukseen positiivisesti. Joissakin työpaikoissa kertausharjoitukseen lähtevää reserviläistä oli erikseen kannustettu lähtiessä. Näillä tekijöillä reserviläiset kokivat olevan positiivinen vaikutus heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa.

Edellä mainitun työpaikkaan liittyvän positiivisen vaikutuksen lisäksi monet haastatellut reserviläiset kertoivat, että riippumatta työpaikalla vallitsevasta suhtautumisesta puolustukseen on suhtautumisen vaikutus heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa neutraali.

Työn lisäksi reserviläisten kanssa keskusteltiin opiskelun vaikutuksesta henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Reserviläiset eivät nähneet opiskelun juurikaan vaikeuttavan kertausharjoituksiin osallistumista tai laskevan henkilökohtaista puolustustahtoa. Ainoastaan siinä tapauksessa, että opintojaan suorittavalla reserviläisellä on tehtävänänsä kertaluontoisia tenttejä, joista pois jääminen aiheuttaa kohtuutonta haittaa opintojen suorittamiselle, saattaa reserviläisen henkilökohtainen puolustustahto heikentyä.

Yhtenä yksityiskohtana, jonka reserviläiset mainitsivat työhön ja opiskeluun liittyen, oli reserviläispalkan saaminen. Reserviläiset kokivat, että kertausharjoitukseen osallistumisesta aiheutuvan ansionmenetyksen kompensoimiseksi saatava reserviläispalkka on henkilökohtaisen puolustustahdon osalta olennainen tekijä. Ilman reserviläispalkan mahdollistamaa pakollisten elinkustannusten maksukykyä henkilökohtainen puolustustahto saattaisi reserviläisten mukaan heikentyä.

Työn ja opiskelun sekä ansioiden turvaamisen vaikutuksia koskevat reserviläisten esille tuomat henkilökohtaiseen puolustustahtoon liittyvät indikaattorit koodattiin eritasoisiksi kategorioiksi seuraavan taulukon (Taulukko 11) mukaisesti.

Taulukko 11. Työ, opiskelu ja ansioiden turvaaminen

Alakategoriat	Kategoriat	Ydinkategoria
Alan positiivinen vaikutus	Työn positiivinen vaikutus	Työn, opiskelun ja ansioiden turvaamisen vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
Esimiehen ja työkavereiden positiivinen suhtautuminen		
Esimiehen ja työkavereiden neutraali suhtautuminen	Työn neutraali vaikutus	
Työn ja työpaikan neutraali vaikutus		
Opintojen mahdollisesti negatiivinen vaikutus	Opiskelun vaikutus	
Reserviläispalkka	Ansioiden turvaaminen	

5.8. Abstraktit tekijät ja vakaumus

Useiden konkreettisten ja käytännöllisten tekijöiden lisäksi reserviläisten haastatteluvastauksista oli haastatteluaineiston analysoinnin aikana löydettävissä myös monia konkreettisesti selittämättömiä vaikuttimia. Näiden vaikuttimien taustoja oli kuitenkin hyvin vaikea saada selville, sillä osa reserviläisistä mainitsi kertausharjoituksiin osallistumisen syiksi tekijöitä, joihin vaikuttavia asioita ei kyetty löytämään haastatteluiden aikana tai aineistoa analysoitaessa.

Joissakin vastauksissa reserviläiset kertoivat, että haluavat osallistua kertausharjoituksiin, koska haluavat omalta osaltaan osoittaa uskottavaa puolustuskykyä osana omaa poikkeusolojen joukkoa ja koko Puolustusvoimia. Tässäkään tapauksessa vastaajat eivät kyenneet selittämään, mikä tekijä heidän ajatteluunsa vaikuttaa. Sen sijaan heillä oli vain vahva tunne, että osallistuminen uskottavan puolustuskyvyn osoittamiseen on mielekästä. Näin ollen voitaneen ajatella, että ajattelun taustalla vaikuttaa vakaumus, jonka perusteet tulevat reserviläisten arvotaustasta, joka ei kuitenkaan esiinny reserviläisten toiminnassa konkreettisesti.

Uskottavaan puolustuskykyyn liittyvät myös ne vastaukset, joissa reserviläiset kertoivat henkilökohtaisen puolustustahtonsa liittyvän jonkinlaiseen maanpuolustusviettiin, jonka vaikuttimia he eivät osanneet selittää. Sama asia nousi haastatteluaineistosta esille myös eri sanoin, kun erään reserviläisen mukaan hänellä on halu tehdä asioita maanpuolustuksen hyväksi, joten hän halusi sen vuoksi osallistua kertausharjoitukseen. Jollekin reserviläiselle tahtoon osallistua kertausharjoituksiin puolestaan liittyi jonkinlainen sotatilanteen aiheuttama jännitys. Tämänkään reserviläisen tapauksessa hän ei kuitenkaan toivonut joutuvansa sotaan, vaan koki, että jännitys liittyy juuri kertausharjoituksiin.

Muut selittämättömät motiivit reserviläisten vastauksissa olivat heidän mukaansa vaikuttimia, jotka ovat niin syvälle yksilöön juurtuneita, ja joihin ei ole helppoa vaikuttaa. Lisäksi reserviläiset kokivat, että tahdon osallistua kertausharjoituksiin pitää lähteä yksilöstä itsestään, eikä tahtoon saa vaikuttaa muiden mielipiteet tai esimerkiksi aiemmin tässä tutkimuksessa käsitellyn sotilasvalan sisältö. Reserviläiset kokivat myös, että mikäli henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikuttaa jokin ulkoinen tekijä, ei tahto ole aitoa, vaan perustuu pahimmillaan jopa aivopesuun.

Edellä kuvattujen selittämättömien henkilökohtaisen puolustustahtoon vaikuttimien lisäksi yksi reserviläinen koki henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikuttavan myös henkilökohtainen asenne haasteita kohtaan. Tämä havainto ei sellaisenaan ilmennyt reserviläisten vastauk-

sista varsinaisena henkilökohtaisen puolustustahtdon vaikuttimena, vaan nousi esille yleisenä arviona ihmisten suhtautumisessa elämässä ilmeneviin vastoinkäymisiin. Pohjimmiltaan asian esille nostanut reserviläinen koki, että ihmiset valittavat liikaa sekä yhteiskunnan että omista ongelmista, sen sijaan, että suhtautuisivat asioihin lujemmalla asenteella ja osallistuisivat yhteisten asioiden ratkaisemiseen enemmän. Näihin yhteisiin asioihin kuuluvaksi kyseinen reserviläinen nosti myös osallistumisen maanpuolustukseen.

Kokonaisuudessaan reserviläiset kokivat, että heidän henkilökohtaisen puolustustahtonsa motiivit, joita he eivät osaa selittää konkreettisesti, liittyvät taustalla vaikuttaviin perusarvoihin, joita on hyvin vaikea tunnistaa ja selittää, koska ne ovat kenties jollakin tavalla alitajuisia. Haastatteluiden yhteydessä näiden alitajuisien vaikuttimien taustaa ja sisältöä pyrittiin selvittämään lisäkysymyksillä ja keskustelulla, mutta selkeää vastausta alitajuisiin vaikuttimiin ei kyetty löytämään.

Abstraktien tekijöiden vaikutuksia koskevat reserviläisten esille tuomat henkilökohtaiseen puolustustahtoon liittyvät indikaattorit koodattiin eritasoisiksi kategorioiksi seuraavan taulukon (Taulukko 12) mukaisesti.

Taulukko 12. Abstraktit tekijät

Alakategoriat	Kategoriat	Ydinkategoria
Uskottavan puolustuskyvyn osoittaminen	Uskottava puolustuskyky	Abstraktien tekijöiden vaikutukset
Sodan jännitys puolustustahtoa lisäävänä tekijänä	Abstraktit tekijät	
Selittämätön tahto puolustaa maata		
Intuitio, arvot ja alitajunta (selittämätön tekijä)		

5.9. Kehittämistarpeita henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikuttamiseksi

Kysyttäessä reserviläisiltä, mitä valtionjohdon, Puolustusvoimien tai reserviläisten itsensä tulisi parantaa, jotta henkilökohtaista puolustustahtoa voitaisiin kehittää, mainitsi suurin osa haastateltavista tiedottamisen.

Reserviläisten mielestä tiedottamista tuli tehostaa koko kansan suuntaan. Kansalaisten tiedottamisen pitäisi reserviläisten mielestä koskea ennen kaikkea nykyisen maailmantilanteen ja toimintaympäristön vaikutuksista reserviläisiin ja kertausharjoituksiin. Reserviläiset kokivat,

että kansalaisille pitäisi kertoa nykyistä paremmin, mikä reservin ja muiden kansalaisten rooli on puolustuksessa.

Kansalaisten tiedottamisen lisäksi muut reserviläisten esille tuomat kehittämisajatukset koskivat reserviläisiä itseään. Reserviläiset kokivat, että heidän siviiliosaamisensa tulisi hyödyntää poikkeusolojen tehtävissä nykyistä paremmin. He totesivat, että siviiliosaamista voidaan hyödyntää niin poikkeusolojen tehtävän toteuttamisessa kuin Puolustusvoimien toimintatapojen uudistamisessa ja kehittämisessäkin.

Sijoittamiseen liittyen reserviläiset toivat esille myös, että sijoitukset olivat välillä muuttuneet hyvin pian edelliseen tehtävään saadun koulutuksen jälkeen. Reserviläiset toivoivat, että heidän poikkeusolojen sijoituksensa eivät muuttuisi kovin nopeasti ja, että sijoituksia suunniteltaisiin pitkäjänteisesti.

Yhtenä kehittämiskohteena reserviläiset näkivät mahdollisuuden tarkastaa heihin itseensä ja esimerkiksi tuleviin harjoituksiin ja muihin koulutuksiin liittyviä tietoja nykyistä helpommin. He toivat esille, että nykyisillä tietojärjestelmillä tiedot olisi mahdollista tarkastaa esimerkiksi kotona. He toivoivat, että muun muassa poikkeusolojen sijoituksiin liittyvät ajantasaiset tiedot tulisi olla nykyistä helpommin saatavilla. Toisaalta jokainen asiasta maininnut reserviläinen tiedosti, etteivät tietoturvaan liittyvät tekijät ainakaan vielä mahdollista kyseistä toimintaa turvallisesti esimerkiksi PVMoodlessa tai muussa verkkopalvelussa. Tietojen tarkastamismahdollisuuden lisäksi reserviläiset kaipasivat mahdollisuutta tarkastaa tietoja tulevista vapaaehtoisista kertausharjoituksista. Reserviläisten mielestä mainitun kaltainen ennakkoperehtyminen lisäisi henkilökohtaista puolustustahtoa.

Tiedottamisessa käytettäviin tietojärjestelmiin liittyen reserviläiset toivat esille juuri PVMoodlen käyttöön ottamisen Puolustusvoimissa. He kokivat, että nykyinen mahdollisuus perehtyä tulevan kertausharjoituksen asioihin PVMoodlessa on hyvä keino tiedottaa reserviläisiä. Samalla haastateltavat kuitenkin totesivat, että kyseistä kertausharjoitusta varten PVMoodlessa jaettu tieto oli melko suppeaa ja sisälsi lähinnä vain viikko-ohjelman ja osittain riittämättömäksi jääneen tiedon siitä, mitä omia varusteita kertausharjoitukseen tulee ottaa mukaan. Paremman tiedottamisen avulla reserviläiset kokivat voivansa valmistautua tehtäväänsä paremmin, minkä ansiosta myös varsinainen tehtävässä toimiminen olisi tehokkaampaa.

Reserviläiset kokivat myös, että harjoituksen aikaista tiedonkulkua tulee parantaa. He totesivat, että ajoittain kertausharjoituksissa on ollut epätietoisuutta erityisesti varustamiseen ja sitä seuraaviin toimenpiteisiin liittyen. Reserviläiset mainitsivat myös, että harjoituksen aikataulu ja toiminnan selkeys tulee suunnitella siten, että turhalta odottamiselta ja epätietoisuudelta vältytään.

Yhtenä tärkeänä tekijänä reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon kehittämisessä haastateltavat pitivät Puolustusvoimien resurssien parantamista. Ennen kaikkea reserviläiset kokivat puolustusbudjetin olevan liian pieni ja toivoivat sen kasvattamista. Reserviläiset toivoivat myös kertausharjoitusten lisäämistä esimerkiksi nykyisiä taisteluharjoituksia lyhempiä koulutusta sisältävinä harjoituksina. Keskustelussa nousi esille myös, että yksi Suomen ratkaisu resurssien lisäämiseksi voisi olla liittoutuminen yhden tai useamman tahon kanssa.

Henkilökohtaisen puolustustahdon kehittämiseen liittyvät reserviläisten esille tuomat indikaattorit koodattiin eritasoisiksi kategorioiksi seuraavan taulukon (Taulukko 13) mukaisesti.

Taulukko 13. Kehittämismahdollisuudet

Alakategoriat	Kategoriat	Ydinkategoria
Kansalaisten tiedottaminen reserviläisistä ja kertausharjoituksista	Kansalaisten tiedottaminen	Mahdollisuuksia henkilökohtaisen puolustustahdon kehittämiseksi
Kansalaisten tiedottaminen reservin roolista ja toiminnasta		
Siviiliosaamisen hyödyntäminen tehtäviin sijoittamisessa ja toiminnan kehittämisessä	Tiedottaminen poikkeusolojen sijoituksista ja reserviä koskevista yleisistä asioista	
Poikkeusolojen sijoitusten pysyvyys ja pitkäjänteisyys		
Reserviläisten omien tietojen tarkastusmahdollisuudet		
Harjoitusten ennakkotiedottaminen verkkopalveluissa	Kertausharjoituksista tiedottaminen	
Tiedottaminen harjoituksen aikana		
Aikataulujen ja toiminnan selkeys	Harjoitusten tehokkuus	
Puolustusbudjetin kasvattaminen	Resurssien lisääminen	
Kertausharjoitusten määrä lisääminen		
Sotilaallisen liittoutumisen mahdollisuus		

6. TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Edellä kuvatusta haastatteluaineistosta ja sen koodauksesta on löydettävissä tuloksia, jotka vastaavat kaikkiin tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymyksiin vastaamisen myötä myös tämän tutkimuksen tutkimusongelmaan löydetään ratkaisu. Tutkimustuloksista on tehtävissä monipuolisia johtopäätöksiä, jotka auttavat ymmärtämään reserviläisten käsityksiä ja ajatuksia heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikuttavista tekijöistä. Johtopäätöksiä voidaan käyttää hyödyksi reserviläisiä koskevan toiminnan kehittämisessä sekä mahdollisten samaan aihepiiriin kuuluvien jatkotutkimusten suunnittelussa.

Tämän tutkimuksen tutkimusongelmana oli selvittää reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikuttavat tekijät, eli motiivit. Tämä ongelma pyrittiin ratkaisemaan etsimällä vastauksia tutkimuksessa aiemmin esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Päättötutkimuskysymyksenä oli: Minkälaiset ovat reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahtoon motiivit? Tässä luvussa päättötutkimuskysymykseen vastataan alatutkimuskysymyksiin vastaamisen kautta. Samalla löydetään ratkaisu tämän tutkimuksen tutkimusongelmaan. Vastauksia mainittuihin kysymyksiin saadaan sekä edellisessä luvussa esitetyn haastatteluaineiston että muiden yleisten havaintojen perusteella.

6.1. Reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikuttavat motiivit

Jokainen tähän tutkimukseen liittyvä haastattelu aloitettiin kysymyksellä: Mikä saa sinut osallistumaan kertausharjoituksiin? Tarkoituksena kysymyksellä oli saada reserviläiset vastaamaan mahdollisimman vapaasti, ja kertomaan henkilökohtaisia syitä kertausharjoitukseen osallistumiselle.

Yleisenä johtopäätöksenä edellä esitetyn kysymyksen aiheuttaman vaikutelman perusteella voidaan todeta, että reserviläiset olivat miettineet henkilökohtaisen puolustustahtonsa motiiveita ennakkoon melko vähän. Tämä seikka ei käy ilmi haastatteluaineistosta, koska sen ilmeneminen haastattelutilanteessa oli non-verbaalista ja on näin ollen vain tutkijan henkilökohtainen havainto. Ennen kaikkea non-verbaalinen ilmaisu oli miettimistä hyvin pitkään sekä vastaamista kysymykseen siten, että haluttiin vastaukselle lisää miettimisaikaa.

Reserviläiset vastasivat edellä mainittuun avoimeen kysymykseen muun muassa sanomalla: ”Aika pahan kysymyksen heitit, täytyypä vähän miettiä.” Tämän kaltaiset kommentit olisi luonnollisesti voinut myös kirjata osaksi haastatteluaineistosta nousevia indikaattoreita. Kyseiset kommentit eivät kuitenkaan vastaa varsinaisiin tutkimuskysymyksiin ja siksi ne päätet-

tiin jättää koodauksen ulkopuolelle. Riippumatta siitä, ettei yksikään haastateltava vastannut edellä esitettyyn kysymykseen jäsennellysti ilman miettimistä, oli heidän vastauksistaan löydettävissä tietoa juuri niistä tekijöistä, jotka vaikuttavat heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa.

Jokaisen haastattelun lopussa reserviläisille annettiin vielä mahdollisuus täydentää keskustelua. Jokaiselta haastateltavalta kysyttiin, oliko näillä mielessään vielä joitakin keskustelemattomia asioita, jotka vaikuttavat heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa. Tämän kysymyksen vastaukset noudattelivat ensimmäisenä esitetyn avoimen kysymyksen vastauksia, eikä yhdelläkään reserviläisellä ollut täydennettävää aiemmin antamiinsa vastauksiin.

Yksi tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksistä oli: Mitkä tekijät vaikuttavat reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Tuon kysymyksen vastaukseksi voidaan nähdä haastatteluaineiston analyysin tuloksena muodostuneet ydinkategoriat, jotka ovat:

- Yksilön kykyjen ja itsevarmuuden sekä joukon suorituskyvyn ja Puolustusvoimien nykytilan vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
- Joukkohengen- ja kiinteyden vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
- Puolustusvoimiin ja sen henkilöstöön liittyvät kokemukset koko asevelvollisuusajana sekä niiden vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
- Toiminnan mielekkääksi kokemisen vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
- Reserviläiskirjeen vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
- Suomen ja maailman tapahtumien sekä niihin liittyvän julkisen keskustelun vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
- Puolustusvoimien kansainvälisen toiminnan vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
- Yhteiskunnan määräysten asettamien vaatimusten ja yksilön velvollisuudentunnon vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
- Lähi- ja kaveripiirien vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
- Työn, opiskelun ja ansioiden turvaamisen vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
- Abstraktien tekijöiden vaikutukset.

Edellä mainitut ydinkategoriat ovat haastatteluaineistosta esille nousseiden indikaattoreiden koodauksen lopputulos ja toimivat osaltaan vastauksina ensimmäiseen alatutkimuskysymyk-

seen. Ydinkategorioita ei kuitenkaan sellaisenaan voida pitää tämän tutkimuksen ainoina tuloksina, vaan omalta osaltaan tulokset kokoavina yleistyksinä. Samalla on huomioitava, että ydinkategorioiden sisällöt eivät kaikilta osin vaikuta reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon ainakaan tahtoa muuttavasti, vaan ovat vaikutuksiltaan neutraaleita.

Vaikka ydinkategoriat ovatkin aineistolle tehdyn koodauksen lopputulos ja siten vastaus tutkimuksen ensimmäiseen alatutkimuskysymykseen, ovat ne syntyneet osittain tutkijan ennalta laatiman haastattelurungon vuoksi, joskin niiden sisällöt ovat täysin tutkijasta riippumattomia reserviläisten vastauksia. Toisaalta, ydinkategoriat eivät myöskään vastaa kuin ensimmäiseen alatutkimuskysymykseen. Reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon perusteellisempi ymmärtäminen ja tutkimuskysymyksiin vastaaminen edellyttää siis ydinkategorioiden sisällön syvällisempää tarkastelua.

6.2. Henkilökohtaisen puolustustahdon motiivien vaikutustavat

Ydinkategorioita syvällisempi tarkastelu auttaa vastamaan tämän tutkimuksen toiseen alatutkimuskysymykseen: Miten mainitut tekijät vaikuttavat reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon? Toiseen alatutkimuskysymykseen vastaamiseksi täytyy tarkastella erityisesti sitä, miten haastatteluissa esille tulleet motiivit vaikuttavat reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Karkeasti jaoteltuna voidaan ajatella, että vaikutukset reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon ovat positiivisia, neutraaleita tai negatiivisia. Tämä ei kuitenkaan kerro riittävän täsmällisesti, mitä noiden vaikutustapojen taustalla on.

Vain pieni osa reserviläisten esille tuomista henkilökohtaisen puolustustahdon vaikutuksista oli negatiivisia. Selvästi suurin osa vastauksista taas sisälsi positiivisia tekijöitä, jotka vaikuttivat myös henkilökohtaiseen puolustustahtoon positiivisesti. Kuitenkin osa positiivistenkin tekijöiden vaikutuksista oli henkilökohtaisen puolustustahdon kannalta neutraaleita. Näin ollen reserviläisten vastausten perusteella vaikutukset heidän henkilökohtaiseen puolustustahdoonsa jakautuvat kolmenlaisiin vaikutuksiin. Nämä vaikutukset olivat joko positiivisia, neutraaleita tai negatiivisia. Edellä kuvatun perusteella on huomioitava, että taustalla vaikuttavat tekijät eivät kuitenkaan aina ole vastaavalla tavalla positiivisia, neutraaleita tai negatiivisia.

Esimerkiksi positiivisella kokemuksella ei välttämättä ole henkilökohtaiseen puolustustahtoon positiivista vaikutusta, vaan positiivisen kokemuksen vaikutus voi olla myös neutraali. Tämän syyksi voitaneen nähdä se, että positiivinen kokemus on vain osa kokonaisuutta, eikä näin ollen kykene yksin muuttamaan kokonaisvaikutusta positiiviseksi. Toisaalta myös negatiiviset kokemukset saattavat vaikuttaa reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon vain neut-

raalisti. Neutraalit kokemukset sen sijaan eivät näyttäisi vaikuttavan reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon positiivisesti tai negatiivisesti, vaan vaikutukset jäävät neutraaleiksi.

Kaiken kaikkiaan reserviläisten mainitsemat motiivit vaikuttivat henkilökohtaiseen puolustustahtoon joko neutraalisti tai positiivisesti. Joukossa oli kuitenkin muutamia mainintoja, jotka toivat esille myös mahdollisia negatiivisia vaikutuksia.

Negatiivisesti reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon oli vaikuttanut esimerkiksi varusmiesaikainen kouluttaja, joka oli motivoinut varusmiehiä vain rangaistuksen pelolla. Tämän johdosta reserviläiset kokivat, että heidän motivaationsa laski ja vaikutti henkilökohtaiseen puolustustahtoon jopa negatiivisesti. On huomioitava, että kyseessä on varusmiesaikainen kokemus, jolla saattaa olla vaikutusta vain varusmiesaikaiseen puolustustahtoon. Toisaalta, asiasta maininnut reserviläinen muisti asian edelleen hyvin, joten saattaa olla, että varusmiesaikaisella kokemuksella on vaikutusta jopa pitkälle reserviaikaan.

Kouluttajiin liittyviä negatiivisia indikaattoreita haastatteluaineistosta ilmeni vain yksi. Kokonaisuuteen suhteutettuna kouluttajista johtuva negatiivisten kokemusten määrä koski siis vain yhtä haastateltua reserviläistä, eikä näin ollen edusta suuren joukon kokemusta.

Henkilökuntaan liittyvien positiivisten vaikutusten osalta reserviläiset toivat esille muun muassa kouluttajien esimerkillisyyden ja motivointitaidot. Tarkasteltaessa reserviläisten vastauksista esille nousevia henkilökuntaan liittyviä vastauksia, voidaan päätellä, että henkilökunnalla on kaiken kaikkiaan ollut reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon varsin positiivinen vaikutus. Tämä on havaintona hyvin tärkeä, koska se auttaa ymmärtämään kuinka suuri merkitys sillä on, että asevelvolliset saavat henkilökunnasta positiivisia kokemuksia koko asevelvollisuuden ajan. Tällöin voitaneen ainakin osittain välttää negatiiviset vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon.

Edellä mainitun henkilökuntaan liittyvän negatiivisen vaikutuksen lisäksi negatiivisia vaikutuksia reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon oli aiheuttanut myös varusmiesaikaiset varusmiesjohtajat. Negatiivisina tekijöinä reserviläiset toivat esille varusmiesjohtajat, joihin ei saanut riittävän henkilökohtaista kontaktia. Tällöin kyseisen varusmiesjohtajan ei koettu vaikuttavan henkilökohtaiseen puolustustahoon positiivisesti, vaan vaikutus oli neutraali.

Kokonaisuudessaan haastateltujen reserviläisten varusmiesaikaiset kokemukset omista varusmiesjohtajistaan olivat kuitenkin positiivisia. Suurin osa varusmiesjohtajista oli koettu asiallisiksi ja huumorintajuisiksi johtajiksi, jotka perustelivat tehtävät asiat riittävän hyvin. Näiden positiivisten kokemusten vuoksi varusmiesjohtajien vaikutus haastateltujen reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon oli positiivinen.

Edellä mainitut kokemukset varusmiesjohtajista liittyvät luonnollisesti varusmies aikaan. Siksi voidaankin kenties kyseenalaistaa, voiko varusmiesaikainen kokemus enää ylipäättään vaikuttaa vielä reservissä. Silti on huomioitava, että asia tuli esille reserviläisen mainitsemana, joten varusmies aikaisten kokemusten vaikutusta reserviläisten kokemuksiin ei ainakaan tämän tutkimuksen perusteella voida kieltää. Sen sijaan varusmiesaikana koettujen tapahtumien reservi aikaan ulottuvia vaikutuksia on pidettävä mahdollisina.

Yksi reserviläisten mukaan henkilökohtaiseen puolustustahtoon negatiivisesti vaikuttava tekijä on tilanne, jossa jollakin perheenjäsenistä on vakava sairaus, joka voi johtaa kuolemaan hyvin lyhyen ajan sisällä. Myös perheessä lähiaikoina koettu kuolemantapaus ja sen käsitteleminen voi reserviläisten mukaan vaikuttaa henkilökohtaiseen puolustustahtoon. On syytä huomioida, että edellä mainitut tapaukset eivät olleet haastatellun reserviläisen sen hetkessä tilanteessa akuutteja, vaan kyseiset reserviläiset toivat ne esille mahdollisina negatiivisina tekijöinä. Sen sijaan yksi reserviläinen toi esille, sen hetkisen perhetilanteensa vaikuttavan hänen henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa negatiivisesti. Syynä tähän oli, että kyseisellä reserviläisellä oli pieniä lapsia, joista huolehtimisen tämä koki sillä hetkellä tärkeämmäksi kuin kertausharjoitukseen osallistumisen. Osaltaan kyseisen reserviläisen ajatuksiin vaikutti lasten pärjäämisen lisäksi huoli lasten äidin kokemasta työtaakasta, kun tämä hoitaa lapsia yksin.

Tarkasteltaessa suurempaa kokonaisuutta, voidaan todeta, että perhetilanteen vaikutus reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon jää lopulta neutraaliksi. Tämä johtunee siitä, että perhetilanteen koetaan olevan vain osa kokonaisuutta, eikä siten vaikuta henkilökohtaiseen puolustustahtoon niin paljon, että se heikkenisi. Toisaalta täytyy ymmärtää, että niille yksittäisille reserviläisille, jotka toivat esille perheeseen liittyviä negatiivisia vaikutuksia, on perhetilanteen vaikutus henkilökohtaiseen puolustustahtoon hyvin voimakas. Tämä puolestaan johtunee siitä, että perheessä on kyse kaikkein lähimmistä ihmisistä, joiden hyvinvoinnista kyseiset reserviläiset kantavat enemmän huolta, kuin mistään muusta asiasta.

Yhtenä henkilökohtaiseen puolustustahtoon negatiivisesti vaikuttavana tekijänä reserviläiset mainitsivat opinnot. Moniin opintoihin liittyy kuulusteluja ja opintosuorituksia, jotka ovat kyseisen opintovuoden aikana ainutkertaisia. Niistä poissa oleminen voi vaikuttaa opiskelijan valmistumisen lykkääntymiseen jopa vuotta myöhemmäksi. Mikäli kertausharjoitus estää osallistumisen kyseiseen ainutkertaiseen suoritukseen ja siten lykkää opiskelijan valmistumista, on sillä reserviläisten mielestä negatiivinen vaikutus henkilökohtaiseen puolustustahtoon.

Tutkimuksen haastatteluaineiston perusteella muutamien henkilökohtaiseen puolustustahtoon negatiivisesti vaikuttavien tekijöiden lisäksi aineistosta oli löydettävissä paljon vaikutuksiltaan neutraaleita tekijöitä. Haastatteluaineiston koodauksen myötä reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon neutraaleiksi tekijöiksi osoittautuivat ennen kaikkea ulkoiset tekijät. Puolustusvoimien toiminta yleisesti niin ulkomailla kuin kotimaassa tai Suomen osallistuminen kriisinhallintaoperaatioihin eivät näyttäneet vaikuttavan reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon.

Julkinen keskustelu muun muassa erilaisista reserviläisiä koskevista lakivalmisteluista, Puolustusvoimien lähettämä reserviläiskirje sekä sotilasvalan sisältö koettiin vaikutuksiltaan neutraaleiksi. Myös lähipiirin vaikutus oli vaikutukseltaan neutraali. Kaveripiirin sekä työpaikan tai työnantajan osalta vaikutukset reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon jakautuivat hyvin selvästi kahteen osaan. Noin puolet haastatelluista reserviläisistä kokivat kaveripiirin ja työn vaikutukset neutraaleina, kun toinen puoli koki, että vaikutus henkilökohtaiseen puolustustahtoon oli positiivinen.

Julkiseen keskusteluun liittyen reserviläiset kokivat uutisoinnin vaikutusten olevan pääosin neutraaleita. Poikkeuksen tähän näytti tekevän Ukrainan sota, jonka reserviläiset kokivat pääosin henkilökohtaista puolustustahtoa parantavaksi tekijäksi. Ukrainan sodan myötä suurin osa haastatelluista reserviläisistä oli alkanut ajattelemaan, että vastaavan kaltainen sota on mahdollinen myös Suomessa. Tämän vuoksi he kokivat, että heidän tulee olla valmiita puolustamaan Suomea. Tämä puolestaan vaikutti reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon paranemiseen.

Tarkasteltaessa muita reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon positiivisesti vaikuttavia tekijöitä, nousevat selkeimmin esille reserviläisten halu nähdä oma ja joukkonsa osaamisen taso sekä halu osallistua toimintaan, jossa kuuluu omaksi koettuun joukkoon. Myös varusmiespalveluksessa ja kertausharjoituksissa tehtävien asioiden mielekkääksi kokemisella on reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon kannalta suuri merkitys. Samalla reserviläiset

voivat tuntea, etteivät ole poissa perheidensä luota turhaan. Tähän liittyen reserviläisille on myös tärkeää kyetä pitämään yhteyttä läheisiinsä kertausharjoitusten aikana. Mielekkyyteen vaikuttaa tämän tutkimuksen perusteella liittyvän poikkeusolojen tehtävän sijoittaminen tuttuun joukkoon, ja tehtävään, jossa saa hyödyntää omaa osaamistaan. Lisäksi reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon kehittämisen kannalta on tärkeää, että he pääsevät vaikuttamaan oman tehtävänsä ja joukkonsa toimintatapoihin ja niiden kehittämiseen. Samalla reserviläiset kokivat, että henkilökunnan heitä kohtaan osoittama luottamus parantaa heidän henkilökohtaista puolustustahtoaan.

Edellä mainittujen reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon positiivisesti vaikuttavien tekijöiden lisäksi reserviläiset toivat esille abstrakteja tekijöitä, jotka vaikuttavat heihin. Tarkasteltaessa näitä reserviläisten abstrakteja ja vakaumuksellisia henkilökohtaisen puolustustahdon motiiveita, voidaan nähdä, että suurin osa esille nousseista indikaattoreista liittyvät jollakin tavalla siihen, että reserviläiset haluavat olla osa jotain suurempaa ja merkityksellistä kokonaisuutta. Nämä abstraktit tekijät olivat tekijöitä, joita reserviläiset eivät osanneet tarkemmin selittää, vaan tunne niiden merkityksestä vaikutti perustuvan jonkinlaiseen intuitioon tai alitajuntaan.

6.3. Taustan vaikutus reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon muutoksiin

Tässä alaluvussa vertaillaan tämän tutkimuksen haastatteluaineistosta esille nousseita henkilökohtaisen puolustustahdon motiiveita reserviläisten taustatietoihin. Samalla kyetään vastaamaan tämän tutkimuksen kolmanteen alatutkimuskysymykseen (Ovatko reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon motiivit erilaiset, mikäli heidän taustansa on erilainen kuin muilla reserviläisillä?) sekä neljänteen alatutkimuskysymykseen (Miten reserviläisten taustan eroavaisuudet mahdollisesti vaikuttavat heidän henkilökohtaisen puolustustahtonsa motiiveihin?). Tarkoituksena ei ole suoraan verrata haastateltuja reserviläisiä toisiinsa, vaan ainoastaan osoittaa minkälaisia vaikutuksia reserviläisten taustoilla on heidän henkilökohtaisen puolustustahtonsa motiiveihin.

Kuten aiemmin on tuotu esille, kysyttiin haastateltavien reserviläisten taustatietoina henkilöstöryhmää ja sotilasarvoa, ikää, siviilikoulutusta ja työtehtävää, perhetaustaa sekä kertausharjoitusten määrää. Tarkasteltaessa haastatteluaineistosta esille nousseita henkilökohtaisen puolustustahdon motiiveita, ja verrattaessa niitä edellä mainittuihin reserviläisten taustatietoihin, ei motiiveista löytynyt juurikaan eroavaisuuksia, jotka olisivat selitettävissä taustatietojen eroavaisuuksilla.

Yhtenä haastateltujen reserviläisten taustan eroavaisuuteen liittyvänä eroavaisuutena havaittiin, että yksi miehistöön kuuluva reserviläinen ei tuonut esille yhtään motiivia, joka olisi liittynyt hänen henkilökohtaiseen osaamiseensa tai omien taitojensa nykytilan havaitsemiseen ja kehittämiseen. Muilta osin hän toi vastauksissaan esille samankaltaisia asioita, kuin muutkin haastateltavat. Kaikki muut haastateltavat puolestaan toivat esille henkilökohtaiseen osaamiseen liittyviä motiiveita haastattelun alussa esitetyn avoimen kysymyksen vastauksena. Kyseinen miehistön jäsen poikkesi muista vastaajista myös siviilikoulutuksensa ja perhetaustansa puolesta. Tämän tutkimuksen perusteella ei kuitenkaan voida osoittaa, että kyseisen miehistöön kuuluvan reserviläisen pieneltä osin poikkeava vastaus olisi selitettävissä hänen henkilöstöryhmällään, siviilikoulutuksellaan tai perhetilanteellaan. Tätä voidaan perustella muun muassa sillä, että myös kaikkien muiden haastateltavien taustoissa oli täysin vastaavanlaisia eroavaisuuksia, mutta niissä tapauksissa haastatteluaineistosta ei silti ilmennyt eroavaisuuksia henkilökohtaisen puolustustahdon motiiveissa.

Toisena henkilökohtaisen puolustustahdon motiiveihin liittyvänä haastateltavien taustan eroavaisuutena havaittiin, ettei yksi haastateltu aliupseeri tuonut esille yhtään motiivia, joka olisi liittynyt varusmiesaikaiseen tai aiempien kertausharjoitusten aikaisiin kokemuksiin. Muilta osin kyseisen aliupseerin havainnot henkilökohtaisen puolustustahdon motiiveista olivat samankaltaisia, kuin muilla haastatelluilla. Kyseisen reserviläisen kohdalla tämä tutkimus ei tuo vastausta siihen, johtuuko hänen muista haastatelluista poikkeava vastauksensa juuri hänen taustansa eroavaisuuksista. Vaikuttaa kuitenkin siltä, ettei kyseisen reserviläisen vastauksen eroavaisuus ole selitettävissä hänen taustansa eroavaisuuksilla.

Osaltaan aiempien kokemusten puuttuminen saattaa selittyä sillä, että kyseisen reserviläisen sijoitus oli muuttunut juuri ennen käynnissä ollutta kertausharjoitusta. Tämän vuoksi kyseisen reserviläisen palvelusta koskevat vastaukset liittyivät hänen mielestään vääränlaiseen sijoitukseen, eivätkä aiemmat kokemukset nousseet hänen ajatuksiinsa juuri haastatteluhetkellä.

Kokonaisuudessaan tämän tutkimuksen tutkimusaineistosta ei noussut esille reservin upseereiden ja aliupseereiden tai miehistön välisiä eroavaisuuksia. Kaikki henkilöstöryhmät pitivät kertausharjoituksia tärkeinä ja halusivat osallistua niihin yhtä paljon kuin muut henkilöstöryhmät. Tuloksissa on nähtävissä yksittäisiä poikkeamia henkilökohtaisen puolustustahdon osalta, kun verrataan reserviläisten yksilöllisiä vastauksia, mutta silloinkin vastauksen taustalla on ennen kaikkea reserviläisten sijoittaminen tuttuun joukkoon ja tehtävään, eikä niinkään se, kuuluuko kyseinen reserviläinen johtajistoon vai miehistöön. Myöskään muut taustatekijät

eivät näyttäneet vaikuttavan reserviläisten vastauksiin siten, että erilainen tausta merkitsisi erilaista näkemystä henkilökohtaisesta puolustustahdosta.

6.4. Yhteenveto ja kehittäminen

Kokonaisuudessaan tämän tutkimuksen haastatteluaineiston perusteella voidaan todeta, että reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon muodostamisen, ylläpitämisen ja kehittämisen tärkeimpiä tekijöitä ovat henkilökunnan ja varusmiesajastaisten johtajien asiallinen, ammatitaitoinen ja esimerkillinen toiminta. Näihin tekijöihin liittyy innostuneisuus, omistautuminen ja tehtävien asioiden perusteiden kertominen. Tällöin koulutettavat voivat kokea itsensä ja joukon tekemät asiat mielekkäiksi. Myös koulutettavien asevelvollisten osaamisen hyödyntäminen niin poikkeusolojen sijoituksissa kuin tehtäväsisältöjen toteuttamisessa yhdessä asevelvollisille osoitetun luottamuksen kanssa ovat tekijöitä, joilla reserviläisten henkilökohtaista puolustustahto saadaan muodostettua, ylläpidettyä ja kehitettyä.

Edellä mainitun kokonaisuuden lisäksi on huomioitava, että lähes kaikki reserviläisten esiin tuomat henkilökohtaisen puolustustahdon motiivit liittyvät asioihin, jotka ovat reserviläisille henkilökohtaisia kokemuksia. Joukon suoriutuminen tehtävistään, Puolustusvoimien toiminta kokonaisuudessaan tai yhteiskuntaan liittyvät tekijät eivät juurikaan vaikuttaneet reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Sen sijaan reserviläisten henkilökohtaiset kokemukset Puolustusvoimista ja sen toiminnan mielekkyydestä ovat reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon kannalta erittäin merkityksellisiä. Myös kertausharjoituksen ajankohta ja pituus vaikutti reserviläisten tahtoon osallistua kyseiseen kertausharjoitukseen. He kokivat, että muun elämän kannalta liian usein toistuvat kertausharjoitukset saattaisivat jopa laskea henkilökohtaista puolustustahtoa.

Yhtenä johtopäätöksenä voitaneen pitää myös sitä, että reserviläisten vastausten perusteella he eivät kenties ole miettineet henkilökohtaisen puolustustahdonsa motiiveita kovin syvällisesti, vaan käsittelivät kyseisiä asioita itsekkin ensimmäistä kertaa tätä tutkimusta varten toteutettujen haastatteluiden aikana. Toisaalta tämän kaltaisen vaikutelman yhtenä syynä voi olla aiemmin mainittu motiivin määritelmä, jonka mukaan motiivi on sellainen syy, joka ei ole ilmeinen tai näkyvässä.¹⁴⁹ Tämä selittää ainakin osittain myös tämän tutkimuksen haastatteluaineistosta esille nousseet henkilökohtaisen puolustustahdon abstraktit tekijät.

Tämän tutkimuksen tärkeimmät johtopäätökset liittyvät siihen, mitä reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon liittyvät motiivit ovat ja miten ne vaikuttavat henkilökohtaiseen

¹⁴⁹ Oxfordin yliopiston sanakirja. http://www.oxforddictionaries.com/us/definition/american_english/motive

puolustustahtoon. Ainakin tämän tutkimuksen perusteella reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon kehittämiseksi on tärkeää, että henkilökohtaiseen puolustustahtoon negatiivisesti vaikuttavat tekijät saadaan minimoitua mahdollisesti jopa Puolustusvoimien toimenpiteillä.

On itsestään selvää, ettei Puolustusvoimat kykene vaikuttamaan kaikkiin henkilökohtaisen puolustustahdon motiiveihin, koska monet niistä liittyvät reserviläisten elämään Puolustusvoimien ulkopuolella, eikä niitä kaikkia voida huomioida varsinkaan silloin, kun Puolustusvoimien tehtävien täyttäminen edellyttää reserviläisten saamista kertausharjoituksiin.

Tämän tutkimuksen haastattelussa haastateltavilta kysyttiin myös heidän arviotaan henkilökohtaisen puolustustahdonsa mahdollisesta muuttumisesta tilanteessa, jossa Suomi joutuisi alemman tason kriisiin tai sotaan. Haastateltavat kokivat pääosin, ettei heidän puolustustahdonsa poikkeusoloissa poikkeaisi normaalioloissa vallitsevasta tahdosta, vaan säilyisi vähintään samantasoisena. Antamissaan vastauksissa jokainen haastateltu reserviläinen kertoi, ettei mahdollinen sota todennäköisesti vaikuttaisi heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa. Sen vuoksi, ettei tässä tutkimuksessa ollut mahdollisuutta tarkastella kyseisten reserviläisten mielipidettä poikkeusoloissa, ei nyt haastateltujen reserviläisten ajatuksia siitä voida pitää varmana tietona.

Henkilökohtaisen puolustustahdon muuttumattomuutta normaali- ja poikkeusolojen välillä voidaan toki pitää ihanteellisena tavoitteena silloin, kun henkilökohtainen puolustustahto on korkealla, mutta kuitenkin sen näyttäminen toteen normaalioloissa on käytännössä mahdotonta. Näin ollen sitä ei voida reserviläisten omista mielipiteistä riippumatta näyttää toteen myöskään tässä tutkimuksessa. Toisaalta, sitä ei tämän tutkimuksen perusteella kyetä myöskään kiistämään.

Aiemmin esitettyihin tutkimuskysymyksiin vastaamisen lisäksi yhdeksi tämän tutkimuksen tavoitteista asetettiin tutkimuksen alussa, että tutkimuksen tuloksia ja johtopäätöksiä voitaisiin hyödyntää Puolustusvoimissa kertausharjoituksissa, mutta mahdollisesti myös varusmiespalveluksen aikana. Tutkimusaineistosta nousseiden tulosten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon voidaan vaikuttaa jo varusmiesaikana. Tutkimustulokset osoittavat, että varusmiesaikaiset kokemukset voivat vaikuttaa reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon vielä pitkän reserviajan jälkeenkin. Ennen kaikkea tutkimusaineistosta nousee esille henkilökunnan ja varusmiesjohtajien toiminnan vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Tärkeimpinä kaikkien johtajien toimintaan liitty-

vinä tekijöinä ovat mielekkäiden ja asianmukaisten tehtävien tekeminen, niiden tekemisen perustelut sekä johtajien oma esimerkki ja innostuneisuus.

Tässä tutkimuksessa ei verrata nyt esille nousseita tuloksia asevelvollisten varusmiesaikaiseen maanpuolustustahtoon, mutta nyt haastateltujen reserviläisten vastauksista on nähtävissä, että ainakin henkilökohtainen puolustustahto on heidän osaltaan hyvä. Tämän perusteella ei kuitenkaan voida tehdä johtopäätöksiä siitä, onko kyseisten reserviläisten maanpuolustustahto laskenut varusmiespalveluksen aikana tai sen vaikutuksesta, koska kyseistä asiaa ei haastateltujen aikana sellaisenaan selvitetty. Toisaalta useissa reserviläisten vastauksissa nousi esille heidän saamansa positiiviset kokemukset varusmiespalveluksesta, jolla oli näin ollen positiivinen vaikutus ainakin nyt haastateltujen reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon.

Kenties selkein tätä tutkimusta varten haastateltujen reserviläisten esille tuoma henkilökohtaiseen puolustustahtoon positiivisesti vaikuttava tekijä oli halu palvella niiden reserviläisten kanssa, jotka olivat tuttuja joko varusmiespalveluksesta tai aiemmista kertausharjoituksista. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon kannalta on tärkeää, että sijoittaminen poikkeusolojen tehtäviin tehdään joukkokokonaisuutena tai siten, että ainakin osa samaan joukkoon sijoitettavista reserviläisistä on myös aiemmin palvelut samassa joukossa. Sijoittamisen osalta on toki huomioitava Puolustusvoimien etu ja sijoitettava henkilöitä Puolustusvoimien tarpeen mukaan, mutta samalla tulee huomioida sen mahdolliset vaikutukset reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Aiemmin yhdessä palvelleita reserviläisiä ei siis tule sijoittaa eri joukkoihin ilman selkeää perustetta.

Aiemmin tässä tutkimuksessa mainitut Puolustusvoimain ylipäällikkö Mannerheimin sanat koti, uskonto ja isänmaa voidaan nähdä osittain nousevan esille myös tämän tutkimuksen haastatteluaineistosta. Reserviläiset eivät maininneet kyseisiä sanoja kertaakaan sellaisenaan, mutta haastatteluaineistoa ja siitä johdettuja tuloksia tarkasteltaessa voidaan tehdä johtopäätös, että koti ja isänmaa nousevat reserviläisten vastauksista esille. Sen sijaan uskontoa tai siihen viittavia tekijöitä reserviläisten vastauksissa ei ilmennyt lainkaan. On huomioitava, etteivät koti ja isänmaa yksinään muodosta reserviläisten henkilökohtaista puolustustahtoa, vaan ovat osa sitä kokonaisuutta, joka vaikuttaa reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon.

Tarkasteltaessa kotia, uskontoa ja isänmaata tämän tutkimuksen tulosten perusteella, voidaan nähdä, että reserviläisille kotia edustaa heidän nykyinen perhe, jolla on henkilökohtaiselle puolustustahdolle suuri merkitys. Tutkimustulosten perusteella asioiden ollessa kotona hyvin,

on myös henkilökohtainen puolustustahto parempi, kuin tilanteessa, jossa reserviläinen haluaisi olla kotonaan esimerkiksi hoitamassa pieniä lapsiaan. Nykyiseen perheeseen verrattuna muulla lähipiirillä ei vaikuttanut olevan yhtä suurta merkitystä reserviläisten henkilökohtaiselle puolustustahdolle.

Reserviläiset eivät maininneet sanaa isänmaa muulloin, kuin haastattelun lopussa siitä kysyttäessä. Kuitenkin reserviläisten vastauksista oli löydettävissä viitteitä Suomen, isänmaan puolustamiseen. Erityisesti tämä tuli esille henkilökohtaisen puolustustahdon abstraktien tekijöiden yhteydessä.

Yksi tämän tutkimuksen johtopäätöksistä liittyy reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon kehittämiseen. Tutkimuksen aiemmassa osassa on esitelty niitä kehittämis ehdotuksia, joita reserviläiset toivat esille haastatteluiden yhteydessä. Nämä kehittämis ehdotukset vastaavat tämän tutkimuksen viidenteen alatutkimuskysymykseen: Mitä reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon kehittämiseksi voidaan heidän mielestään tehdä?

Tutkimusaineiston perusteella reserviläiset kaipaavat selvästi eniten kehittämistä tiedottamiseen Puolustusvoimilta reserviläisille. Ennen kaikkea tiedottamistarve liittyy poikkeusolojen sijoitusten muuttumisesta tiedottamiseen sekä mahdollisuuteen tarkastaa oma sijoituksensa nykyistä helpommin. Sijoittamiseen liittyen reserviläiset kokivat tarpeelliseksi huomioida heidän osaamisensa nykyistä paremmin. Lisäksi myös kertausharjoitusten ohjelmasta, kertausharjoituksiin valmistautumisesta reserviläiset tarvitsevat tietoa itselleen sopivana aikana esimerkiksi jostakin tietoturvalisäisestä verkkopalvelusta tarkastamalla.

Laajemmin ajateltuna reserviläiset kokivat, että kaikkien reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon kehittämiseksi Puolustusvoimien tulee tiedottaa koko kansaa reservin ja Puolustusvoimien toiminnasta nykyistä enemmän. Myös Puolustusvoimien resurssien, kuten puolustusbudjetin kasvattaminen nostaisivat reserviläisten henkilökohtaista puolustustahtoa. Näissä kahdessa kehittämis ehdotuksessa on havaittavissa kokonaisuus, jonka käsittelyllä voi olla suuri merkitys reserviläisten henkilökohtaiselle puolustustahdolle.

Puolustusministeriön ja Puolustusvoimien toteuttaman tiedotuskampanjan tai jatkuvan tiedotusprosessin kautta kansalaisille saadaan jaettua lisää tietoa, joka voi pidemmällä aikajaksolla vaikuttaa positiivisesti myös Puolustusvoimien resursseihin, kun tiedottamisen kautta kansalaisille ja poliitikoille mahdollistetaan oikeanlainen ja realistinen käsitys Puolustusvoimien toiminnan edellyttämien resurssien tarpeesta. Toki jo tällä hetkellä poliitikoille jaetaan paljon

tietoa Puolustusvoimien toiminnasta ja mahdollistetaan tiettyjen resurssien käyttöön saaminen, mutta resurssien tehokkaaseen käyttämiseen tarvittavalle puolustustahtoiselle reserville ja yhteiskunnalle tulee jakaa riittävästi totuudenmukaista tietoa, jotta reserviläisten henkilökohtaista puolustustahtoa voidaan kehittää myös siten.

7. POHDINTA, KRITIIKKI JA JATKOTUTKIMUSTARPEET

7.1. Tutkimusprosessin ja -tulosten pohdintaa

Tämän tutkimuksen tutkimusprosessi oli kokonaisuudessaan melko katkonainen. Katkonaisuus ei sinänsä ole este tutkimuksen tekemiselle, mutta aiheuttaa jopa useiden viikkojen taukojen jälkeen jatkuvalle prosessille haasteita. Tämä on vaikeuttanut orientoitumista tutkimuksen sen hetkiseen vaiheeseen jokaisen tutkimusjakson alussa. Kahden vuoden ajalle rakentunut tutkimusprosessi ei siis ole ollut tutkimuksen etenemisen kannalta paras mahdollinen. Toisaalta tämän kaltainen hajautettu tutkimusprosessi on antanut mahdollisuuden pohtia tutkimusaiheeseen liittyviä ajatuksia rauhassa, jolloin tutkimuksen eteenpäin saattamisesta ei ole näin ollen syntynyt liian väkinäistä.

On huomioitava, että tutkimuksen eteenpäin saattamiseksi olennaisimman ajanjakson ollessa kevät-talvella ja keväällä 2017, olisi tuon ajanjakson yksittäiset tutkimusviikot yhdistämällä päästy tehokkaampaan työskentelyyn. Nyt toteutettu tapa katkaisi tutkimusjakson liian nopeasti sen jälkeen, kun kyseiseen tutkimusvaiheeseen oli orientoitunut. Nämä tekijät ovat kuitenkin tutkimus- ja tutkijakohtaisia, eikä niitä tällaisenaan voida laajentaa koskemaan kaikkia vastaavaa tutkimusta tekeviä koskeviksi. Kokonaisuutena ei voida siis sanoa, että ajallisesti tietyllä tavalla toteutettu tutkimusprosessi toimisi toista tapaa paremmin, koska erilaisille tutkimusprojekteille sopii toisistaan poikkeavat aikataulut.

Tutkimusprosessin käynnistyessä tutkimusaiheen perustiedot on selvitettävä mahdollisimman nopeasti. On selvitettävä, mitä kyseisestä aiheesta on aiemmin tutkittu. Tällöin kyetään hyvisä ajoin ymmärtämään, mitä asioita kulloinkin käsillä olevassa tutkimuksessa kannattaa tutkia. On siis kyse siitä, mitä kyseisen tutkimuksen tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset ovat. Tässä tutkimuksessa tutkimusprosessin alkuvaiheen haasteena oli muodostaa selkeä käsitys siitä, mitä tarkalleen ottaen aletaan tutkia. Tämän vuoksi tutkimusprosessin alussa perehdyttiin sekä motiiveita että motivaatiota käsitteleviin tutkimuksiin. Ennen kaikkea tällä perehtymisellä pyrittiin selvittämään, mitä eroa motiivi- ja motivaatio-käsitteillä on. Tuon perehtymisen kautta päädyttiin siihen, että tutkittava kohde ei ole reserviläisten motivaatio, vaan motiivit. Samalla saatiin tietoa mahdollisista aihepiiriä koskevista lähteistä.

Lisätarkennusta edellä mainittuun tutkimuskohteeseen toi perehtyminen maanpuolustustahdosta tehtyyn tutkimukseen. Tutkimusprosessin alussa tarkasteltavana kohteena pidettiin re-

serviläisten maanpuolustustahtoa, mutta aiempaan tutkimukseen perehtymisen myötä tutkimuskohteeksi osoittautui reserviläisten henkilökohtainen puolustustahto.

Tutkimusaiheen tarkennuttua reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon motiiveihin, kyettiin tiedonhankintakeinoksi valitsemaan haastattelut, joista saatu aineisto analysoitiin Grounded Theory -menetelmällä. Analysoidusta aineistosta tuotettiin tutkimuksen tulokset ja niistä edelleen johtopäätöksiä tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi ja tutkimusongelman ratkaisemiseksi. Voidaan todeta, että edellä kuvattu tutkimusprosessin kokonaisuus oli toimiva, vaikka prosessin jatkuessa tiedonhankinta menetelmiin ja aineiston analysointimenetelmiin päätettiin tehdä muutoksia. Tutkimusprosessin toimivuutta voidaan perustella sillä, että kaikkiin tutkimuskysymyksiin kyettiin hankkimaan vastaukset, joiden myötä tutkimusongelma saatiin ratkaistua. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on myös tärkeää huomata, että tämän tutkimus muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden, jossa jokaisella osalla on merkitystä tutkimuksen muille osille. Lisäksi tutkimuksen eri vaiheet on nähtävissä tässä tutkimusraportista, jossa on tuotu esille tutkimuksen eri vaiheet ja niiden toteutus sekä koottu ne yhteiseksi kokonaisuudeksi.

Yhtenä haasteena tämän tutkimusprosessin aikana olivat tutkimusaiheeseen liittyvän käsitteistön ja käsitteiden käytön vaihtelevuus. Esimerkiksi maanpuolustustahto-käsitettä käytettiin ajoittain kuvaamaan yhteiskunnallista tahtoa ja toisaalta se ymmärrettiin tahdoksi puolustautua aseellisesti. Kaiken kaikkiaan maanpuolustustahdon ja sen lähikäsitteiden määrittely oli tämän tutkimuksen toteuttamisen kannalta erittäin tärkeää.

Aiempien opinnäytetöiden osalta myös käsitteet motiivi ja motivaatio tuntuivat sekoittuvan toisiinsa, vaikka niiden määrittely ja poikkeavuus toisistaan on nähtävissä alan tutkimuksesta jo vuosikymmenien takaa. Selittävänä tekijänä tälle sekoittumiselle voi olla, että erityisesti aloitteleva tutkija kohdistaa näkökulmansa kapeasti katsoen vain itse määrittämiinsä käsitteisiin, mutta ei huomaa tarkastella asiaa laajemmin tai tarkastelee käsitteitä liian kapealta alueelta. Tällöin käytettyjen käsitteiden tausta ja suhde muihin käsitteisiin jää tarkastelussa vaajaaksi.

Vaikka kaikille käsitteille ei kenties ole edes tarvetta tulla määritellyksi hyvin tarkasti, vaikeuttaa tarkan ja yhtäläisen määrittelyn puuttuminen tutkimuksen tekemistä jonkin verran. Toisaalta on huomioitava, että tarkan määrittelyn puuttuminen antaa tutkijalle mahdollisuuden itse tuoda esille, mitä hän tutkimuksessaan tarkoittaa eri käsitteillä. Tällöin hän ei sitoudu aiemmin määritettyihin käsitteisiin liian paljon, vaan pystyy käyttämään tutkimuksessaan

mahdollisimman tarkoituksenmukaisia käsitteitä. Tällöinkin täytyy kuitenkin ymmärtää, että monille käsitteille on olemassa tietynlaiset merkitykset, joita ei ilman asianmukaisia perusteita voida muuttaa täysin aiemmasta poikkeaviksi.

Oikeanlaisen käsitteiden määrittelyn tekemiseksi täytyy tutkimuksen lähteiden olla sopivia. Tässä tutkimuksessa käytettiin runsaasti lähteitä, jotka olivat tutkimuksia, opinnäytetöitä, sanakirjoja sekä pieneltä osin myös tutkimukseen perustuvia oppikirjoja. Selkeästi suurimman osuuden lähteistä muodostivat aiemmat tutkimukset ja tutkimusmetodeita käsittelevät teokset. Lähteiden osalta oli havaittavissa, että erityisesti tutkimusmetodeita käsittelevät lähteet kuvasivat samoja menetelmiä toisistaan poikkeavilla esitystavoilla. Tämä hankaloitti tutkimusmenetelmien ja erityisesti tutkimuksen luotettavuuteen ja toistettavuuteen liittyvää arviointia. Jokaisessa päällekkäisyyttä aiheuttaneessa tilanteessa pyrittiin kuitenkin valitsemaan yksi päälähte, jonka sisältöjä muilla lähteillä pyrittiin mahdollisuuksien mukaan tukemaan.

Toisaalta jotkut lähteet kuvasivat esimerkiksi Grounded Theory -menetelmän kritiikin hyvin selkeästi, jonka vuoksi tämän tutkimuksen arviointi oli kohtalaisen helppoa. Toki tässä on huomioitava, että esimerkiksi tämän tutkimuksen ajallisten rajoitteiden vuoksi kaikkiin kritiikissä esitettyihin tekijöihin ei kyetty vaikuttamaan. Kaiken kaikkiaan tämän tutkimuksen lähteet muodostavat tutkimusaihetta käsittelevän laajan kokonaisuuden, jonka voidaan katsoa olevan melko sopiva tämän tutkimuksen toteuttamiseen.

Tutkimustulosten muodostumisen osalta tulee huomioda, että kaikki haastateltavat olivat vapaaehtoisia osallistumaan tutkimukseen. Vapaaehtoisuus perustui Maavoimien esikunnan tutkijalle asettamaan vaatimukseen, joka esitettiin tutkimuslupan myöntämisen yhteydessä¹⁵⁰. Näin ollen vapaaehtoisuus kyettiin huomioimaan jo ennen haastatteluiden aloittamista, eikä se varsinaisessa haastatteluvaiheessa aiheuttanut ongelmaa. Huomionarvoista vapaaehtoisuudessa on kuitenkin se, että vapaaehtoisuus saattaa vaikuttaa tutkimustuloksiin tavalla, joka ei tämän tutkimuksen yhteydessä käynyt ilmi. Tulokset saattavat olla puolustustahdon osalta myönteisempiä tai kielteisempiä kuin tutkimuksessa, jossa haastateltavat valitaan satunnaisesti ja sisältää sekä vapaaehtoisia että ei-vapaaehtoisia haastateltavia.

Vapaaehtoisten haastateltavien mahdollinen vaikutus tutkimustuloksiin ei sinänsä tee tutkimuksesta tai sen tuloksista epäluotettavia, mutta tuloksia tarkasteltaessa tulee ymmärtää, että tutkimustulokset kertovat vain vapaaehtoisesti haastatteluun osallistuvien reserviläisten puolustustahdosta. Näin ollen tutkimustuloksia ei voida yleistää kaikkia reserviläisiä koskeviksi.

¹⁵⁰ Tutkimuslupapäätös MM9265 2016.

Muutoinkin tämän tutkimuksen tulokset voidaan liittää vain siihen joukkoon, jossa haastattelut on tehty.

Käsitellessään yksilön maailmankuvaa ja ihmiskuvaa Rauste-von Wright ym. (2003) tuovat esille, että yhteiskunta pyrkii vaikuttamaan yksilöihin jatkuvasti muun muassa lakisääteisellä koulutuksella. Haasteelliseksi asian tekee se, että ennen yhteiskunnan määrittämään koulutusjärjestelmään päätymistään jokaiselle on jo muodostunut omanlaisensa käsitys maailmasta ja siinä vaikuttavista asioista. Tämän vuoksi voi siis olla hankalaa muuttaa yksilön maailmankuvaa, vaikka siihen koulutuksella ja yhteiskunnan eri toimijoiden vuorovaikutuksella uudenlaisia merkityksiä kenties luodaankin.¹⁵¹ Luonnollisesti yhteiskunta vaikuttaa yksilöön myös ennen virallisen koulutuksen alkamista, joten myös varhaislapsuudella on merkitystä yksilön aikuisiän käsityksille, vaikka vaikutukset varsinaisiin motiiveihin olisikin vähäistä.

Yksilön motiivien ja maailmankuvan kohtalaisen pysyvyyden tuo esille myös aiemmin mainittu Reiss (2000), joka perustelee motiivien pysyvyyttä niiden sidonnaisuudella pääosin geeniperimään. Tällöin motiiveihin on vaikea vaikuttaa ulkopuolelta.¹⁵² Reiss ei kuitenkaan tarkoita, että motiiveihin vaikuttaminen olisi täysin mahdotonta. Tämä antaa yhteiskunnalle ja erilaisille yhteisöille edes jonkinlaisen mahdollisuuden vaikuttaa siihen kuuluviin ihmisiin.

Vaikka edellä kuvattu yhteiskunnan ja sen eri toimijoiden vaikutus yksilöön onkin alun perin tarkasteltu koulutuksen näkökulmasta, voidaan sen ajatella vaikuttavan yksilöön myös muissa yhteyksissä. Siksi on tärkeää huomata, että reserviläisten käsitykset ja motiivit henkilökohtaisen puolustustahdon taustalla voivat syntyä samanlaisen mekanismin kautta. Näin ollen voidaan ajatella, että reserviläisten käsitykset henkilökohtaisesta puolustustahdostaan ja siihen vaikuttavista tekijöistä pohjautuvat lapsuuden havaintoihin. Sen jälkeen eri tekijät ovat vaikuttaneet reserviläisiin, jotka kaikkien kokemustensa ja havaintojensa perusteella ovat luoneet itselleen ne yhteiskuntaa ja itseään koskevat käsitykset, jotka heillä nykyisin on.

Tarkasteltaessa reserviläisten vastauksia haastattelussa esitettiin henkilökohtaiseen puolustustahtoon mahdollisesti vaikuttaviin tekijöihin, tulee kiinnittää huomiota eroihin yksilöiden itselleen asettamien tavoitteiden eroavaisuudessa ja sen vaikutukseen yksilöiden mielipiteisiin. Ulkopuolisten on todennäköisesti vaikeampaa vaikuttaa niihin yksilöihin, jotka ovat asettaneet itselleen päämääriä ja tavoitteita, joilla on heikompi luonne ja ovat heikommin sitoutu-

¹⁵¹ Rauste-von Wright ym. 2003, 40.

¹⁵² Reiss 2000, 22–25. Käännös: tutkija.

neita omiin päämääriinsä. Niihin yksilöihin, jotka eivät ole asettaneet itselleen päämääriä ja tavoitteita, on todennäköisesti helpompaa vaikuttaa ulkopuolelta.

Edellä esitettyyn perustuen on mahdollista, että joihinkin reserviläisiin ja heidän vastauksiinsa voi vaikuttaa jonkun muun henkilön mielipide, joka ei vastaa haastattelun reserviläisen omaa todellista mielipidettä. Toisaalta haastattelun yhteydessä saadun vaikutelman mukaan reserviläisten vastaukset olivat johdonmukaisia ja ristiriidattomia, joka puoltaa sitä seikkaa, että reserviläiset vastasivat aidosti oman mielipiteensä mukaisesti. Johdonmukaisuuden ja aitouden vaikutelman reserviläisten vastauksissa sai aikaan se, että haastattelun aikana esitetyt jatkokesymykset ja vastaväitteet tai esille tuodut uudet näkökulmat, eivät aiheuttaneet reserviläisissä häkeltymistä tai mielipiteen muutoksia. Sen sijaan reserviläiset vaan pystyivät omasta vastauksesta poikkeavan kommentin jälkeen analysoimaan mainittuja asioita loogisesti ja kykenivät argumentoimaan oman mielipiteensä hyvin.

Reserviläisten haastatteluvastauksissa toistui useita kertoja heidän tahtonsa tulla sijoitetuksi tuttuun joukkoon. Reserviläiset toivoivat sijoittamiseen vaikuttavan myös heidän siviiliosaimisensa. He kokivat tämän kaltaisen sijoittamisen vaikuttavan positiivisesti heidän henkilökohtaiseen puolustustahtoonsa.

Vuonna 2017 julkaistussa uusimmassa Valtioneuvoston puolustusselonteossa todetaan, että ”Reserviläisten osaamista hyödynnetään nykyistä paremmin poikkeusolojen joukoissa.”¹⁵³ Tällaisen sekä reserviläisten että Puolustusvoimien kaipaamaan osaamisen hyödyntämiseen liittyen olisi tärkeää, että kaikkien reserviläisten päivitetty koulutus- ja osaamistiedot saataisiin Puolustusvoimien käyttöön. Osaltaan Puolustusvoimat pyrki tällaiseen tietojen päivittämiseen reserviläiskirjeen yhteydessä, mutta reserviläishaastatteluiden perusteella kaikki reserviläiset eivät olleet ilmoittaneet Puolustusvoimille muuttuneita tietojaan. Toisaalta reserviläiskirje ei velvoittanut tietojen päivittämiseen, vaan siinä vain mainittiin mahdollisuudesta päivittää tiedot. Tämän vuoksi reserviläisiä tulisi velvoittaa tietojen päivittämiseen tai vaihtoehtoisesti mahdollistaa Puolustusvoimille asevelvollisten koulutustietojen saaminen.

Reserviläiset toivat haastatteluiden aikana esille, että haluaisivat hyödyntää erilaisia verkkopalveluita, joista he saisivat tietoa kouluttautumismahdollisuuksista, tulevien harjoitusten perehtymismateriaalista sekä omista poikkeusolojen tehtävistään. Tähän liittyen uusimmassa Valtioneuvoston puolustusselonteossa todetaan seuraavaa: ”Asevelvollisten asioiden hoidossa

¹⁵³ Valtioneuvoston puolustusselonteko 2017, 27.

hyödynnetään digitaalisia palveluja”¹⁵⁴. Tämän toteuttaminen olisi edellä mainitun reserviläisten mielipiteenkin mukaan tärkeää. Sen vuoksi on hyvä, että kyseinen asia on Valtioneuvoston puolustusselonteossa tuotu esille. Reserviläisten esille tuomaan verkkopalveluiden tarpeeseen liittyen Valtioneuvoston puolustusselonteossa todetaan myös seuraavaa: ”Varusmieskoulutusta kehitetään kustannustietoisesti vastaamaan muuttuneita valmiusvaatimuksia ja hyödyntämällä muun muassa verkko-, virtuaali- ja simulointijärjestelmiä”¹⁵⁵. Riippumatta siitä, että näiden mainittujen järjestelmien kehittäminen mainitaan ainoastaan varusmieskoulutukseen liittyen, tulisi niiden kehittämisessä huomioida myös reserviläiset. Henkilökohtaisen puolustustahdon kannalta onkin tärkeää, että kehittämisessä huomioidaan kaikki asevelvolliset.

Kuten jo tämän tutkimuksen johdannossa todettiin, käsittelee Puolustusministeriön strateginen suunnitelma osaltaan maanpuolustustahtoa. Suunnitelman perusteella ”maanpuolustustahtoon vaikutetaan etenkin lisäämällä kansalaisten ymmärrystä sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävistä ja merkityksestä yhteiskunnalle”¹⁵⁶. Juuri tällaiseen kansalaisten ymmärrystä lisäävään tiedottamiseen viittasivat tätä tutkimusta varten haastatellut reserviläiset. Vastaavanlaista tiedottamisen ja viestinnän hyödyntämistä on käsitelty myös Valtanen (1954) diplomityössään. Valtasen tutkimuksessa tiedottamisen ja viestinnän keinoja on käsitelty hyvin laajasti niin menetelmien kuin kohteidenkin osalta.¹⁵⁷ Tämän kaltaisen tiedottamisen mahdollistamiseksi olisi tärkeää, että Puolustusministeriön strategisen suunnitelman sisällöistä laaditaan konkreettiset ja kattavat toimenpideohjeet, joiden avulla kansalaisten ymmärrykseen sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien ja tehtävistä kyetään täyttämään.

7.2. Tutkimuksen ja tutkimusprosessin reliabiliteetti ja validiteetti

Tutkimustulosten pysyvyyttä ja toistettavuutta kuvataan sanalla reliabiliteetti¹⁵⁸. Käytännössä reliabiliteetissa on siis kyse siitä, että mikäli aiemmin tehty tutkimus toistetaan samanlaisena, ovatko tutkimustulokset samanlaiset kuin aiemmin¹⁵⁹. Toisin sanoen reliabiliteetti kuvaa tutkimuksen luotettavuutta. Tässä tutkimuksessa haastatteluin toteutettu aineistonkeruu kohdistui tiettyyn joukkoon. Sen vuoksi ei voida ajatella, että toistettaessa tutkimus uudelleen samanlaisena, mutta eri joukolle, tutkimustulokset olisivat samanlaiset. Myöskään saman tutkimuksen toteuttaminen samalle joukolle, mutta eri haastattelijalla tai aineiston analysoijalla, ei todennäköisesti tuottaisi samanlaisia tutkimustuloksia, koska tutkijat, ihmiset, tulkitsevat asioita

¹⁵⁴ Valtioneuvoston puolustusselonteko 2017, 27.

¹⁵⁵ Valtioneuvoston puolustusselonteko 2017, 27.

¹⁵⁶ Puolustusministeriön strateginen suunnitelma, 9.

¹⁵⁷ Ks. Valtanen 1954, 114–125.

¹⁵⁸ Hirsjärvi ym. 1997, 231.

¹⁵⁹ Kananen 2010, 69.

toisistaan poikkeavalla tavalla¹⁶⁰. Sen sijaan kohdistettaessa tutkimus samanlaisena samaan joukkoon samalla haastattelijalla ja aineiston analysoijalla, olisivat tutkimustulokset todennäköisesti hyvin lähellä samanlaisia.

Tämän tutkimuksen osalta mahdollisen uuden tutkimuksen toteuttaminen samalle joukolle ja sen tuottamia samanlaisia tuloksia puoltaa myös se seikka, että tutkimustulokset osoittavat reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon olevan melko muuttumaton, eikä siihen ole varsinkaan lyhyessä ajassa helppo vaikuttaa. Tätä mielipiteiden pysyvyyttä tukee myös Reissin tutkimus, jonka perusteella suurin osa ihmisen perusmotiiveista ovat sidoksissa yksilön geeniperimään, eivätkä siksi muutu kovin nopeasti tai helposti.¹⁶¹ Näin ollen tämän tutkimuksen kaltaisessa uudessa tutkimuksessa tulokset olisivat todennäköisesti melko samanlaiset kuin tässä tutkimuksessa. Voidaan siis todeta, että toteutettaessa tämä tutkimus uudestaan samalle joukolle, on tutkimuksen reliabiliteetti suurella todennäköisyydellä hyvä.

Yleisesti ajatellaan, että kvantitatiivinen tutkimus tuottaa luotettavaa ja toistettavissa olevaa tutkimustietoa, joka on melko pinnallista. Kvalitatiivisen tutkimuksen tuotteena puolestaan saadaan syvällisempää tutkimustietoa, mutta sen yleistettävyys on vaikeaa.¹⁶² Toisaalta tulee huomioida, ettei laadullista tutkimusta välttämättä kyetä koskaan toistamaan sellaisenaan, koska jokainen laadullinen tutkimus on ainutkertainen. Tähän ei välttämättä vaikuta se, että tutkimuksen eri osat kuvaillaan tarkasti, koska edes sen avulla ei päästä siihen, että kaikki tutkijat saisivat aikaan samanlaisia tuloksia. Tähän voidaan pitää syynä sitä, että kaikki tutkijat ovat yksilöitä ja heillä on erilaiset taustatiedot tutkittavasta kohteesta.¹⁶³ Myös tämän tutkimuksen osalta edellä kuvattuja seikkoja voidaan pitää samanlaisina, mikä aiheuttaa kysymyksen siitä, voiko tämänkään tutkimus olla reliaabeli, koska edustaa laadullista tutkimusta.

Yhtenä tämän tutkimuksen reliabiliteettiin vaikuttavana tekijänä voidaan pitää tutkimushaastatteluiden onnistumista. Kuten tutkimuksessa on aiemmin tuotu esille, oli reserviläisten antamat avoimet vastaukset melko suppeita. Tämän johdosta haastattelussa käytettiin paljon tutkijan ennalta luomaa haastattelurunkoa, johon oli koottu mahdollisia reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikuttavia teemoja. Sen vuoksi, että haastattelurunkoa jouduttiin hyödyntämään, eivätkä haastatteluvastaukset muodostuneet täysin reserviläisten avoimista vastauksista, voitaneen kyseenalaistaa haastatteluiden onnistuminen. Samalla on kuitenkin huomioitava, että reserviläisten kanssa käytyjen keskustelujen sisällöt olivat jatkuvasti hyvin

¹⁶⁰ Kananen 2010, 70.

¹⁶¹ Reiss 2000, 22–23. Käännös: tutkija.

¹⁶² Alasuutari 2014, 231.

¹⁶³ Vilka 2005, 159

lähellä haastattelurungon teemoja, mutta se ei johtunut ainoastaan haastattelurungosta, vaan reserviläiset toivat itse esille niitä asioita, joita haastattelurungosta oli valmistauduttu hyödyntämään. Näin ollen ei voida siis ajatella, että avoimen haastattelun muuttuminen paikoin lähemmäksi teemahaastattelua, olisi välttämättä vaikuttanut haastatteluaineiston muodostumiseen niin paljon, että tutkimustulokset olisivat muuttuneet toisenlaisiksi kuin täysin onnistuneella avoimella haastattelulla.

Yksi tämän tutkimuksen yleistettävyyden haaste on, että haastatteluaineiston koodauksen myötä yksityiskohtaisista vastauksista poimitaan tutkijan näkemyksen mukaan merkitsevät indikaattorit, joista kootaan yhä yleisemmän tason kategorioita¹⁶⁴. Tämän johdosta tutkimustulokset muuttuvat hyvin yleiselle tasolle, joka ei välttämättä enää kuvaa kaikkien haastateltujen yksilöiden mielipidettä tutkitusta asiasta.

Tämän tutkimuksen osalta edellä kuvattu haastatteluaineiston koodaaminen yleiselle tasolle ei hävitä haastatteluaineiston yksityiskohtia näkymättömiin. Koodauksella kyetään tuomaan esille ne kokonaisuudet, jotka vaikuttavat reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon. Samalla koodauksen eteneminen on kuitenkin esitetty omassa luvussaan, mikä mahdollistaa koodauksen tarkastelun taaksepäin kohti yksityiskohtia. Yksittäiset indikaattorit tässä tutkimuksessa on esitetty liitteenä 3 olevassa analyysitaulukossa, jonka avulla kyetään tarkastelemaan tutkimustulosten perusteena olevaa haastatteluaineistoa aina yksittäiseen reserviläisen vastaukseen saakka. Tähän liittyen on huomattava, että indikaattorit on kirjattu analyysitaulukkoon siinä muodossa kuin haastateltavat ovat ne esille tuoneet.

Tutkimuksen validiteetilla tarkoitetaan sitä, mitataanko tutkimuksella sitä, mitä on ollut tarkoitus. Validiteetin yksi osa ulkoinen validiteetti, jolla kuvataan sitä, onko tutkimuksella saadut tutkimustulokset yleistettävissä¹⁶⁵. Tässä tutkimuksessa haastateltavien kohtalaisen pienen määrän vuoksi tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä nyt haastatellun joukon ulkopuolelle. Sen sijaan tämän tutkimuksen osalta voidaan ainoastaan arvioida sitä, onko nyt saatuja tuloksia mahdollista yleistää koskemaan myös muita kertausharjoituksia. Lähtökohtaisesti nyt saatujen tulosten perusteella voidaan arvioida vain haastattelun kohteena olevaa joukkoa, joten tulosten ja johtopäätösten yleistäminen koskemaan muita joukkoja olisi jokseenkin kyseenalaista.

¹⁶⁴ Alasuutari 2014, 237.

¹⁶⁵ Hirsjärvi ym. 1997, 231. Ks. myös Sarajärvi & Tuomi 2009, 136 ja Kananen 2010, 69.

Tutkimukseen kokonaisuudessaan vaikuttava puolueettomuus on tutkimuksen luotettavuuden kannalta tärkeä tekijä. Tutkijan ollessa osa tutkittavaa joukkoa tai edustaessa samoja arvoja tai näkemyksiä kuin tutkittavat, saattaa tutkimuksen luotettavuus heiketä¹⁶⁶. Tässä tutkimuksessa tätä ongelmaa ei ilmennyt, koska tutkija oli tutkittavan joukon ulkopuolelta, eikä tuntenut haastateltavia tai heidän taustaansa ennalta. Tutkija ei myöskään ollut muodostanut tarkkaa ennakkokäsitystä siitä, minkälaisia vastauksia hän toivoo saavansa. Sen sijaan tutkija keräsi aineiston avoimesti ja ilman ennakko-oletuksia keskustelunomaisesti tuoden esille erilaisia näkemyksiä haastateltavien vastausten lisäksi.

Varton (1992) mukaan tutkimuksen luotettavuus laadullisessa tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että tutkimuskohde ja sitä käsittelevä tulkittu aineisto sopivat yhteen, eikä aineistosta muodostettuun teoriaan ole kohdistunut satunnaisia tai epäolennaisia tekijöitä¹⁶⁷. Yksi osa tätä tutkimuksen johdonmukaisuutta on, että tutkimuksen eri vaiheissa on viitattu aiempaan tutkimukseen ja pyritty siten pitämään tutkimus muihin tutkimuksiin liittyvänä osana, joka muodostaa osan tutkimusaiheen kokonaisuudesta¹⁶⁸. Eskola ja Suoranta (2000) puolestaan toteavat tutkimusprosessin luotettavuuden syntyvän siitä, vastaavatko tutkijan tekemät tulkinnot niitä käsityksiä, joita tutkittavalla on¹⁶⁹. Tässä tutkimuksessa edellä mainitut tekijät on pyritty huomioimaan tutkimuksen alusta alkaen. Tutkimusprosessin kaikkiin vaiheisiin on johdettu sisällöt aiemmin toteutetuista vaiheista, jotta tutkimus olisi johdonmukainen. Juuri tällä on pyritty pääsemään siihen, että tutkimuksen eri osat tukevat toisiaan ja muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden.

Edellä mainittu yhtenäinen kokonaisuus muodostuu siten, että johdannossa esitellään suomalaista yhteiskuntaa ja Puolustusvoimia koskevat maanpuolustustahtoon liittyvät perusteet ja vaatimukset. Sen jälkeen perustellaan miten ja miksi tähän tutkimusaiheeseen on päädytty sekä tarkastellaan aiempia tutkimuksia, joiden perusteella luodaan tämän tutkimuksen tutkimuskysymykset. Seuraavana tarkastellaan tutkimuksen keskeisimpiä käsitteitä, joilla luodaan ymmärrys tutkimuksen seuraaville osille. Näiden tarkasteluiden jälkeen esitellään tutkimusmenetelmät ja kerrotaan, miten tämä tutkimus toteutetaan tutkimuksen aiempien osioiden pohjalta. Lopuksi käsitellään haastatteluaineiston analyysi ja sen perusteella tehdyt johtopäätökset, jotka toimivat perusteina jatkotutkimuksille yhdessä muiden tutkimuksen aikana ilmenneiden jatkotutkimustarpeiden kanssa.

¹⁶⁶ Vilka 2005, 160.

¹⁶⁷ Vilka 2005, 158.

¹⁶⁸ Alasuutari 2014, 245 – 247.

¹⁶⁹ Vilka 2005, 158.

Myös Janesick (2000) toteaa, että laadullisen tutkimuksen ydinasioita ovat kuvaukset tapahtumista, henkilöistä ja paikoista. Hänen mukaansa validius, eli pätevyys tuo esille, onko jonkin asian kuvaus ja siihen liitetty selitys ja tulkinta yhteensopivia ja onko kuvaus kyetty selittämään luotettavasti.¹⁷⁰

7.3. Tutkimusmenetelmän soveltuvuus ja käyttö tässä tutkimuksessa

Perusteita siihen, miksi tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valittiin haastattelu, on käsitelty tutkimuksen alaluvussa 4.4. Nuo havainnot on tehty ennen haastatteluiden toteuttamista, mutta ne osoittautuivat myös haastatteluiden toteuttamisen yhteydessä oikeiksi. Haastattelu soveltui tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi erittäin hyvin. Sen avulla reserviläisten vastauksista saatiin kyselyä laajemmat. Kuten aiemmin jo todettiin, on haastattelussa mahdollista tarkentaa sekä kysymyksiä että vastauksia, mikäli joku osapuoli sitä haluaa. Tässä tutkimuksessa tuota ominaisuutta hyödynnettiin ja sen avulla vastauksista saatiin laajoja. Osittain haastattelun haasteeksi osoittautui se, että reserviläisten vastaukset eivät aina vastanneet suoraan kysymyksiin, vaan kiertelivät vastauksen taustoissa ja osin jopa täysin eri asioissa.

Yhtenä kritiikkinä tätä tutkimusta kohtaan voidaan esittää, etteivät haastateltuja reserviläisiä ollut ennen haastattelutilannetta perehdytetty haastattelun aiheeseen kovin paljon. Reserviläisiä tiedotettiin yhteisesti ennen haastatteluiden alkua suullisesti. Tällöin heille kerrottiin tutkimuksen perustiedot sekä haastattelun aihe. Aiheeseen johdattelemiseksi tiedottaminen olisi voitu tehdä jo aiemmin, jolloin reserviläisille olisi jäänyt enemmän aikaa valmistautua haastatteluun sekä miettiä vastauksiaan valmiiksi. Osa reserviläisistä olisi voinut myös keskustella muiden kanssa omista ajatuksistaan ennakkoon ja siten jäsentää ajatuksiaan. Riskinä tässä toteutuksessa olisi tosin ollut, että jonkun reserviläisen ajatukset olisivat saattaneet muuttua ennen haastattelua käydyn keskustelun myötä. Tämä puolestaan olisi saattanut johtaa siihen, ettei kyseiseltä reserviläiseltä olisi saatu haastattelussa hänen todellista mielipidettään, vaan hänen mielipiteeseensä mahdollisesti vaikuttanut jonkun muun mielipide.

Rostila (1991) on tuonut esille joitakin Grounded Theory -tutkimuksiin liittyviä ongelmia, jotka saattavat heikentää tutkimusten luotettavuutta. Ensimmäisenä Rostila mainitsee, että Grounded Theory -tutkimusten tuloksia on vaikea todistaa kiistattomasti. Tämän Rostila kuitenkin toteaa liittyvän siihen, ettei Grounded Theory menetelmän avulla pyritäkään todentamaan tuloksia, vaan luomaan kokonaan uusi teoria.¹⁷¹

¹⁷⁰ Hirsjärvi ym. 1997, 232.

¹⁷¹ Metsämuuronen 2008, 28.

Edellä mainitut perustelut tulosten kiistattomuuden puuttumiselle ovat yhtäläillä valideja myös tässä tutkimuksessa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on muodostaa teoria siitä, mitkä ovat reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon vaikuttavia motiiveita ja miten ne vaikuttavat reserviläisten ajatuksiin. Silti on huomioitava, että tämän kaltaisessa tutkimuksessa ja erityisesti Grounded Theory -menetelmällä tehtyyn analyysiin vaikuttaa aina tutkijan omat tulkinnat. Tulkinnat perustuvat muun muassa tutkijan kokemuksiin, odotuksiin ja näkemyksiin, jotka eivät yhdelläkään tutkijalla ole samat. Tämän vuoksi tutkimustulosten luotettavuus voidaan aina kyseenalaistaa, vaikka tutkimuksen tarkoituksena onkin uuden teorian luominen, eikä jonkun asian todentaminen. Toisaalta, voidaan ajatella, että tutkijan pitää kyetä todentamaan oman tutkimuksensa tulokset aukottomasti. Edelleen tutkimustulokset kuitenkin perustuvat tutkijan omiin tulkintoihin, eikä aukotonta todentamista ole mahdollista tehdä riippumatta siitä pyritäänkö todentamaan omia tutkimustuloksia vai jonkun muun aiemmin tutkiman asian todenperäisyyttä.

Toiseksi Grounded Theory -tutkimuksen kritiikin kohteeksi Rostila (1991) esittää, että Grounded Theory -tutkimuksen pitäisi perustua enemmän aiempaan teoriaan¹⁷². Tämän tutkimuksen pohjautuminen aiempaan teoriaan on hyvin hankalaa, koska tarkalleen vastaavasta aiheesta ei ole saatavilla aiempaa teoriaa. Aiemman teorian puuttumisesta huolimatta tämä tutkimus käsittelee kattavasti saman aihepiirin tutkimuksia ja pyrkii löytämään niistä taustaa tälle tutkimukselle. Tutkimuksessa selvitetään aiemman teorian perusteella myös keskeisimmät käsitteet, joita tässä tutkimuksessa käytetään. Näiden pohjalta voidaan todeta, että tässä tutkimuksessa aiempaa teoriaa käytetään niissä rajoissa, kun se on mahdollista ja tarpeellista. Näin ollen Rostilan esittämä kritiikki on perusteetonta ainakin tämän tutkimuksen osalta, vaikka edelleen onkin mahdollista kyseenalaistaa se, onko kaikki mahdollinen aiempi teoria hyödynnetty vai onko tutkija käyttänyt liikaa tulkintaa olemassa olevan teorian valinnassa.

Kolmantena kritiikkinä Grounded Theory -tutkimusta kohtaan Rostila (1991) mainitsee sen, ettei Grounded Theory tutkimuksessa kyetä aineistopohjaisuuden ja siitä johtuvan teoreettisuuden puutteen vuoksi yhdistämään makro- ja mikrotasoja¹⁷³.

Edellä esitetyn makro- ja mikrotasojen yhdistämisen mahdottomuus on sellaisenaan vaikea hahmottaa tässä tutkimuksessa. Haasteena on, ettei kritiikki määrittele, mitä makro- ja mikrotasot tarkoittavat. Eri tieteenaloilla on omia tarkennettuja määritelmiään makro- ja mikrotasojen suhteen.

¹⁷² Metsämuuronen 2008, 28.

¹⁷³ Metsämuuronen 2008, 28–29.

sojen määritelmistä, mutta karkeasti jaoteltuna niillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi yhteiskunnan eri tasoja. Tässä tutkimuksessa makro- ja mikrotasojen määrittely on yhtälailla haastavaa. Tämän tutkimuksen osalta, on kuitenkin mahdollista ajatella makrotason edustavan yhteiskuntaa ja sen järjestelmiä. Mikrotasolla voidaan puolestaan tarkoittaa yksilöä, eli reserviläistä ja hänen lähiympäristöään. Tällöin jaottelu on myös hyvin lähellä ihmistieteisiin pe-
rehtyvien tieteidenalojen jaottelua.

Vaikka edellisessä kappaleessa kuvattu jaottelu saattaakin vaikuttaa teennäiseltä ja tietoisesti tätä tutkimusta palvelemaan tehdyltä jaottelulta, on se tässä tutkimuksessa hyvin luonnollista. Tuo jaottelu vastaa suoraan Grounded Theory -tutkimuksiin kohdistuvaan kritiikkiin, koska reserviläisten haastatteluilla kerätyssä aineistossa nousevat esille niin mikro- kuin makrotasonkin tekijöitä, joiden yhdistävänä tekijänä on reserviläinen itse. On tietysti perusteltua väittää, ettei saman reserviläisen esille tuomat makro- ja mikrotason tekijät ole teoreettisesti perusteluja faktoja, mutta samalla tulee ymmärtää, ettei Grounded Theory -tutkimuksen ole tarkoitus todentaa tätä teoriaa, vaan luoda reserviläisten vastauksista uusi teoria.

Neljäntenä Rostila (1991) esittää, että Grounded Theory -tutkimuksissa käytetään liikaa arki-käsitteitä¹⁷⁴. Tässä tutkimuksessa tuo kritiikki on helppo ymmärtää, koska koko tutkimusai-
neisto on kerätty haastatteluilla tilanteessa, joka on tietoisesti pyritty luomaan mahdollisim-
man luonnolliseksi ja avoimeksi. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että keskustelutilanne pyrit-
tiin pitämään rentona, eikä siihen tarkoituksellisesti tuotu tietynlaisia kaavoja ja käsitteitä. Näin ollen haastateltavat reserviläiset saivat käyttää juuri niitä termejä, jotka parhaiten kuva-
sivat heidän ajatuksiaan haastattelun aikana käsitellyistä asioista. Lisäksi tulee huomioida, että
toimintaympäristö, jossa haastattelut toteutettiin, oli Puolustusvoimien toteuttama harjoitus,
joissa on aina mukana kyseiselle harjoitusjoukolle ominaiset keskustelutavat ja omanlaisensa
slangi.

Edellisessä kappaleessa kuvattujen syiden perusteella on selvää, etteivät tässä tutkimuksessa
käytetyt käsitteet ole teoreettisia ja analyttisesti pohdittuja. Toki käytetyt käsitteet perustuvat
aiempiin tutkimuksiin, mutta käsitteitä ei tässä tutkimuksessa ole teoretisoitu aiemmin kuvat-
tua enempää. Tämä seikka liittyy Rostilan (1991) mainitsemaan ongelmaan, ettei Grounded
Theory -tutkimus pohjautu aiempaan teoriaan.¹⁷⁵ Tämän tutkimuksen osalta näissä molem-
missa kritiikin kohteissa on kuitenkin tutkimuksen toteuttamisen kannalta tärkeämpää, että
hyödynnetään mahdollisimman paljon tutkimuksen kohteesta kerättyä aineistoa, sen sijaan,

¹⁷⁴ Metsämuuronen 2008, 29.

¹⁷⁵ Metsämuuronen 2008, 28.

että hyödynnettäisiin vain aiempaa teoriaa. Lisäksi on huomioitava, että Grounded Theory -tutkimuksissa juuri aineistolle on annettava paljon painoarvoa, jotta uutta teoriaa pystytään luomaan. Tämän tutkimuksen osalta on huomioitava myös, ettei tutkimus perustu kokonaan haastatteluaineistoon, vaan tutkimuksen taustalla on hyödynnetty aiempaa tutkimusta erityisesti käsitteiden määrittelyssä.

Viidentenä kritiikin kohteena Rostila (1991) tuo esille sen, ettei Grounded Theory -tutkimusten tuloksia voida välttämättä soveltaa heti tutkimuksen valmistuttua, koska tutkimuksen valmistumisaikaa ei Grounded Theory tutkimukselle tyypillisesti voida ennustaa¹⁷⁶. Tämä johtuu siitä, että Grounded Theory -tutkimukset rakentuvat yhä uudelleen toistuvan ja uusia näkökulmia etsivän analyysin tuotteena. Tässä tutkimuksessa tutkimuksen valmistumisen ajankohta on pääteltävissä tutkimuksen palauttamiselle käsketyn määräajan vuoksi. Näin ollen Puolustusvoimat voi periaatteessa valmistautua tutkimuksen tulosten hyödyntämiseen käytännössä heti tutkimuksen valmistuttua. Puolustusvoimien kannalta aikataulu on myös tutkimuksen eri osien valmistumisen osalta helppo suunnitella, koska tutkimusprosessin aikana toteutettavat seminaarit ohjaavat tutkimuksen edistymistä. Lisäksi kertausharjoituksiin sidotut reserviläisten haastatteluajataulut ohjaavat tutkimuksen etenemistä hyvin selkeästi.

Edellä mainittujen seikkojen vuoksi tutkimuksen vaikuttavuuden aikataulullinen kritiikki on tämän tutkimuksen osalta aiheutonta. Toisaalta, tarkkaan määrätty tutkimuksen palautusajan kohta saa aikaan sen, ettei Grounded Theory tutkimukselle tyypillistä toistuvia analyysivaiheita ole mahdollista toteuttaa loputtomiin, vaan tutkimus on laadittava valmiiksi yhden haastattelukierroksen sekä kolme kertaa toteutetun analyysikierroksen jälkeen. Tässä tutkimuksessa aikataulua ja sen asettamia rajoitteita ei voida pitää suurena ongelmana, koska käytettävissä oleva aika mahdollisti riittävän reserviläisten määrän haastattelemisen ja analyysin, sekä sen perusteella tehtävien johtopäätösten laatimisen. On totta, että tämän tutkimuksen menetelmänä käytettyyn Grounded Theoryyn kuuluu useat haastattelukierrokset, joilla haastatteluaineistoa syvennetään. Tämänkin tutkimuksen osalta useat haastattelukierrokset olisivat syventäneet aineistoa ja sen myötä tutkimustuloksia, mutta tutkimuksen palauttamiselle asetettu määräaika ei mahdollistanut samojen reserviläisten haastattelemista aiempien haastatteluiden aineiston analysoinnin perusteella syntyneiden kysymysten pohjalta.

Rostilan (1991) lisäksi myös Lonkila ja Silvonen (2002) ovat tuoneet esille yhden Grounded Theory -tutkimusten ongelman. Heidän mukaansa on huomionarvoista, että Grounded Theory -tutkimuksessa aineistosta ei voida löytää tuloksia ilman tutkijan vaikutusta. Käytännössä

¹⁷⁶ Metsämuuronen 2008, 29.

tämä tarkoittaa sitä, että aineiston analysoinnissa kaikki vaiheet ja aineiston tulkinta ovat täysin riippuvaisia tutkijan tiedostetuista ja tiedostamattomista oletuksista. Tämän seurauksena aineistosta voi nousta esiin epäolennaisia asioita tai pahimmillaan ei mitään.¹⁷⁷ Tämän vuoksi on tärkeää, ettei tutkija tee aineistosta johtopäätöksiä ennen kuin aineiston analysointi on tehty. Siksi onkin tärkeää, että tutkija kykenee tekemään aineistosta mahdollisimman objektiivisen analyysin. Tutkijan tulee pitää mielessä, mitkä asiat ovat tutkimuskysymyksiin vastaamisen kannalta olennaisia. Välttämättä tutkija ei kykene täysin pysyttämään omiin kokemuksiinsa perustuvien oletusten ulkopuolella, mutta silloinkin on tärkeää, että tutkija on avoin analyysin perusteella esiin nouseville näkökulmille ja on valmis muuttamaan omia käsityksiä tarvittaessa.

Tässä tutkimuksessa edellä mainittu tutkijan objektiivisuus oli osin haastavaa, koska haastatteluiden perusteella tutkijalle jäi tietty käsitys reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahoon vaikuttavista tekijöistä. Analyysin edetessä kävi kuitenkin ilmi, että monet haastatteluisissa muodostuneista ennakkokäsityksistä olivat liian pinnallisia, eivätkä ne antaneet reserviläisten vastauksista sitä käsitystä, joka niistä analyysin jälkeen oli löydettävissä. Tässä tapauksessa tutkijan ennakkokäsityksiä oli muutettava ja tutkimuksen tulosten käsittelyä muokattava vastaamaan analyysin tuottamia havaintoja. Tämä ei kuitenkaan tuottanut ongelmaa, vaan tulosten käsittelyä kyettiin muuttamaan.

Kokonaisuutena ajatellen voidaan todeta, että edellä esitetty kritiikki Grounded Theory menetelmää kohtaan on monin paikoin perusteltua, eikä kaikkiin kritiikissä esitettyihin asioihin ole mahdollista vastata aukottomasti. Samalla on kuitenkin ymmärrettävä, että Grounded Theory on menetelmä, jonka on tarkoitus olla joustava, eikä sen näin ollen tulekaan olla riippuvainen kaikista mahdollisista ulkopuolelta asetetuista rajoitteista.

Martikaisen ja Haverisen (2004) mukaan Grounded Theory -menetelmällä teoreettisesti oikeaoppisesti tehtyjen tutkimusten tunnuspiirteitä ovat:

- ”Tutkimuskohteena ovat yksilölliset kokemukset ja merkitysrakenteet tai sosiaalinen prosessi
- tutkimuksen tavoitteena on teorian luominen
- aineisto on kerätty teoreettisen otannan periaatteiden mukaisesti
- aineiston analysointi on toteutettu jatkuvan vertailun menetelmää käyttäen
- analyysin tuloksena määritellään ydinkategoria

¹⁷⁷ Metsämuuronen 2008, 29.

- aineiston analysoinnin jälkeen on laadittu substantiaaliset teorialat
- tutkimuksessa on kehitetty formaali teoria.”¹⁷⁸

Grounded Theory -tutkimukselle ominaisen piirteen, teoreettisen otannan, osuus jää tässä tutkimuksessa hieman vajaaksi. Tämä johtuu tutkimuksen valmistumiselle tarkasti asetetusta aikarajasta, joka ei mahdollistanut nyt toteutettua enempää haastatteluita aineiston hankkimiseksi. Hankitun haastatteluaineiston analyysissä kuitenkin käytettiin teoreettista otantaa, kun analyysin edetessä havaittiin aineistossa uusia indikaattoreita. Analyysin aikana esille nousseita uusia indikaattoreita hyödynnettiin ottamalla ne mukaan analyysiin, jotta haastatteluaineiston hyödyntäminen olisi mahdollisimman kattavaa. Tämän seurauksena analyysi oli alun perin suunniteltua pitkäkestoisempi, mutta mahdollisti aineiston laajemman hyödyntämisen aina siihen saakka kunnes kategoriat saturoituivat, eikä uusia indikaattoreita enää ilmennyt. Toisaalta analyysin aikana ilmenneiden uusien indikaattoreiden ottaminen mukaan jatkoanalyysiin, on tyypillistä tällaiselle tutkimukselle, jossa aineiston käsittely on induktiivinen. Edellä mainitun perusteella voidaan todeta, että Grounded Theory -tutkimukselle ominaiset teoreettisen otannan ja jatkuvan vertailun periaatteet toteutuvat tässä tutkimuksessa ulkoisten tekijöiden asettamiin rajoitteisiin nähden hyvin.¹⁷⁹

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että edellä käsitellyistä seikoista riippumatta tähän tutkimukseen valittujen tutkimusmenetelmien avulla saatiin hankittua vastaukset kaikkiin tutkimuskysymyksiin ja sen myötä tutkimusongelma saatiin ratkaistua. Näin ollen voidaan ajatella, että tutkimusmenetelmiksi valitut haastattelu ja Grounded Theory soveltuivat tämän tutkimuksen toteuttamiseen. Tässä luvussa aiemmin mainitun kritiikin lisäksi tähän tutkimukseen valittujen menetelmien käytössä ilmennyt suuria ongelmia, jotka olisivat vaikuttaneet tutkimustuloksiin.

7.4. Jatkotutkimus- ja kehittämistarpeita

Tämän tutkimuksen haastatteluiden perusteella reserviläisillä vaikuttaa olevan vahvat näkemykset siitä, minkälainen heidän henkilökohtainen puolustustahtonsa on ja mitkä tekijät siihen vaikuttaa. Reserviläisten ajatus siitä, etteivät ulkoiset tekijät vaikuta heihin, viittaa siihen, että kyseiset tekijät perustuvat jollakin tavalla heidän taustaansa. Yksi tämän tutkimuksen jatkotutkimusaihe voisikin olla näiden taustavaikuttajien syvällisempi tarkastelu. Voitaisiin tutkia, mitä nämä taustavaikuttajat ovat ja mikä niihin vaikuttaa. Tutkimuksen toteuttaminen

¹⁷⁸ Metsämuuronen 2008, 25.

¹⁷⁹ Charmaz 2010, 99–106. Käännös: tutkija. Ks. myös Sarajärvi & Tuomi 2009, 87–90.

esimerkiksi reserviläisten koti- ja koulukasvatukseen liittyvänä tarkasteluna voisi tuoda lisäsymmärrystä reserviläisten vankkojen mielipiteiden syistä.

Pääosa haastatelluista reserviläisistä ei nähnyt, että olisivat osallistuneet kertausharjoitukseen vain sen vuoksi, että osallistuminen perustuu lakisääteisesti kertausharjoituskäskyyn. Tämän seikan osalta olisi aiheellista tutkia asiaa jollakin luotettavalla tavalla. Tutkimuksen kohteena olisi se, osallistuisivatko reserviläiset todella samanlaisiin ja saman joukon kertausharjoituksiin, jos se ei perustuisi käskyyn. On toki ymmärrettävää, että kyseisenlaisen tutkimuksen toteuttaminen luotettavasti on miltei mahdotonta, vaikka itse harjoitusten toteuttaminen onkin sinänsä mahdollista. Miltei mahdottoman käskyperusteisiin harjoituksiin ja vapaaehtoiisiin harjoituksiin osallistumisen vertailusta tekee se, että harjoitusten ajankohta ja olosuhteet sekä reserviläisten elämäntilanne olisi mahdollista saada täysin toisiaan vastaaviksi. Tällöin harjoitusten ja niihin liittyvien tekijöiden tarkka vertaileminen luotettavasti on mahdotonta.

Aiemmin tässä tutkimuksessa mainittu reserviläiskysely voisi toimia yhdessä tämän tutkimuksen kanssa jonkinlaisena tutkimuskokonaisuutena. Samalla kyettäisiin hyödyntämään tutkimuksen luotettavuuteen liittyvää triangulaatiota¹⁸⁰ ja kenties tekemään uudenlaisia havaintoja ja johtopäätöksiä sekä tämän tutkimuksen aineistosta että reserviläiskyselyn vastauksista.¹⁸¹ Lisäksi voitaisiin tarkastella reserviläiskyselyn taustatietojen vaikutusta kyselyvastauksiin saman kyselyn muissa osissa.

Myös Hoikkalan, Ojajärven ja Tahvanaisen tutkimus, jossa he käsittelevät maanpuolustustahdon muutoksia sukupolvien välillä, on tutkimus, josta löytyy myös tähän tutkimukseen liittyviä tutkimustarpeita. Tässä tutkimuksessa reserviläisten vastauksista nousi esille perheen ja muiden henkilökohtaisten asioiden merkitys henkilökohtaisen puolustustahdon motiiveina. Hoikkala ym. puolestaan mainitsevat, että nuorten maanpuolustustahto liittyy nykyisin omaan elämäntapaan, itsenäisyyteen, kotimaahan, perheeseen ja ystäviin. Näiden tekijöiden vaikutusta reserviläisten henkilökohtaiseen puolustustahtoon voitaisiin jatkossa tutkia syvällisemmin.¹⁸²

Haluttaessa laajentaa tämän tutkimuksen aihetta enemmän yhteiskuntaa koskevaksi tutkimukseksi, yhtenä vaihtoehtona Valtasen (1954) tutkimuksen toistaminen. Tällöin tutkimusaihe ei kuitenkaan koskisi vain henkilökohtaista puolustustahtoa, vaan laajenisi yleiseen maan-

¹⁸⁰ Tässä yhteydessä triangulaatiolla tarkoitetaan metodologista triangulaatiota. Ks. Sarajärvi & Tuomi 2009, 144–145.

¹⁸¹ Sarajärvi & Tuomi 2009, 143–149.

¹⁸² Hoikkala ym. 2014, 6.

puolustustahtoon. Samalla saataisiin kuitenkin koottua laaja aineisto, joka vastaa Valtasen tutkimia asioita, mutta antaisi vastauksia nykypäivän kansalaisten ajatuksista. Tuon tutkimuksen tuloksia voitaisiin myöhemmin verrata Valtasen tutkimuksen tuloksiin, jolloin voitaisiin nähdä yli 60 vuoden aikana tapahtuneita muutoksia kansalaisten mielipiteissä.

Tämän tutkimuksen koskiessa reserviläisten henkilökohtaisen puolustustahdon motiiveita kokonaisuudessaan, voitaisiin itse kertausharjoitusten vaikutusta henkilökohtaiseen puolustustahtoon tarkastella syvällisemmin. Tässä tarkastelussa voitaisiin hyödyntää sekä tämän tutkimuksen tuloksia että Harisen ja Pentin (1986) tutkimusta, joka käsittelee kertausharjoituksen vaikutusta henkilökohtaiseen puolustustahtoon, josta Harinen ja Pentti tosin puhuvat haluna osallistua kertausharjoituksiin uudestaan. Myös tässä tapauksessa tutkimuksella voitaisiin hankkia tietoa Harisen ja Pentin tutkimien asioiden nykytilasta.

Tämän tutkimuksen käsitteiden määrittelyn yhteydessä mainittiin Reissin perusmotiivit. Reissin tutkimuksessa perusmotiivien sisältöä käsitellään yksityiskohtaisesti ja monipuolisesti jokaisen perusmotiivin osalta. Laajan käsittelyn lisäksi Reiss on koostanut perusmotiivien ydinsisällön tiiviiksi luetteloksi, josta käy ilmi, mitä kyseiset perusmotiivit yleisellä tasolla tarkoittavat.¹⁸³ Reissin mukaan kaikki mainitut perusmotiivit koskevat jokaista yksilöä, mutta niiden voimakkuus vaihtelee.¹⁸⁴

Reissin esittämät perusmotiivit ja niihin liittyvät yleiset pyrkimykset on esitetty seuraavassa taulukossa (Taulukko 14).

¹⁸³ Reiss 2000, 17–18, 20–21 ja 31. Käännös: tutkija.

¹⁸⁴ Reiss 2000, 20. Käännös: tutkija.

Taulukko 14. Yksilön 16 perusmotiivia¹⁸⁵

Perusmotiivi	Pyrkimykset, joihin motiivi liittyy
Valta	Vaikuttaminen muihin, saavutukset, pätevyys, johtajuus
Riippumattomuus	Vapaus, itsenäisyys, riippumattomuus muista
Uteliaisuus	Tiedon saaminen, totuus
Hyväksyntä	Hyväksynnän ja tunnustuksen saaminen, positiivinen minä-kuva
Järjestys	Puhtaus, vakaus, järjestys
Säästäminen	Asioiden kerääminen, omaisuuden hankkiminen
Kunnia	Lojaalius vanhempia ja perimää kohtaan, moraali
Idealismi	(Sosiaalinen) oikeudenmukaisuus
Sosiaaliset kontaktit	Tuttavuus, kumppanuus, ystävyys, hauskanpito
Perhe	Omien lasten kasvattaminen
Asema	Vauraus, sosiaalinen arvo, palkitseminen
Kosto	Hyvityksen saaminen, voittaminen
Romantiikka	Kauneus ja seksi
Syöminen	Ruoan hankkiminen ja kulutus
Ruumiillinen aktiivisuus	Lihasten harjoittaminen, fyysinen kunto
Rauhallisuus	Tunteiden levollisuus, turvallisuus

Tämä tutkimus ei käsitellyt Reissin (2000) mainitsemia perusmotiiveita yksityiskohtaisesti, mutta aineiston analyysin aikana kävi ilmi, että reserviläisten vastauksista on löydettävissä kohtia, jotka viittaavat näihin perusmotiiveihin. Sen vuoksi yksi jatkotutkimus voisi olla reserviläisten perusmotiivien voimakkuuden tutkiminen. Tutkimus voisi sisältää useita haastattelukierroksia, joiden aikana tutkija saa luotua haastateltaviin luottamuksen, jonka avulla keskusteluista tulee mahdollisimman syvällisiä. Tällöin voidaan saada käsitys siitä, mitkä Reissin mainitsemat perusmotiivit reserviläisillä painottuvat. Lisäksi voidaan havaita, onko painotuksissa eroja, jotka selittyvät esimerkiksi reserviläisten taustan eroavaisuuksilla. Painotusten eroavaisuuksiin voidaan kenties löytää myös jotain muita syitä.

Edellä mainitun tutkimuksen toteuttamisessa on huomioitava, että sen tekeminen vaatii pitkän ajan. Tällöin tutkimuksen tekeminen tämän tutkimuksen kaltaisena opinnäytetyönä ei liene mahdollinen, vaan edellyttää mahdollisuutta sitoutua pidempään tutkimusprojektiin.

¹⁸⁵ Reiss 2000, 17–18, 20–21 ja 31. Käännös: tutkija. Ks. myös Mayor & Risku 2015, 33.

LÄHTEET

JULKAISTUT LÄHTEET

- Ahto, S. 2005. Kodin, uskonnon ja isänmaan puolesta. Teoksessa Arvot ja velvollisuudet isänmaan puolustuksessa. Sinkko, R. (toim.). Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen laitos, Julkaisusarja 2, artikkelikokoelmat N:o 14/2005. Hakapaino Oy, Helsinki 2005.
- Alasuutari, P. 2014. Laadullinen tutkimus 2.0. 5. painos. InPrint, Riika 2014.
- Charmaz, K. 2006. Constructing Grounded Theory. A practical guide through qualitative Analysis. SAGE Publications Ltd. Lontoo 2010.
- Corbin, J. & Strauss, A. 1990. Basics of qualitative research. Techniques and procedures for developing Grounded Theory. 4. painos. SAGE Publications, Inc. Lontoo 2015.
- Eskola, A. 1962. Yhteiskunnan säilyttämistä ja puolustamista koskevat arvostukset. Teoksessa Tiede ja ase. Suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisu N:o 20. Länsi-Savon Kirjapaino, Mikkeli 1962.
- Harinen, O. 2013. Varusmiesten maanpuolustustahto, kansallinen identiteetti ja kokemukset palvelusajasta. Tuloksia Puolustusvoimissa vuosina 2005–2009 tehdyistä varusmieshaastatteluista. Maanpuolustuskorkeakoulu, Käyttäytymistieteiden laitos, Julkaisusarja 1, N:o 1/2013. Juvenes Print, Tampere 2013.
- Harinen, O., Leimu, H. & Sinkko, R. 2008. Maanpuolustustahdon tutkimusperinne Suomessa ja Ruotsissa. Maanpuolustuskorkeakoulu, Käyttäytymistieteiden laitos, Julkaisusarja 1, N:o 1/2008. Edita Prima Oy, Helsinki 2008.
- Henkisen maanpuolustuksemme perustekijät 1964. Henkisen maanpuolustuksen suunnittelukunta, Julkaisuja N:o 1. Länsi-Savon Kirjapaino, Mikkeli 1964.
- Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Oy, Tallinna 2014.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita, 20. painos. Bookwell Oy, Porvoo 2015.
- Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylän yliopistopaino 2008.
- Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print 2010.
- Koivula, M. 1995. Reserviläisten motivaatioon vaikuttavat tekijät reserviläistutkimusten (v. 90, 91, 92 ja aiemmat) aineistojen perusteella. Yleisesikuntaupseerikurssin diplomityö. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen ja hallinnon laitos, Helsinki.
- Kuronen, R. 1995. Jalkaväessä palvelevien varusmiesten motivaatioon vaikuttavia tekijöitä. Yleisesikuntaupseerikurssin diplomityö. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen ja hallinnon laitos, Helsinki.

Lindberg, J. 2014. Puolustusvoimain komentajan esipuhe. Teoksessa Puolustusvoimien henkilöstöstrategia 2014. Pääesikunnan henkilöstöosaston ohje. Asiakirjanumero HK1027/19.12.2014.

Luomanen, J. 2010. Straussilainen Grounded Theory -menetelmä. Teoksessa Haastattelun analyysi. Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. 2010 (toim.). Vastapaino, Tampere 2010.

Mayor, P & Risku, M. 2015. Opas yksilölliseen motivointiin – 16 perustarvetta johtamisen apuna. Talentum Media Oy. BALTO Print, Liettua, 2015.

Metsämuuronen, J. 2008 Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia, sarja 4. 3. uudistettu painos. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä 2008.

Niermeyer, R. & Seyffert, M. 2004. Motivaatio. Suomennos alkuperäisteoksesta Motivation 2002. Oy Rastor Ab. Maskun kirjapaino Oy, Helsinki 2004.

Pekkarinen O. 2015. Katsaus suomalaisen reserviläiskoulutuksen tutkimuskenttään. Teoksessa Reservin koulutus ja vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus: velvollisuus, vapaaehtoisuus, omatoimisuus. Ylisipola, J. 2015 (toim.). Puolustusvoimien koulutustoimialan vuosiseminaari 2015. Juvenes Print Oy, 2015.

Peltonen, M. & Ruohotie, P. 1992. Oppimismotivaatio – Teoriaa, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta. Kustannusosakeyhtiö Otava, Keuruu 1992.

Pentti, V. 1982. Kadettien suoritusmotivaatio – Tutkimus Kadettikoulussa opiskelevien suoritusmotivaatiosta ja siihen liittyvistä tekijöistä. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteen laitos. Julkaisusarja A, tutkimusraportti N:o 25.

Pipping, K. 1947. Komppania pienoisysteiskuntana. Sosiologisia havaintoja rintamayksiköstä 1941–1944. Vilen, H. 1978 (suom.). Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset, Keuruu 1978.

Puolustusministeriön strateginen suunnitelma. Puolustusministeriö.

Rauste-von Wright, M., Soini, T. & von Wright, J. 2003. Oppiminen ja koulutus, 9. uudistettu painos. WS Bookwell Oy, Juva 2003.

Reiss, S. 2000. Who Am I? The 16 basic desires that motivate our actions and define our personalities. The Berkley Publishing Group, New York 2002.

Salasuo, M. 2009. Miksi armeijaan tullaan ja millaisin odotuksin? Teoksessa: Hoikkala, T., Ojajärvi, A. & Salasuo, M. 2009. Tunnetut sotilaat – Varusmiehen kokemus ja terveystaju. Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 94. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2009.

Salo-Gunst, L. & Vilkkö-Riihelä, A. 1998. Psykologian opas, 6.-8. painos. WSOY, Kirjapainoyksikkö, Juva 1998.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11. uudistettu laitos. Hansaprint Oy, Vantaa 2013.

Sinivuo, J. 2011. Sotilasryhmän dynamiikka, taistelumoraali ja suorituskyky. Maanpuolustuskorkeakoulu, Käyttäytymistieteiden laitos, Julkaisusarja 1, N:o 3/2011. Edita Prima Oy, Helsinki 2011.

Sinkko, R. 2015. Maanpuolustustahto asevelvollisten koulutuksen ja palveluksen onnistumista selittävänä tekijänä. Maanpuolustuskorkeakoulu, Julkaisusarja 1, tutkimuksia N:o 2. Juvenes Print, Tampere 2015.

Suomalainen asevelvollisuus. Asevelvollisuustyöryhmän raportti 2010. Puolustusministeriö.

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012. Valtioneuvoston selonteko. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012.

Tikkanen, H. 2004. Kertausharjoitusjoukkojen kiinteys ja sitoutuminen joukkotuotetuissa joukoissa ja Puolustusvoimien aikaisemman koulutusjärjestelmän aikana. Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus. Julkaisusarja A/2/2004. Edita Prima Oy, Helsinki 2004.

Valtanen, J. 1954. Maanpuolustushengen (-tahdon) kehittämisen ja ylläpitämisen edellytykset ja mahdollisuudet erityisesti nuorison keskuudessa. Sotakorkeakoulun diplomityö. Teoksessa Maanpuolustustahto tutkimuskohteena – Kylmästä sodasta informaatioisotaan. Huhtinen, A.-M. & Sinkko, R. (toim.) Maanpuolustuskorkeakoulu. Oy Edita Prima Ab, Helsinki 2004.

Valtioneuvoston puolustusselonteko. 2017. Valtioneuvoston julkaisusarja 5/2017. Lönnberg Print & Promo, Helsinki 2017.

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2005.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. 2010. Valtioneuvoston periaatepäätös. Puolustusministeriö. Vammalan kirjapaino, Vammala 2011.

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Harinen, O. & Pentti, V. 1986. Reserviläisten kertausharjoitusmotivaatio – Tutkimus kertausharjoituksiin osallistuneiden koulutukseen motivoitumisesta ja siihen liittyvistä tekijöistä. Sotakorkeakoulu, Sotatieteen laitos, Helsinki. Tutkimuksen käyttö on rajoitettu (Ei saa antaa tietoja sivullisille - ETS).

Kenttäohjesääntö yleinen 2014. Puolustusvoimat. Juvenes Print Oy, Tampere 2014. Ohjesäännön käyttö on rajoitettu (Suojaustaso 4 - STIV) Julkisuuslain 24.1 § 10 k:n nojalla.

Kenttäohjesääntö 1, Henkilöstö ja koulutus 2015. Puolustusvoimat. Juvenes Print Oy, Tampere 2015. Ohjesäännön käyttö on rajoitettu (Suojaustaso 4 - STIV) Julkisuuslain 24.1 § 10 k:n nojalla.

Reserviläis- ja kouluttajakyselyjen toteuttaminen kertausharjoituksissa, Puolustusvoimien vapaaehtoisissa harjoituksissa sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilatussa koulutuksessa. Pääesikunnan Koulutusosaston määräys. Asiakirjanumero HL145/6.3.2015.

Reserviläiskirje 2015. Pääesikunnan Operatiivisen osaston käsky, liite 1. Asiakirjanumero AL2465/17.3.2015. Asiakirjan käyttö on rajoitettu (Suojaustaso 4 - STIV) Julkisuuslain 24.1 § 10 k:n nojalla.

Tutkimuslupahakemus yleisesikuntaupseerikurssin opinnäytetyöhön. Maanpuolustuskorkeakoulu. Asiakirjanumero AM5615/23.3.2016.

Tutkimuslupapäätös. Maavoimien esikunnan Suunnitteluosaston päätös. Asiakirjanumero MM9265/20.4.2016.

Tutkimusluvut Puolustusvoimissa. Pääesikunnan Suunnitteluosaston ohje. Asiakirjanumero HJ286/21.3.2013.

INTERNET-LÄHTEET

Asevelvollisuuslaki (1438/2007). <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20071438>. Viitattu 7.1.2016.

Cambridgen yliopiston sanakirja. <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/motive>. Viitattu 1.1.2016.

Hoikkala, T, Ojajärvi, A. & Tahvanainen, T. 2014. Isältä pojalle ja takaisin – ylisukupolvinen maanpuolustustahto. Tiivistelmäraportti. Nuorisotutkimusseura. <https://www.defmin.fi/files/3041/2500M-0017.pdf> . Viitattu 5.7.2017.

Kielitoimiston sanakirja. <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi>. Viitattu 23.12.2015.

Laki Puolustusvoimista (551/2007). <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070551>. Viitattu 19.7.2016 ja 9.1.2017.

Myyry, L. 2009. Käsityksiä maanpuolustustahdosta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Puolustusministeriö. http://www.defmin.fi/files/1490/Maanpuolustustahto_raportti_taitto.pdf. Viitattu 5.7.2017.

Oxfordin yliopiston sanakirja. http://www.oxforddictionaries.com/us/definition/american_english/motive. Viitattu 1.1.2016 ja 28.7.2017.

Suomen perustuslaki (731/1999). <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>. Viitattu 26.3.2016.

Suomen Puolustusvoimain ylipäällikkö C. G. E. Mannerheimin 1. päiväkäsky 1.12.1939. <http://www.mannerheim-museo.fi/assets/Uploads/paivakaskyt/fin-no1.png>. Viitattu 23.12.2015 ja 26.3.2016.

Suomen Puolustusvoimien Twitter-sivusto. <https://twitter.com/Puolustusvoimat>. Viitattu 11.1.2016.

Suomisanakirja. <http://www.suomisanakirja.fi/motiivi>. Viitattu 1.1.2016.

Yritys- ja liiketoimintasanakirja. <http://www.businessdictionary.com/definition/motive.html>. Viitattu 1.1.2016.

LIITTEET

Liite 1: Tutkimuslupapäätös

Liite 2: Haastattelurunko

Liite 3: Haastatteluaineiston analyysitaulukko

Liite 4: Reserviläisten käsityksiä maanpuolustustahdosta ja isänmaallisuudesta

Maavoimien esikunta
Suunnitteluosasto
MIKKELI

Päätös

20.4.2016

MM9265

834/12.04.01/2016

1. AM5615 TUTKIMUSLUPAHAKEMUS YLEISESIKUNTAUPSEERIKURSSIN OPINNÄYTE- TYÖHÖN (KAPTEENI RAUTIO / YEK 58)

TUTKIMUSLUPAPÄÄTÖS (SAMI RAUTIO)

1 Taustaa

Yleisesikuntaupseerikurssilla 58 opiskeleva kapteeni Sami Rautio hakee tutkimuslupaa diplomityöhönsä liittyvään tutkimukseen. Raution tutkimuksessa on tarkoituksena selvittää tekijöitä, jotka vaikuttavat reserviläisten tahtoon palvella rauhan ajan kertausharjoituksissa. Tutkimuksen aihe on: Reserviläisten motiivit rauhan ajan palvelukselle.

Tutkimuksen lähdemateriaalina on tarkoitus käyttää mm. maanpuolustustahoa koskevaa kirjallisuutta. Tutkimuksen empiirinen osio, johon Rautio nyt lupaa hakea, muodostuisi reserviläisiltä saaduista haastatteluvastauksista. Haastatteluilla on tarkoitus selvittää reserviläisten palvelusmotivaation taustoja ja niiden vaikutuksia rauhan ajan palveluun.

Tutkimussuunnitelmassaan (viite) Rautio esittää mahdollisuutta suorittaa mainittuja haastatteluita ensisijassa 27.5.–2.6.2016 KAAKKO16-harjoituksessa seuraavien joukkojen osalta:

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

Mikäli tutkimukset/haastattelut eivät toteudu ym. harjoituksessa, esittää Rautio varalle yhden seuraavista harjoituksista:

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

Maavoimien esikunta
Suunnitteluosasto
MIKKELI

Päätös

MM9265
834/12.04.01/2016

- [REDACTED]

Tutkimuksen ohjaajat sekä Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitoksen tutkimusryhmän johtaja everstiluutnantti Torsti Sirén puoltavat esitettyä toteutusta.

2 Päätös lupaehtoiheen

MAAVE myöntää kapteeni Rautiolla tutkimusluvan seuraavin ehdoin:

- Lupa on henkilökohtainen ja määräaikainen. Luvan voimassaolo päättyy 31.12.2016.
- Tutkimuksessa kerättyä aineistoa saadaan käyttää ainoastaan hakemuksessa kuvatun tutkimuksen toteuttamiseen. Aineistonkäyttö-oikeutta ei voida siirtää kolmansille osapuolille.
- Tutkimukseen liittyvät kyselyt ja haastattelut ovat siihen valituille organisaatioille ja henkilöille vapaaehtoisia. Haastattelut eivät saa vaikuttaa harjoituksen läpivientiin tai reserviläisten palvelukseen. Nämä seikat on selkeästi ilmoitettava haastateltaville ennen kyselyiden aloittamista. Tutkimuksen kohdehenkilöillä on niin halutessaan oikeus lopettaa tutkimukseen osallistuminen ilman, että asiaa tarvitsee perustella.
- Kapteeni Rautio vastaa itse yhteydenotoista mainittuihin kohdejoukkoihin. Haastatteluiden sopiminen pitää tehdä riittävän aikaisin ennen harjoitusta.
- Tutkimusaineiston keräämisessä, käsittelyssä, säilyttämisessä ja tuhoamisessa tulee noudattaa henkilötietolakia kokonaisuudessaan.
- Tutkimus tehdään puolustusvoimien tietoturvamääräyksiä noudattaen. Tutkimustyön tulee lähtökohtaisesti olla kaikilta osin julkinen. Julkisuudesta vastaa kirjoittaja ja ohjaajat.
- Kapteeni Rautio lähettää valmistuneen tutkimusraportin Maavoimien esikunnan Henkilöstö- ja Suunnitteluosastolle PVAH- asiakirjan liitteenä (tiedoksi).

Tutkimuslupa-asiaa Maavoimien esikunnassa hoitaa INSMAJ P Lahtinen (0299 410 539, pauli.lahtinen@mil.fi). Päätökseen on liitetty valitusosoitus.

Esikuntapäällikkö

Maavoimien esikunta

Päätös

Suunnitteluosasto

MM9265

MIKKELI

834/12.04.01/2016

Kenraalimajuri

Jorma Ala-Sankila

Tutkimusjohtaja
Everstiluutnantti

Pasi Hirvonen

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

LIITTEET

JAKELU

Sami Rautio, Maanpuolustuskorkeakoulu Esikunta
MpKK JOSPEL

TIEDOKSI

Teemu Tallberg, Maanpuolustuskorkeakoulu Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos
Janne Aalto, Pääesikunta Koulutusosasto

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Jatkotutkinto-osasto / YEK 58

Kapteeni Sami Rautio

Helsinki

HAASTATTELURUNKO

.5.2016

TUTKIMUSHAASTATTELUN (KESKUSTELUN) RUNKO**1. Johdatus tutkimuksen aiheeseen ja haastatteluun (kerrotaan ennen haastattelun alkua)**

- Tutkimuksen aihe ja tarkoitus
- Haastattelun toteuttaminen
 - Normaali keskustelu
 - Luottamuksellisuus
 - Henkilöiden nimet ovat vain tutkijan tiedossa.
 - Haastattelutallenteella puhutaan vain haastattelunumerosta.
 - Tavoiteltava hyöty Puolustusvoimille
 - Tunnistaa tekijöitä, joiden reserviläiset kokevat vaikuttavan henkilökohtaiseen puolustustahtoon
 - Näihin tekijöihin voidaan mahdollisesti vaikuttaa jo varusmiespalveluksen aikana, mutta myös kertausharjoitusten aikana sekä tiedottaessa reserviläisiä
 - Taustatietolomakkeen käsittely
 - Jää vain tutkijan käyttöön
 - Ei kysyä tarkkoja henkilötietoja (kysytään taustatietojen lisäksi nimi)
 - Lomakkeessa on myös haastateltavan haastattelunumero, jonka avulla tutkija yhdistää lomakkeen tiedot haastattelutallenteeseen
 - Litterointi tekstimuotoon tehdään ulkopuolisen yrityksen toimesta, mutta yritykselle ei toimiteta mitään tausta- tai henkilötietoja, vain haastattelutallenteet, joista ei käy ilmi tausta- tai henkilötietoja
 - Tutkimuksen valmistuttua tallenteita säilytetään määrätty aika, jonka jälkeen tutkija tuhoaa tallenteet
 - Tallenteilla ei käy ilmi haastateltavien nimet, vaan jokaisella on oma numeronsa, jonka avulla tutkija yhdistää haastattelutallenteen litteroituun tiedostoon ja taustatietolomakkeeseen

2. Avoin kysymys osallistumisen motiiveista

- Mikä saa osallistumaan kertausharjoituksiin?
 - Onko muita tekijöitä kuin lain oikeuttama käsky?
 - Mitä ne ovat?
 - Mitkä asiat noihin tekijöihin vaikuttavat?
 - Miten ne vaikuttavat?

SEURAAVILLA KYSYMYKSILLÄ OHJATAAN KESKUSTELUA VAIN TARVITTAESSA!**3. Perhe, arvot ja asenteet**

- Nykyinen perhetilanne (puoliso / lapset)
- Kotikasvatus (vanhemmat / isovanhemmat)
- Kaveripiiri (nuoruudessa / nykyisin)

4. Aiempi palvelus

- Varusmiespalvelus
- Kouluttajat
- Omat varusmiesjohtajat

- Johtajakoulutus (jos on käynyt)
- Aika reservissä
 - Kertausharjoitukset
 - Kokemusten jakaminen tuttavien kanssa
- Kertausharjoitukset ja mahdollinen sotatilanne
- Sotilasvala
- Reserviläiskirje

5. Yhteiskunta ja Puolustusvoimat

- Maailmanpoliittinen tilanne ja viimeaikaiset tapahtumat
 - Ukrainan sota ja sen vaikutukset Suomeen
 - KV-harjoitustoiminta Suomessa
 - NATO, EU, YK
- Suomen KRIHA-operaatiot
 - NATO, EU, YK
- Julkinen keskustelu
 - Keskustelu lakimuutoksista
 - Internet-ajan tietotulva, jossa tietoa on jatkuvasti saatavilla, mutta sitä on vaikea ehtiä suodattaa, kun sitä tulee niin paljon ja jatkuvasti
 - Mihin uskoa ja mihin ei
 - Sosiaalinen media

6. Työelämä

- Työyhteisön (esimiehet, vertaiset, muut työkaverit) suhtautuminen kertausharjoituksiin ja sen vaikutus omaan puolustustahtoon

SEURAAVAT ASIAT KÄSITELLÄÄN KAIKKIEN HAASTATETTAVIEN KANSSA

7. Mahdollisten edellä mainittujen lisäksi, mitkä muut asiat vaikuttavat tahtoon osallistua kertausharjoituksiin?

8. Mitä asioita eri toimijat voisivat tehdä asioiden kehittämiseksi

- Valtionjohto
- Puolustusvoimat
- Reserviläiset itse
- Yhteiskunta yleisesti

9. Muutokset normaalioloista poikkeusoloihin

- Olisiko ajatuksesi toisenlainen, jos syttyisi sota ja olisit siinä mukana omassa sodan ajan tehtävässäsi?

10. Maanpuolustustahto käsitteenä

- Miten ymmärrät termin maanpuolustustahto?
- Mihin maanpuolustustahtoa tarvitaan?
- Mistä tekijöistä puolustus mielestäsi koostuu?

11. Isänmaallisuus käsitteenä

- Miten ymmärrät termin isänmaallisuus?

HAASTATTELUAINEISTON INDIKAATTORIT JA KOODAUS

Indikaattorit	Alakategoriat	Kategoriat	Ydinkategoria
Uudet kokemukset innostaa osallistumaan.	Uusien kokemusten hankkiminen	Yksilön kyvyt ja kehittyminen	Yksilön kykyjen ja itsevarmuuden sekä joukon suorituskyvyn ja Puolustusvoimien nykytilan vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
Täällä toisten kanssa tekemisissä oleminen on itselle henkistä kasvua.	Henkinen kasvu		
Kertausharjoituksista saa itselle henkistä kasvua/voimavaraa.			
Pientä ittensä mittaamista, että painaako ikä.	Itsensä haastaminen		
Kuntotason tarkastaminen.	Oman kunnon toteaminen		
Oli halu lähteä katsomaan, että vieläkö osaa.	Oman osaamisen toteaminen ja kehittäminen		
Sodan aikana ei pystyis siihen, että lähtis karkuun, joten mitä enemmän valmistautuu (harjoittelee), niin sen parempi.			
Halus päästä ylläpitään omaa osaamista ja tietotaitoa.			
Saa haastetta itelleen ja pääsee räähkään itseensä.			
Pidän tärkeänä, että Suomessa on toimiva armeija. On siis tärkeää, että harjoitellaan ja siksi haluan tulla harjoituksiin, että olis valmiudet toimia myös sodassa.			
Olis tärkeetä saada pidetty kyvyt ja valmius yllä.			
Tulin osittain koska kiinnosti lähtee kattomaan, mitä tämä on, kun oma tausta on täysin toisenlaisessa tehtävässä.			
Omaan tahtoon osallistua vaikuttaa eniten se, että osaako sen oman hommansa.			
Lähinnä tulin kertaamaan VM-aikaisia toimintoja ja VM-aikoja.			
Harjoittelemaan aseenn käyttöä.			
Täällä tulee myöskin tilanteita, jotka parantaa stressin sietokykyä myös siviiliin.			
Se vähän latistaa tätä intoa, kun ei oo moottoripyörää ja silti oon lähetti. Sama on ollu niillä kavereilla, jotka on käyny kertaamassa.			
Se, että tietää, mikä oma tehtävä on, lisää halua harjoitella. Lisäksi kun tietää ketä muita siellä on.	Oman tehtävän tunteminen		
Kertausten myötä saa varmuutta siihen omaan osaamiseen. Muistaa paremmin miten asiat tehdään ja miten pitää toimia.	Osaamisvarmuuden kehittäminen	Yksilön itsevarmuus	
Kertausharjoitukset antaa kokemusta ja varmuutta, että osaa sitten oman hommansa.			
Kiva seurata, miten kokonaisuus tulee kasaan, miten ne palat tulee paikoilleen.	Joukon suorituskyvyn toteaminen ja kehittäminen	Joukon suorituskyky	
Itsen lisäksi koko joukko harjaantuu ja se pystyy toimimaan paremmin.			
Tässä näkee armeijasta sitä toista puolta.	Puolustusvoimien toiminnan ja kertausharjoitusten nykytila	Puolustusvoimien nykytila	
Kiinnostaa nähdä, miten organisaatio, varusteet ja tää koko juttu on muuttunut.			
Aiemmin mainittuun organisaation muuttumiseen liittyen on mielenkiintoista erityisesti kalusto.			
Teki mieli nähdä mimmosta tää touhu on nykyään.			
Toisaalta olis ollu kiva päästä näkeen vanhoja kavereita, mutta toisaalta se mielenkiintoisempi juttu oli päästä näkemään minkälaista tämä on.			

Se, että kuulun juuri tähän joukkoon, vaikka tämä ei olekaan mikään erikoisjoukko, tuo vähän lisämotivaatiota osallistua kertausharjoituksiin. On semmosta aselajilypeyttä.	Aselajilypeys / -henki	Tahto kuulua omaan aselajiin	Joukkohengen ja -kiinteyden vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
Tää osallistuminen ei yhdistä mua vain tähän porukkaan tai omaan aselajiin yleisesti, vaan se liittyy kaikkii intin käyneisiin.			
Ryhmähenki oli loistava (edellisessä KH:ssa).			
Johtajien kanssa on ollu kaikista pisimpään samassa porukassa niin se on kaikkein tiivein paketti.	Ryhmähenki	Kuuluminen osaksi joukkoa	
Jos koko joukko olis eri, niin silloin joutuisi keksimään syitä, miksi ei osallistu harjoitukseen.	Toimiminen osana omaa joukkoa		
En halua jättää sitä omaa porukkaa yksin.			
Kun on touhunnut saman jengin kanssa pitkään, niin tulee tietynlainen linkki siihen porukkaan, niin sitten ei halua jättää kaveria pulaan. Se on jotenkin abstrakti asia, ei vaan halua jättää tulematta.			
Siinäkin on se, että saa tehdä niitä asioita siinä joukossa. Yksin olis ankeampaa.			
Edellinen kertausharjoitus tuntui hienolta, kun oltiin samalla porukalla. Nyt osa on vaihtunut, niin oli vähän semmosta, että mitenköhän tämä lähtee tästä liikkeelle ja innostus vähän laantui alussa.			
Kun on se sama joukko, jonka kanssa on ollut jo VM-aikana, niin tulee semmosta luottamusta siihen, että se homma (oma joukko ja koko järjestelmä) toimii.			
Hommia tehdään yhdessä, vaikka joku asia olisikin tietyn henkilön vastuulla.			
Haluan olla täällä osana joukkoa ja auttaa omalla osaamisella.			
Se lisäis myös puolustustahtoa, että olis samaa porukkaa kuin aiemmin. Sen myötä olis parempi yhteishenki ja asiatkin toimis varmaan paremmin.			
Vaikka ei olekaan samat kaverit kuin varusmiehenä, niin nyt on jo tullut hyvää henkeä tässä joukossa. Jatkossa se lisää varmasti halua osallistua.			
Kavereiden näkeminen.			
Tärkeimpinä asioina osallistua kertausharjoituksiin VM-aikaisten kavereiden kanssa oleminen.			
Halus päästä näkeä kavereita.	Sijoittaminen tuttuun joukkoon	Sijoittaminen	
Näen tämän henkilökohtaisesti järkevänä, varsinkin silloin kun ihmisiä sijoitetaan niiden työkokemuksen perusteella. Jos on vaikka panostajan papereita siviilissä tms.			
Ei haittaa, että osa porukasta on vaihtunut, tullut useammasta saapumisesta. Jos ihan tuntemattomien kanssa ois tänne tulossa niin sit se ois varmasti se tänne tuleminenkin vähän vaikeampaa.			
Johtajat oli tutut, eli sama runkoporukka on. Siitä tiesi, ettei pakka lähde sekoamaan.			
Jos olis ihan kokonaan tuntematonta porukkaa kenen kanssa tulis kertaamaan, niin silloin katsois varmasti tarkemmin sitä harjoituksen kestoa, ajankohtaa ja harjoituksen sisältöä. Silloin en varmasti lähtis kertaamaan.			
Sijoitusten muuttuminen nopeasti on monelle ei-motivoiva asia, kun kokee, että tehtävä, johon koulutuksen saa, muuttuu heti. Sekin voi kyllä osin johtua tiedon puutteesta, siitä miten se prosessi menee. Olis hyvä olla semmonen pitkäntähtäimen näkemys. Se nostais sitä osallistumisintoa.			
Sijoitus vaihtui kahden edellisen kertausharjoituksen jälkeen, joka oli todella outoa. Nyt on hauskaa, kun porukka pysyy taas samana kaikki loput harjoitukset.			
Oman tehtävän osalta on vähän hankala, kun kukaan ei oikeen tiedä, mitä tämä homma on. Siitä tulee semmonen olo, että on vain heitetty johonkin. Varsinkin, kun oma tausta on ihan toisenlainen.			
Omituisen sijoituksen takia häviää vähän fiilis ja motivaatio.			
Oman yksikön mukana olo nopeassa valmiudessa voisi lisätä omaa tahtoa osallistua ja nostaisi motivaatiota.			
Tuntuu ettei ole tarpeeksi koulutusta tähän tehtävään niin ei osaa sitä tehdä.			

Reserviläisenä henkilökunta ottaa paremmin vastaan omia huolia ja tarpeita.	Henkilökunnan positiivinen suhtautuminen	Luottamus asevelvollisiin	Puolustusvoimiin ja sen henkilöstöön liittyvät kokemukset koko asevelvollisuusaikana sekä niiden vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
VM-palveluksen lopulla ja erityisesti nyt reserviläisenä henkilökunta suhtautuu rennommin.			
Mitä enemmän on tehnyt hommia, niin sitä enemmän on saanut vastuuta.			
Mä luulen, että reserviläisiin suhtaudutaan nykyään vakavammin. Ulkoisen maailman paineet on tuonut esille sen harjoittelun tarpeen. Nyt kerrataan selvästi jonkun asian takia.			
Toiminnanvapaus KH:ssa oli VM-aikaa parempi ja lopputulos ratkaisee.	Toiminnanvapaus		
Joukko täällä on tosi motivoitunutta. Porukka yrittää myös kehittää näitä asioita, että miten joku asia voitais tehdä paremmin.	Kehittämishaluisuus		
Reserviläisenä mahdollisuus vaikuttaa toimintatapoihin VM-aikaa enemmän (HLÖK kuuntelee ja hyväksyy mielipiteet paremmin).	Toimintatapoihin vaikuttaminen	Vaikuttamismahdollisuudet	
Kun ehdottaa jotain, niin se oikeasti vaikuttaa siihen, mitä tehdään. Mietitään yhdessä henkilökunnan kanssa ja kun tulee joku hyvä idea niin sitä kokeillaan. Se motivoi.			
Mun mielestä on hyvä, jos voi vaikuttaa siihen mitä tehdään. Muuten se on todella epämotivoivaa.			
AU-linjan kouluttaja oli samanhenkinen kuin itse. Siitä tuli tosi positiivinen fiilis.	Hyvät kokemukset kouluttajista VM-aikana	Kouluttajien vaikutus varusmiehenä	
VM-aikaisista kouluttajista osa oli äärimmäisen innostavaa ja selkeesti ammattitaitoista. Ne oli yleensä vähän nuorempaa sakkia.			
Oli todella hyvät kouluttajat.			
Kouluttajat osas motivoida.			
VM-kouluttajat antoi hyviä esimerkkejä.			
Kouluttajat oli hyviä. Ei ollu semmosia turhan huutajia.	Huono kokemus kouluttajasta VM-aikana	Varusmiesjohtajien vaikutus varusmiehenä	
Kouluttajien vaikutus jäi kyllä positiivisen puolelle.			
Osa VM-aikaisista kouluttajista oli kaavoihin kangistuineita, eikä niiden toiminta ollut motivoivaa tai sitten motivoitiin rangaistuksen pelolla. Se toimi kuitenkin niin, että se söi motivaatiota.	Hyvät kokemukset VM-johtajista VM-aikana	Varusmiesjohtajien vaikutus varusmiehenä	
Henkilökunnasta ei niinkään, mutta varusmiesjohtajat oli niin kuin yksi meistä.			
VM-johtajat oli hyviä jämäköitä, mutta silti huumorintajuisia.			
VM-johtajatkin perusteli sen mitä tehdään, niin siitä ei tullut pakkopullaa.			
Jotkut VM-johtajat oli hyviä esimerkkejä, kun olivat periksiantamattomia.			
VM-johtajat oli pääpiirteittäin hyviä.	Huono kokemus VM-johtajasta, mutta neutraali vaikutus	Varusmiesajan vaikutus kokonaisuutena	
VM-aikaiset kouluttajat ja VM-johtajat oli hyviä. Niiden toiminta on tukenu omaa osallistumispäätöstä.			
Omiin varusmiesjohtajiin ei oikein saanut sellaista kontaktia, että niillä olis ollu mitään henkilökohtaista vaikutusta.	Positiiviset kokemukset varusmiespalveluksesta	Reserviajan ja kertausharjoitusten vaikutus	
Oon viihtyny tosi hyvin VM-palveluksessa ja nyt täällä.			
Tulin ihan mielellään kertaamaan.			
Pääasiana oli hyvät kokemukset VM-ajalta.			
Koko inttiaika oli mieluisaa. Kokonaisuutena jäi hyvä fiilis.			
Sai olla ulkona, ampua, kuntoilla.	Hyvä kokemus kouluttajasta kertausharjoituksessa	Sotilasvalan vaikutus	
Kohtelu muuttui ja sai vastuuta heti, kun P-kausi päättyi ja meni AUK:uun.			
Henkilökunnan reserviläisiin osoittama luottamus.			
Myös kantahenkilökunta harjoittelee tosissaan.			
Nykyiset RES-johtajat on ollu ihan huippuja sekä kavereina että johtajina.			
Kuitenkin johtajat osaa tehdä eron siinä, milloin ollaan kavereita ja milloin johtajia.	Hyvät kokemukset muista reserviläisistä	Sotilasvalan neutraali vaikutus	
Pääsääntöisesti se on toiminut ihan hyvin.			
Ihmiset suhtautuu KH:ssa VM-aikaa kypsemmin.	Positiiviset kokemukset KH:sta	Sotilasvalan vaikutus	
Edellisestä KH:sta lähti hymysuin.			
Välttämättä ryynääminen ei tunnu kauheen kivalta, mutta kokonaisuutena voi jäädä semmosia hyviä mielikuvia ja muistoja.			
Omaan haluun osallistua puolustukseen vaikuttaa se, että on heti ekoissa kertausharjoituksissa saanut positiivisen kokemuksen. Sen vuoksi on mielellään ottanut vastaan myös seuraavat kertauskäskyt.			
Tehtiin pilke silmäkulmassa.			
Sotilasvala suoraan ei ole vaikuttanut mun ajatuksiin ja toimintaan, mutta tavallaan sen oman paikkansa siinä yhteydessä tietää.	Sotilasvalan neutraali vaikutus	Sotilasvalan vaikutus	
Sotilasvalan sisältö ei ole vaikuttanut ajatuksiin puolustuksesta, vaan siinä mainitut asiat on enemmänkin semmosia asiaan kuuluvia juttuja.			
Sotilasvalan sisältöä en ole juurikaan miettinyt valatilaisuuden jälkeen. Se on semmoinen tahtotila, niin ei sitä tarvitse miettiä.			

Mielekkyyden löytäminen. Se ei voi olla pelkästään patriotismia, vaan sen pitää olla jollain tavalla kivaa.	Harjoitusten mielekkyys	Mielekkyyden kokeminen	Toiminnan mielekkääksi kokemisen vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon	
Ihmisten johtamisella on tärkeää luoda motivaatiota. Siihen liittyy myös se, että ne tehtävät asiat nähdään järkeviksi. Tarkoituksellisuus on tärkeää.				
Johtajakoulutuksella oli sellainen positiivinen vaikutus omaan haluun, että alkoi ymmärtää uhkia paremmin.				
Ne asiat, mitä kertauksissa on tehty, on ollu järkevää. Ei ole ollut pelkkää kykkimistä, vaan on oikeasti mielekästä tekemistä.	Tehtävien mielekkyys			
Hommat mitä tehdään, on ollu mielekkäitä.				
Turha kurjuus on otettu pois, mutta silloin kun tehdän jotain niin tehdään kunnolla. Ei keksitä turhaa hommaa, vaan tehdään fiksun kautta.				
On myös motivoivaa, kun saa tehdä semmosta, josta on oikeasti hyötyä.				
Mä koin, että mieluummin on pidempään, kun saa fiksumpia hommia.				
Homma on mielekästä.				
Oma kiinnostus armeijaan juontaa nuoruudesta partioharrastuksesta.	Harrastusten vaikutus			Harrastuneisuus ja tottumus
Oon aina tykännyt liikkua metsässä.	Ulkona liikkumisen into			
Kaupunkielämää viettävänä on hyvä, että pääsee ulkoileen, saa peruskuntoa.				
VM-palvelus ja tämmöinen metsäelämä on tuttua ja mielekästä, kun on ollut kesät metsän keskellä 40 KM lähimpään kaupunkiin.				
Kaupungin keskellä asuessa kaipaa luontoon ja vaihtelua.				
Tykkään liikkua luonnossa.				
Tällanen kiva piristys, kun muuten tulee vähemmän metsässä oltua siviilissä. Välillä kaipaa tällaista.		Vaihtelua arkeen	Arkirutiineista poikkeamisen vaikutus	
Pois pääsy kiireisestä työarjesta on plussaa.				
Reserviläiskirjeellä ei ollut vaikutusta mun suhtautumiseen kertausharjoituksiin osallistumiselle.	Reserviläiskirjeellä ei ollut vaikutusta	Reserviläiskirjeen neutraali vaikutus	Reserviläiskirjeen vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon	
Reserviläiskirjeellä ei ollut vaikutusta muhun, kun ne ajatukset tästä puolustuksesta on ihan selkeitä ilman kirjettäkin.				
Reserviläiskirjeellä ei ollut vaikutusta mun ajatuksiin puolustuksesta.				
Reserviläiskirje ei vaikuttanut omaan haluun osallistua puolustukseen eikä haluun osallistua kertausharjoituksiin, koska siinä ei oikeastaan ollut mitään ihmeellistä.				
Reserviläiskirje oli melko kryptinen. Siinä oli lyhenteitä, joita en ymmärtänyt. Kirjeen olis voinut tehdä ymmärrettävämmin.				
Koko reserviläiskirje aiheutti paljon hämmennystä, kun siitä tuli niin hirveä mediahaloo.				
Reserviläiskirjeessä on ihan hyvä tarkoitus tuo tietojen päivityspyyntö, että ihmiset saadaan sopiviin tehtäviin. Omalta osaltani paikka pitäis olla jossain kirjoituspöydän ääressä, eikä puutteellisella koulutuksella täällä metsässä ryynäämässä.				
Reserviläiskirje ei vaikuttanu omaan puolustustahtoon.				
Reserviläiskirjeellä ei ollut vaikutusta omaan tahtoon osallistua.	Reserviläiskirje vaikutti positiivisesti	Reserviläiskirjeen positiivinen vaikutus		
Reserviläiskirje konkretisoi omaa ajattelua aika paljon. Tietää, että on tietty tehtävä, jota hoitaa.				
Reserviläiskirje oli hyvä juttu. Koin sen positiiviseksi, että asioista kerrottiin. Ne tiedot vois olla katsottavissa myös netistä.				
Reserviläiskirje oli siinä mielessä hyvä, että sai sen varmistuksen siihen, että mitä on tekemässä, jos jotain sattuu.				
Yleisesti ottaen reserviläiskirje oli positiivinen asia.				Reserviläiskirje-kampanja kokonaisuutena

Aselakiuudistus ja siihen liittyvä reserviläisten harrastamiseen vaikuttava keskustelu ei ole vaikuttanut omiin ajatuksiin.	Aselain valmistelun neutraali vaikutus	Lakikeskustelun neutraali vaikutus	Suomen ja maailman tapahtumien sekä siihen liittyvän julkisen keskustelun vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon
Aselakiuudistuksen en koe vaikuttavan omaan intoon osallistua puolustukseen. Kyllä se omatoimista harjoittelua hankaloittaa silti.			
Aselakikeskustelu ei ole vaikuttanut omaan puolustustahtoon.			
Aselakiehdotus ei vaikuta omaan tahtoon.			
Asevelvollisuuslakimuutos ei ole vaikuttanut omiin ajatuksiin.	Asevelvollisuuslain valmistelun neutraali vaikutus		
Asevelvollisuuslain muutoksesta käyty keskustelu ei ole vaikuttanut omaan puolustustahtoon.			
Asevelvollisuuslakiehdotus ei vaikuta omaan tahtoon, mutta tuon asevelvollisuuslain osalta on hyvä, että Puolustusvoimat huomioi muuttuneen turvallisuustilanteen ja reagoi siihen.			
Asevelvollisuuslain muutokset ei oo vaikuttanu omaan ajatteluun, kun ei ne vielä ole toteutuneet.			
Uusi asevelvollisuuslain luonnos tai sen sisältö olisi hyvä lisä, kun sillä tuodaan esille, että asiat otetaan tosissaan. Toivottavasti se parantaa Suomen puolustusta.			
Maailman tapahtumista uutisointi ei ole muuttanut omaa näkemystä puolustuksesta.	Uutisoinnin neutraali vaikutus	Uutisoinnin vaikutus	
Uutisointi ei sinänsä ole vaikuttanut mun tahtoon, kun se on aina ollut siellä.			
Uutisointi kaikista kriiseistä ehkä jonkin verran nostattaa omaa halua osallistua.			
Maailman tapahtumista uutisointi on jopa vahvistanut ajatusta siitä, että maanpuolustusta täytyy pitää yllä ja vahvistaa.			
Uutisten osalta oli ehkä naiivia väittää ettei ne vaikuttaisi mitenkään, mutta mielestäni aika hyvin osaan suodattaa niitä ja nähdä mikä on totta.	Uutisoinnin puolustustahtoa lisäävä vaikutus		
Maailmanpoliittinen tilanne on vaikuttanut mun ajatuksiin puolustuksesta. Olen sitä mieltä, että maanpuolustukseen pitää satsata enemmän. Muun muassa kertausharjoituksilla voi vaikuttaa siihen.	Maailmanpolitiikan puolustustahtoa lisäävä vaikutus	Maailmanpolitiikan ja kriisien vaikutus	
Tämän hetkinen maailmantilanne vaikuttaa positiivisesti mun haluun osallistua puolustukseen.			
Viime aikaiset maailman tapahtumat on tuonut konkretiaa siihen, mitä kaikkea täällä voi tapahtua. Eli me harjoitellaan jonkun tietyn takia, eikä muuten vaan. Harjoitellaan jotain skenaariota tai sillä uhkaamista varten.			
Maailmanpoliittisen tilanteen muuttumien on osoittanut, että tännekin voisi oikeasti tulla sota.			
Maailmanpoliittinen tilanne ja sekavuus/epävarmuus lisää omaa tahtoa osallistua puolustukseen.	Maailmanpoliittisen tilanteen neutraali vaikutus		
Muuttunut maailmantilanne ei oo vaikuttanut suoranaisesti omaan puolustustahtoon, koska en usko, että omalla panoksella olis vajavaisen koulutuksen vuoksi paljon vaikutusta.			
Maailmanpoliittinen tilanne ja ulkomaiset kriisit tai naapureiden kohdistama uhka ei oo kohdistunu tänne, niin ei niillä ole ollut vaikutusta omiin ajatuksiin.			
Ukrainan sota on vaikuttanut siihen, että vastaavanlaisen uhkan voi nähdä olevan mahdollinen myös meitä vastaan. Se lisää halua kerrata ja pitää mielessä ne asiat, mitä pitää osata.			
Julkisuudessa (esim. Ukrainasta) on kirjoitettu paljon näistä tapahtumista, niin ne asiat on kai vähän vaikuttanut omiin ajatuksiin. On tavallaan kolahtanut enemmän omiin ajatuksiin.	Ukrainan sodan puolustustahtoa lisäävä vaikutus		
Viimeaikaiset maailman tapahtumat Ukrainassa ym. on vahvistanut sitä ajatusta, että pitää olla edelleen valmiina, koska itänaapuri on niin arvaamaton.			
Ukrainan tapahtumat vähän avas silmiä. Ei kuitenkaan vielä tullut sellaista, että olis välittömästi halunnut kertaamaan.	Ukrainan sodan neutraali vaikutus		

<p>Suomen osallistumien KRIHA-operaatioihin on hyvä juttu, koska kaikki ei pääse mukaan kertausharjoituksiin, niin on hyvä olla mukana puolustukseen liittyvässä toiminnassa.</p> <p>KRIHA-operaatioihin osallistuminen on hyvä asia, koska sieltä saadaan kokemusta taistelutilanteista.</p> <p>KRIHA-operaatioista voi saada arvokasta taistelukokemusta.</p> <p>KRIHA-operaatioista on varmasti saatu hyvää kokemusta myös Suomeen.</p> <p>Myös KRIHA-operaatioista saatu kokemus on hyvä asia.</p> <p>Suomen on hyvä osallistua KRIHA-operaatioihin, mutta jos ollaan osapuolia, niin sitten se ei enää ole hyvä.</p> <p>KRIHA-operaatioihin on hyvä osallistua, että luodaan KV-yhteyksiä ja hankitaan käytännön osaamista ja kommunikaatiosta.</p>	<p>Positiivinen suhtautuminen KRIHA-operaatioihin, mutta neutraali vaikutus puolustustahtoon</p>	<p>KRIHA-operaatioiden neutraali vaikutus</p>	
<p>KV-harjoituksiin on hyvä osallistua, että luodaan KV-yhteyksiä ja hankitaan käytännön osaamista ja kommunikaatiosta.</p> <p>KV-harjoituksiin kannattaa kyllä ehdottomasti osallistua jo on resursseja.</p> <p>KV-harjoituksiin osallistumista pidän hyvänä asiana.</p> <p>KV-harjoitukset näen hyvinä asioina ja kumppanuudet myös osana sitä KV-ympäristöä.</p> <p>KV-harjoitukset Suomessa on hyvä asia, koska sillä näytetään, että tänne ei kannata tulla.</p> <p>Suomen on hyvä osallistua KV-harjoituksiin.</p> <p>KV-toiminnassa voidaan saada oppia muiden toimintatavoista. Siitä on sitten hyötyä myös kotimaan puolustuksessa.</p> <p>Suomen osallistuminen KV-harjoitustoimintaan ei ole vaikuttanut omiin ajatuksiin tai tekemiseen.</p> <p>Suomen osallistuminen KV-harjoituksiin ei ole vaikuttanut omiin ajatuksiin ja tahtoon osallistua kertausharjoituksiin.</p> <p>En koe, että näistä harjoituksista saadaan suoraan mitään, mutta se on lähentymistä NATO:oon ja ylläpitää suhteita USA:aan.</p> <p>Suomen osallistuminen KV-harjoituksiin ei ole vaikuttanut omaan tahtoon osallistua puolustukseen.</p> <p>KV-harjoitukset edes Suomessa ei sinänsä vaikuta omaan tahtoon osallistua puolustukseen, mutta jos niitä ulkomaisia vaunuja saisi mukaan omaan harjoitukseen, niin sitten vois motivaatio nousta.</p> <p>KV-harjoitustoiminta ja Suomen osallistuminen KRIHA-operaatioihin on hyvä asia, mutta ei ole vaikuttanut omaan puolustustahtoon.</p>	<p>Positiivinen suhtautuminen KV-harjoituksiin, mutta neutraali vaikutus puolustustahtoon</p>	<p>KV-harjoitusten neutraali vaikutus</p>	<p>Puolustusvoimien kansainvälisen toiminnan vaikutukset</p>

<p>Osittain tulin sen takia, että käskettiin, mutta kyllä mä mielellään tulin.</p> <p>Tulin osittain koska oli pakko.</p> <p>Olin kertaamassa viime vuonna ja nyt taas. Jos joudun kertaamaan taas ensi vuonna, niin motivaatio voi vähän karista.</p> <p>Tuun mielellään, kun ajankohta vain sopii.</p> <p>Kunhan ei aiheuta ongelmia siviilipuolella.</p> <p>Muidenkin kanssa puhuttiin, että talvella ei välttämättä olisi intoa tulla kertaamaan.</p> <p>Kertausharjoitukset on oikeastaan aika lyhyitä.</p>	Kertausharjoituskäsky	Lain velvoite	Yhteiskunnan määräysten asettamien vaatimusten ja yksilön velvollisuudentunnon vaikutukset puolustustahtoon
<p>Kaiken kaikkiaan tässä maassa on sellaista, että haluu pitää tätä yllä. Muun muassa vapaus liikkua ja olla moniin muihin verrattuna.</p> <p>Tärkeimmät puolustettavat asiat ovat nämä Suomen arvot, lapset ja lapsen lapset.</p> <p>Kotimaan ja sen vapauden puolustaminen on tärkeää ja haluaa pitää sen meidän hallussa.</p>	Kertausharjoitusten sopivat ajankohdat ja kestot	Ajallinen sopivuus	
<p>Maanpuolustus on osa suomalaista elämää ja siksi se kuuluu siihen luonnollisesti.</p> <p>Vastuuntuntoa maanpuolustukselle. Ainakin pitää sitä uskottavaa maanpuolustusta yllä edes tommosella teolla.</p> <p>Perhettä tietenkin miettii, mutta periaatteessa tuntee, että tämä velvollisuus pitää hoitaa.</p> <p>Edelleen kaveripiirissä on semmonen suhtautuminen, että tehään mitä pitää. Semmonen asenne vahvistaa omaa suhtautumista.</p> <p>Maailmankatsomus on muuttunut VM-ajasta.</p>	Suomalaisten arvojen ja vapauden puolustaminen	Arvomaailma sekä vastuu ja velvollisuus Suomea kohtaan	
<p>Oma lähtökohta-asenne oli positiivinen.</p> <p>VM-aikaa rennompi johtamisote itsellä.</p> <p>Kaiken kaikkiaan on vaikea eritellä, miksi ajattelee niin kuin ajattelee. Se tulee vain jostain.</p>	Maanpuolustus kuuluu osaksi suomalaista elämää		
<p>Jos joku kriisi tulis, niin samalla tavalla olisin valmis puolustamaan.</p> <p>Jos alkais näyttää, että lähellä alkais tapahtua, niin silloin varmaan mennään vapaaehtoisinkin kertausharjoituksiin.</p> <p>Jos tulis kriisi tai sota, niin en usko, että oma tahto muuttuis. Sitä vain vakavoituis eri tavalla. Toisaalta luulen, että se lisäis tahtoa osallistua. Haluis antaa sen oman osaamisen käyttöön.</p> <p>Jos uhka tulis lähemmäs, niin en usko, että se muuttaisi suhtautumista puolustukseen osallistumiseen.</p> <p>Jos jouduttais oikeesti sotaan, niin en usko, että mun mielipide muuttuis.</p> <p>Jos tulis sota, niin kyllä sinne haluais mennä. Ei tietenkään mitenkään iloisesti, mutta kuitenkin. Mitä muuten tekisin täällä kertausharjoituksissa.</p>	Vastuun- ja velvollisuudentunto		
<p>Sodan aikana jäisin mieluiten pitään tämän yhteiskunnan pystyssä, enkä pakenis.</p> <p>Jos pitäis sotaan lähteä, niin varmaan ajatukset vähän muuttuis ja asiat mietityttäis, mutta kyllä sitä varmaan silti lähtis.</p> <p>Sotatilanteessa olisin samalla tavalla mukana.</p> <p>Jos tulis tarve lähteä ensimmäisten joukossa lyhyellä varoitusaajalla hoitamaan sodan ajan tehtävää, niin en usko, että se vaikuttaa omaan tahtoon osallistua; mukana ollaan.</p>	Oman maailmankatsomuksen ja asennoitumisen kehittyminen		

Isä on tuonut palvelusta esille positiivisena asiana. Ei tietoisesti, mutta aina kun puhuu, niin siinä on semmonen sävy.	Vanhempien omat kokemukset		
Isä on kertonut omista kokemuksista ja on suhtautunut positiivisesti.			
Kyllä omat vanhemmat on odottanut, että poika menee armeijaan ja meillä on suvussa henkilökuntaan kuuluvia henkilöitä, niin sieltä on tullut enemmän sellaista, että miten pärjää, mutta ei oikeestaan kauheasti.	Vanhempien odotukset ja sen neutraali vaikutus		
Äiti vähän kyseli, että haluuskä oikeasti mennä sinne kertaamaan, mutta oon ite sitä mieltä, että on kiva käydä kattomassa.			
Vanhemmillä on semmonen perusnäkemys. Pitävät sitä (maanpuolustusta) tärkeänä.	Vanhempien positiivinen vaikutus		
Perheessä- ja lähipiirissä isä on kertonu jotain inttijuttuja, mutta ei mitään hienostelevia tai glorifioivia. Lähinnä ne on ollu semmosia neutraaleita, hauskoja tarinoita.		Vanhempien vaikutus	
Noilla isän jutuilla on ollut ainakin sellainen vaikutus, että ei oo ainakaan pelänny tulla inttiin, vaan tietää, että siellä on ihan hauskojakin juttuja.			
Meidän perheessä puhutaan hyvin vähän näistä.			
Vanhempien suhtautuminen on kuitenkin neutraali. Eivät olis järkyttyny, jos en olis käynyt inttiä tai en kävis kertaamassa.	Vanhempien neutraali vaikutus		
Pienestä asti siellä on ollu aika neutraali ilmapiiri.			
Kasvatuksella ei oikeestaan ole vaikutusta omaan tahtoon osallistua kertausharjoituksiin. Suhtautuminen oli niin neutraalia, ettei se vaikuttanut mitenkään.			
Vanhempien puolelta on semmonen suhtautuminen, ettei kannata väkivaltaa ja on aika nyrpeitä. Se ei kuitenkaan ole vaikuttanut omiin ajatuksiin, vaan haluan olla mukana.			
Lähipiiri (vanhemmat, tyttöystävä jne) tukee tänne tulemisessa, niin sekin lisää halua osallistua, vaikka en tukea tarvikaan.	Lähipiirin tuki		
Perhe on kannustanut.			
Isä oli päättänyt ettei ohjaile, mutta äiti vihjaasi, että kannattais pyrkiä RUK:uun.			
Perhe, ja muu lähipiiri suhtautuu ihan hyvin mielin tähän. Ovat sitä mieltä, että hoida velvollisuus.	Lähipiirin positiivinen vaikutus		
Mukavampi lähtee, kun on positiivinen ilmapiiri lähipiirissä.			
Lähipiiri suhtautuu neutraalisti.			
Ympäristön (vanhemmat tai puoliso) painostusta ei ole.			
Lähipiirin ajatukset ei oo vaikuttanut omaan tahtoon, vaan se on pysyny semmosena neutraalina.			
Lapsuudessa toisen puolen isovanhemmilla oli tosi kriittistä suhtautumista maanpuolustukseen, mutta sekään ei ole näkynyt mulle, eikä vaikuttanut omaan tahtoon. Lapsuudessa ja nuoruudessa on lopulta ollut aika neutraalia, eikä se ole vaikuttanut omaan tahtoon.	Lähipiirin neutraali vaikutus	Lähipiirin vaikutus	
Lähipiirissä on ollu semmonen neutraali suhtautuminen. Ei sota-asioista ole juuri puhuttu.			
Itsellä perheasiat ei vaikuta tahtoon tulla kertaamaan.			
Lapsia ei oo, niin sen puolesta oli helppo lähteä.			
Kriittinen perhetilanne vois vaikuttaa.			
Silloin miettis tänne tulemistä, jos lähipiirissä olis kuolemantapaus tai sairaus, joka voi viedä milloin vain.	Perhetilanteen negatiivinen vaikutus		
Nykyinen perhetilanne vaikuttaa heikentävästi siihen tahtoon osallistua.			
Siviilissä joutui tyttöystävän kanssa vähän sumplimaan esim. koiran huolehtimisia ja kesälomia, mutta muuten ei jäänyt mitään kaivelemaan.	Siviiliasioiden järjestelyn onnistumisen vaikutus		
Se, että saa siviilissä asiat sovittua, se lisää halua tulla tänne. Ei oo huolta, kun on saanut asiat järjestettyä.		Siviiliasioiden vaikutus sekä mahdollisuus yhteydenpitoon	
Yhteydenpito onnistuu myös harjoituksen aikana, niin sekään ei vähemmän sitä osallistumishalua.	Yhteydenpitomahdollisuuksien vaikutus		

Kämppis on kans käyny RUK:n niin sen kanssa on sitten mukava vaihtaa kuulumisia kertausten jälkeen. Sekin tekee täällä käymisestä hauskeempaa, kun sitten voi jutella näistä jonkun kanssa.	Kaveripiirin positiiviset kokemukset	Kaveripiirin ja tuttavien positiivinen vaikutus	Lähi- ja kaveripiirien vaikutukset henkilökohtaiseen puolustustahtoon	
Reservissä oloaikana kokemusten vaihtaminen intistä on vahvistanut sitä fiilistä, että haluaa olla mukana.				
Intin käyneiden kavereiden kanssa mielellään jakaa niitä kokemuksia.				
Kavereiden kanssa keskustelu vaikuttaa osallistumishaluun positiivisesti.				
Lähikaveripiiri on kuitenkin inttimyönteinen.	Kaveripiirin positiivinen vaikutus			
Nykyisessä kaveripiirissä on puolustusvoimien kannalla olevia ihmisiä enemmän kuin nuoruuden kaveripiirissä.				
Nykyisessä kaveripiirissä vaikuttaa lähi-idän ja Ukrainan tilanteet. Niiden myötä on tullut varusmiesajat esiin.				
Ne kaverit, jotka on kiinnostunu militariasta ja inttihommista, on ehkä tuonu itelle semmosta innostusta.				
Kaveripiirissä on positiivinen suhtautuminen puolustukseen. Se näkyy siinä ympäristössä ja ilmapiirissä. Osa on käynyt myös rauhanturvaajina.				
Nuoruudessa oli kaveripiiri, joka jakautui niin että osa kävi johtajakoulutuksen ja osa halus olla vain puoli vuotta. Kuitenkin kaveriporukka silleen ollu positiivisella mielellä.				
Kaveripiirissä hoidettiin inttihommat ihan hyvin. Tehtiin se mitä piti, vaikka tuntuihan se ikävältä, kun olis ollu muutaki tekemistä.				
Monet VM-aikaiset kaverit osallistu vapaaehtoisesti kertaamaan, niin kyllä se vaikutti itteenki niin, että innokkaammin lähtee. Niitten kavereiden kanssa on kokemuksia vaihdettu.				
Nykyisessä kaveripiirissä on yksi siviilipalvelusmies, mutta suurimmaksi osaksi kaverit on armeijan puolella.				
Yksi tuttu on armeijassa töissä. Se vaikuttaa siten, että antaa kannustusta lähteä tänne ihan mielellään.				Tuttavien positiivinen vaikutus
Lähikaveripiirissä on vain yksi sivari, muut on aliupseereita tai upseereita, mutta ei sillä ole merkitystä, koska ei me inttijuttuja juurikaan puhuta.	Kaveripiirin neutraali vaikutus	Kaveripiirin neutraali vaikutus		
Kaveripiiri ei oikeastaan vaikuta omaan tahtoon osallistua puolustukseen. Siinä on sekä intein käyneitä että siviilipalveluksen suorittaneita, niin ei niillä ole vaikutusta ollut.				
Ystäväpiiri ei vaikuta omiin ajatuksiin. Siellä on semmosia, jotka ei lähtis mistään hinnasta kertaamaan ja sitten semmosia, jotka tarjoutui lähtemään mun puolesta.				
Ne kaverit, jotka ei lähtis kertaamaan, ei oo vaikuttanut omiin ajatuksiin.				
Kaverit ei oo missään vaiheessa elämää vaikuttanu mun tahtoon osallistua puolustukseen, koska oon ite koko ajan ollu sitä mieltä, että osallistuminen on osa suomalaista elämää.				
Nuoruuden kaveripiiri on suurimmalta osin neutraali, mutta on joitakin joita ei vois vähempää kiinnostaa.				
Nuoruuden kaveripiirin suhtautuminen ei ole vaikuttanut omaan tahtoon ja on mukana ihan avoimin mielin.				
Nykyiselläkään kaveripiirillä ei oo ollu vaikutusta omaan tahtoon osallistua.				
Lähipiirin ja kavereiden monipuolinen suhtautuminen on antanut mahdollisuuden muodostaa omat ajatukset vähän laajemmin.				Kaveripiirin monipuolinen suhtautuminen
Nykyisistä kavereista kaikki ei mielellään lähtis kertaamaan, mutta se ei ole vaikuttanut omaan tahtoon.				Kaveripiirin negatiivinen suhtautuminen

Reserviläisiin ja kertausharjoituksiin liittyen voisi tiedottaa enemmän kansalle, varsinkin nyt kun toimintaympäristö on muuttunut.	Kansalaisten tiedottaminen reserviläisistä ja kertausharjoituksista	Kansalaisten tiedottaminen	Mahdollisuuksia henkilökohtaisen puolustustahdon kehittämiseksi
Tiedottamisen pitäisi liittyä juuri reservin rooliin puolustuksessa. Lähinnä, että tietää mitä tulee tekemään, kun osallistuu. Saatais aikaan aktiivisempi reservi ja osallistumisprosentit mahdollisimman isoiksi.	Kansalaisten tiedottaminen reservin roolista ja toiminnasta		
Se vois motivoida reserviläisiä lisää, että sais hyödyntää omaa siviiliosaamistaan myös kertausharjoituksissa.	Siviiliosaamisen hyödyntäminen tehtäviin sijoittamisessa ja toiminnan kehittämisessä	Tiedottaminen sodan ajan sijoituksista ja reserviä koskevista yleisistä asioista	
Reserviläisten osaamista ja näkemyksiä voitaisiin huomioida enemmän. Erityisesti toimintatapojen uudistamisessa / tehostamisessa.			
Sijoitusten muuttuminen nopeasti on monelle ei-motivoiva asia, kun kokee, että tehtävä, johon koulutuksen saa, muuttuu heti. Sekin voi kyllä osin johtua tiedon puutteesta, siitä miten se prosessi menee. Olis hyvä olla semmonen pitkäntähtäimen näkemys. Se nostais sitä osallistumisintoa.	Sodan ajan sijoitusten pysyvyys ja pitkäjänteisyys		
Tiedon saaminen olisi yksi asia, jota reserviläisten suuntaan voisi kehittää. Pystyisi itse paremmin katsomaan milloin on vapaaehtoisia kertausharjoituksia. Toisin sanoen tiedottaminen voisi olla parempaa. Voisi tarkastaa esimerkiksi sijoituksen ja muita omia tietoja.	Reserviläisten omien tietojen tarkastusmahdollisuudet		
Kun tietää oman paikkansa Puolustusvoimissa, niin ihan mielellään lähtee kertaamaan.			
Tiedottaminen PV:lta RES:lle on parantunut, kun oli ne PVMoodle-sivut. Viikko-ohjelman lisäksi siellä oli jotain motivointia, mutta se jäi kuitenkin vielä vähän vajaaksi.	Harjoitusten ennakotiedottaminen verkkopalveluissa	Kertausharjoituksista tiedottaminen	
Tiedottaminen reserviläisille voisi olla parempaa. Semmoset asiat, jotka ei ole salaisia, voisi olla PVMoodlessa.			
Tähän harjoitukseen tulin hyvillä mielin, kun tiesi jo ennakoon, ainakin osittain, mitä on tulossa, kun PVMoodlessa oli viikko-ohjelma.			
Puolustusvoimat voisi parantaa tiedottamista näistä harjoituksista. Erityisesti olis hyvä tietää jo tullessa, että mitä täällä oikein tehdään, että mitä itse tulee tekemään. PVMoodlessa oli tietoa, mutta se ei ollut kovin informatiivinen.			
Semmonen pieni informaatiopula on ollut harjoituksen alussa.	Tiedottaminen harjoitusten aikana	Harjoitusten tehokkuus	
Puolustustahdon kehittämiseen liittyen vois enimmäkseen parantaa tiedottamista.			
Varsinkaan turhan takia ei halua tänne tulla. Ei halua tulla odottelemaan, vaan haluaa, että aikataulut ja toiminta on selkeää.	Aikataulujen ja toiminnan selkeys		
Puolustusbudjetin pitäis olla isompi.	Puolustusbudjetin kasvattaminen	Resurssien lisääminen	
Lisäisin tämmösten viikon kertausharjoitusten lisäksi jotain parin päivän kevyempiä harjoituksia. Ne olis enemmän koulutusta ja ammuntoja.	Kertausharjoitusten määrän lisääminen		
Resursseja pitäis lisätä PV:lle. Ja liittoutuminen johonkin suuntaan olis ihan hyvä.	Sotilaallisen liittoutumisen mahdollisuus		

Maanpuolustuskorkeakoulu
Jatkotutkinto-osasto / YEK 58
Kapteeni Sami Rautio
Helsinki

Taulukko

.7.2017

RESERVILAISTEN AJATUKSIA MAANPUOLUSTUSTAHDON YHTEISKUNNALLISESTA JA YKSILOON LIITTYVASTA SISALLOSTA

Indikaattorit	Alakategoriat	Kategoriat	Ydinkategoria
Maanpuolustukseen kuuluu kyky ja halu puolustaa maata. Resursseja pitää olla tarpeeksi, että puolustus on uskottava.	Kyky ja halu puolustaa	Yleinen maanpuolustustahto	Maanpuolustustahdon yhteiskunnallinen ja yksilöön liittyvä sisältö reserviläisten ajatuksissa
Puolustukseen liittyy yhteisöllisyys.	Yhteisöllisyys		
Maanpuolustustahto on me-henkeä, että puolustetaan tätä maata. Halu puolustaa. Kansaan juurrutettu yhteisöllinen ajattelumalli.	Kansan me-henki		
Puolustus on yhteinen päämäärä ja yhteisten asioiden ja hyveiden suojelemista.	Puolustus on yhteinen päämäärä		
Puolustus kokonaisuudessaan on ennaltaehkäisevää myös politiikassa sekä sitä, että ollaan kuitenkin kaiken varalta valmiina.	Puolustaminen on varautumista		
Nykyään puolustaminen koostuu suurelta osin sosiaalisesta vaikuttamisesta, siksi on tärkeää, että armeija on mukana keskustelun yhtenä "pelimerkkinä".	Sosiaalinen vaikuttaminen		
Maanpuolustustahto on sitä, että henkilö haluaa tehdä kaiken mahdollisen sen eteen että rajoja ei tarvi siirtää ja että edelleenkin pystyis tällä kielellä päättämään asioista.	Velvollisuudentunto		
Maanpuolustus on sitä, että hoidetaan se mitä pitää.			
Maanpuolustustahto on yhteiskunnassa semmonen yhdistävä tekijä.	Yhteiskunnallinen tekijä		
Politiikka ja erityisesti ulkopoliitiikka on osa puolustusta. On hyvä olla kavereita silloin kun "tapellaan".	Politiikka	Politiikan vaikutus	
Politiikka on myös osa puolustusta.			
Politiikalla joko aloitetaan, päätetään tai estetään sota.			
Puolustukseen kuuluu sotilaallisen toiminnan lisäksi politiikka. Ne on tavallaan ne ääripäät, mutta siihen väliin kuuluu muutakin.			
Puolustukseen liittyy politiikka.			
Osa puolustusta on politiikka sekä Rajavartiolaitos ja muut organisaatiot.	Viranomaiset ovat osa puolustusta	Kokonaisvaltainen maanpuolustus	
Maanpuolustustahto on nuorten miesten ja naisten halua lähteä puolustamaan maataan. Se linkittyy tohon puolustustahtoon ja motivaatioon lähteä armeijaan.	Halu puolustaa maataan (henkilökohtainen puolustustahto)	Henkilökohtainen puolustustahto	
Maanpuolustustahtoa tarvitaan siihen, että saadaan ihmiset käymään intti.			
Maanpuolustustahto tarkoittaa sitä, että jengi on valmis sotimaan maan itsenäisyyden puolesta myös kovassa paikassa.			
Näen maanpuolustustahdon rauhan ja sodan aikana eri tavalla. Rauhan aikana se on just sitä, että osallistuu näihin harjoituksiin. Sodan aikana se näkyy siinä, ketkä lopulta on mukana tekemässä hommia.			
Maanpuolustustahto on halua puolustaa ja suojata omaa maata.			